De wolfjager. Deel 2

August Snieders

bron
August Snieders, *De wolfjager. Deel 2*. J.P. van Dieren, Antwerpen 1860

Zie voor verantwoording: https://www.dbnl.org/tekst/snie001wolf02_01/colofon.php

Let op: boeken en tijdschriftjaargangen die korter dan 140 jaar geleden verschenen zijn, kunnen auteursrechtelijk beschermd zijn. Welke vormen van gebruik zijn toegestaan voor dit werk of delen ervan, lees je in de gebruiksvoorwaarden.

dbnl digitale bibliotheek voor de Nederlandse letteren

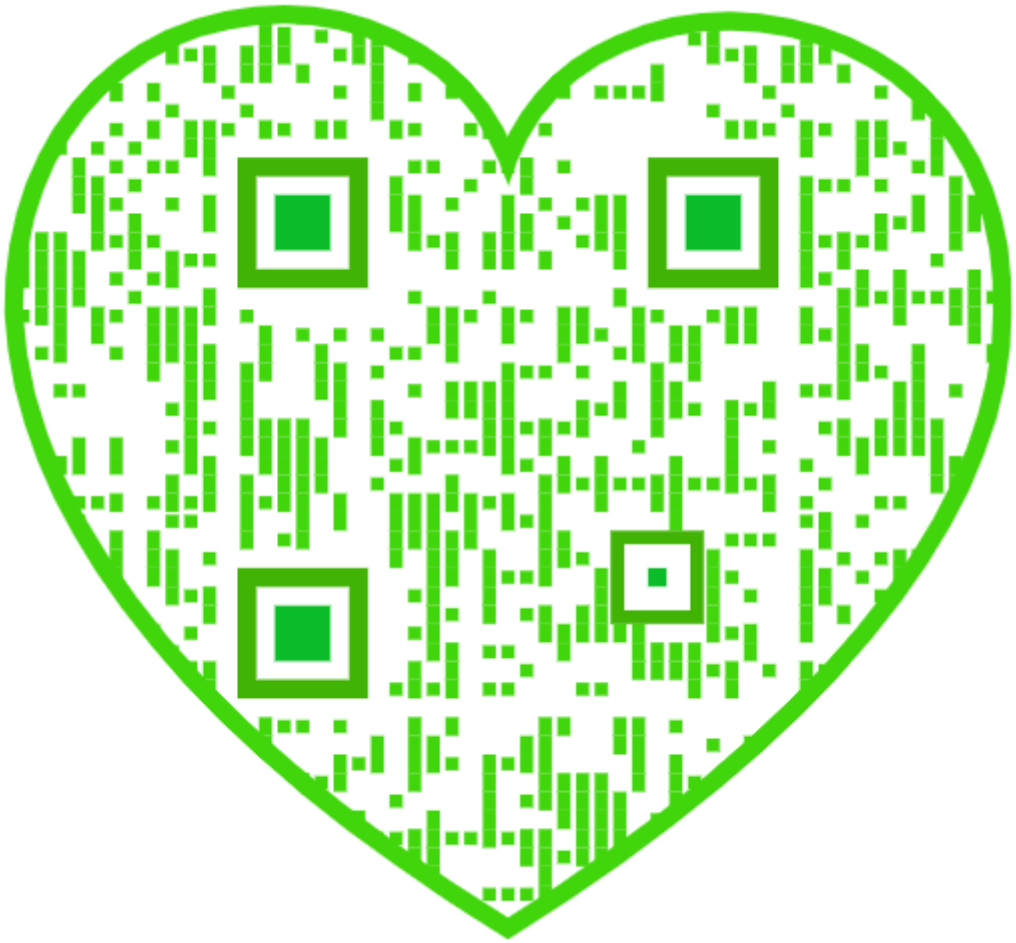

VI.

Het was den 28 april 1567.

Op dien dag was Antwerpen reeds vroegtydig in volle beweging. Men zag aen de toebereidselen, welke men ten allen kante maekte, dat er iets feestelyks ging plaets hebben. De burgers waren in hun zondagsgewaed; de Antwerpsche meisjes pronkten in hare prachtkleêren; de kinderen waren opgeknapt; schoone ridders, in blinkend harnas, reden door de straten; Waelsche krygsknechten verlieten de Mechelschepoort en de inwooners volgden meestal denzelfden weg.

Buiten langs de heirbaen, op de stadsmuren, in de takken der boomen, in de vensters en op de daken der huizen krioelde eene bonte volksmenigte. Bont, zeggen wy, want de bevolking

van Antwerpen leverde destyds nog eene wonderlyke verscheidenheid op.

Immers uit al de landen der wereld, met welke de ryke koopstad handel dreef, vloeiden daer menschen te samen, en hoewel de tydsomstandigheden dien stroom deels hadden afgeleid of vertraegd, ontmoette men er nog vele Hoogduitschers, Denen, Franschen, Oosterlingen, Engelschen, Spanjaerds, Florentynen, Milanezen, Venetianen, enz., en ieder volgde vry zyne eigene zeden en gebruiken, behield zyne eigene kleeding en sprak zyne eigene tael[1].

En al die verschillende kleedingvormen bemerkte men in de groepen, welke op den hooger gemelden dag naer buiten stroomden. Men zag den Vlaming in zyn kleurig laken, of meer de Spaensche mode volgende, in fluweel gehuld; men zag den Milanees en den Venetiaen in hunne prachtige stoffaedje, glinsterend in de warme najaerszonne; den Deen in zyne met kostbaer bont omzette kleeding. Er waren Venetiaensche vrouwen, wier opgedofte hairen met kostbare peerlen door-

1 De Cooplieden onderhouden der Stadswetten en Stattuyten, voorts leven, cleeden ende doen alle andere dinghen vryelyck naer heure maniere: want de vreemdelinghen hebben voorwaer 't Antwerpen ende in alle dese Nederlanden meer vrydoms dan erghens elders ter wereldt. Soo dattet een wonderlyk dinck is soo groote t' samenmenginghe van soo veel menschen en de sinnen te sien, jae noch wonderlycker de menigherlei verscheyden spraecken te hooren: soo dat men sonder verre te reyzen, in een stadt de nature, ghewoonten ende de manieren van veel Natien mach mercken ende de selve navolghen ist dat men wilt. GUICCARDINI, *vertaling van* KILIAEN.

vlochten waren, en wier boezem onder een net van zevenkleurig gesteente verborgen was.

Boven die duizende menschenhoofden, met honderdvormige en in kleuren afgewisselde kapsels, met helmen, morlioenen[1], mutsen en hoeden bedekt, wuifden pluimen en veêren en hooger dan deze, de wimpels en de vanen der gilden. Men hoorde eene mengeling van talen, welke aen de spraekverwarring van Babel deed denken - kortom, men kon geen schooner bewys van de wereldburgery der koopstad hebben, dan op dien aprildag, toen iedereen zich in de opene lucht vertoonde.

Wat was er op dien dag, en terwyl hemel en aerde ten eenemale schenen te verjongen, in Antwerpen toch wel te doen?

Margaretha van Parma, gouvernante der Nederlanden, zou een plegtig bezoek in de koopstad afleggen; doch niettegenstaende dat hoogtyd lag er op den bodem van ieders hart eene onrust, welke zich onwillens op ieders gelaet afteekende, en voorwaer niet zonder reden!

Wy denken dat een oogslag op de gebeurtenissen des tyds hier onmisbaer wordt, om den lezer des te vertrouwelyker met het verhandelde te doen kennis maken.

Vroeger hebben wy gezeid, dat de beeldstormery het

1 Stormhoeden.

Compromis der Edelen allengs deed verzwakken en eindelyk in duigen vallen. Antwerpen had zich in de woeling onderscheiden, en nog maer zeer kort, vóór den tyd waervan wy spreken, had de oproer andermael in de straten gebulderd[1].

De tyding dat een leger, onder bevel van den geduchten hertog van Alba, welhaest in de Nederlanden komen zou; de afval der edelen en het vertragen der hulp door de Duitsche vorsten beloofd, hadden de zucht tot hervorming een harden slag toegebragt.

De meeste edelen, zoo als wy reeds meldden, hadden den op nieuw gevorderden eed van trouw aen den koning van Spanje afgelegd, en Antwerpen, met een bang oog de toekomst inziende, had een gezantschap naer de landvoogdes gezonden, om haer vergiffenis te vragen voor de ongeregeldheden, waeraen een deel der bevolking zich had pligtig gemaekt.

De prins van Oranje, wiens heldere blik de toekomst meer

1 Deze troebels waren ontstaen ten gevolge het verslaen van eene bende stroopers en kerkschenders, zoo als STRADA zegt, die zich te Austruweel onder bevel van den heer van Thoulouse, een broeder van den heer van St. Aldegondis, hadden neêrgeslagen. Men noemt gewoonlyk dit gevecht *de slag van Austruweel.* Hetzelve had plaets den 13 meert 1567. HOOFT zegt: Ende magh men 't geenen strydt heeten daar soo zorgheloos een hoop, zonder moedt, zonder raadt, als een kudde schaapen, geslacht, gevangen, ofte in de Schelde gejaaght en ten deele verdronken is.'

dan eens doorpeild had, zag de zaek der Hervorming allengskens verloren gaen, en dit des te meer, omdat er reeds over de leerstukken der Reformatie verdeeldheid tusschen de Lutherschen en de Kalvinisten heerschte, en deze het eigenlyk gezeid maer in één punt eens waren - namelyk in haet tegen de Roomschen. De prins was te doorzigtig staetsman, om niet te gevoelen, dat de zaek der vryheid, door hen zelven die de vryheid zochten, benadeeld werd. Hy deed te vergeefs een beroep op eensgezindheid, en toen daerenboven de graef van Egmond, in de gekende byeenkomst te Willebroeck, hardnekkig weigerde openlyk met het leger de party der omwenteling te kiezen, verliet Oranje deze gewesten, zoo als wy in den aenvang van ons verhael zeiden, en begaf zich naer zyne landgoederen in Duitschland.

Met hem hadden vele edelen, kooplieden en andere voorname poorters het land verlaten; de kerken der Kalvinisten werden gesloten of afgebroken; de predikanten moesten op last van het Antwerpsche magistraet de stad ontruimen. Er heerschte overigens een bange schrik by Roomsch en Onroomsch; want de eerste zoowel als de laetste zag vooral de komst van Alba, over welken veldheer reeds duizende sprookjes en ook vele waerheden in omloop waren, met huivering te gemoet.

Den 26 april, twee dagen vóór de feestelyke intrede, waren

zestien vendelen Walen[1] in Antwerpen gekomen. Zy stonden onder het kommando van Pieter Ernst van Mansfeld en dezes zoon, Karel, dien wy eenige maenden te voren als een vurige aenhanger der oppositie ontmoet hebben, en die zelfs in zynen yver zoo ver ging, dat hy den prins van Oranje voorsloeg, Egmond van kant te helpen, omdat deze een hinderpael voor de oogmerken zyner party was[2]. Deze troepen waren in slagorde de stad binnen gerukt, alsof de landvoogdes weinig of geen vertrouwen had in het *peccavi* dat Antwerpen, door den mond der gezanten, had uitgesproken en wat de stad nog meer ontstelde was de tegenwoordigheid in die bende van Spelleken, de zoo geduchte Roôroede,[3] die eenige en

1 De Walen waren meerendeels tucht- en teugellooze boeven wier ongebondenheid zoowel bekend was, dat men ze slechts door den schrik in bedwang kon houden. MERTENS en TORFS, *Geschiedenis van Antwerpen.*

2 HOOFT'S *Nederlandtsche Historiën* naer aenleiding der gedenkschriften van Rogier William, een Engelsch ridder. STRADA zegt, dat graef Pieter Ernst, den jongeling gedreigd had met zyne 'uyterste onghenade sonder eenighe hope van versoeninghe' indien hy niet aen de Spaensche zyde terugkeerde.

3 Spelleken was de prevoost, en enkel vroeger gelast met de policie van het het paleis; doch Karel V had (volgens de archieven van den Staet) den 8 augustus 1526 zyne attributen vermeerderd. Hy kreeg het regt om overal, in alle gewesten des lands op te zoeken en te doen executeren: '*les oyseulx et vagabonds de mauvaise*, *dissolute et désordonnée vie et tous aultres belistres*, *efforceurs de femmes, larrons, voleurs ou aguetteurs de chemins.*' Vandaer dat Spelleken dag en nacht kon gaen '*en toutes les tavernes*, *cabaretz ou logis*, *esquelz il enttendrait que criminelz et aultres malfaiteurs non pugnis hanteroient et converseroient; d'iceulx examiner ordinairement et extraordinairement et d'en faire pugnition*, *correction et justice*, *selon leurs desmérites.....*' Spelleken kreeg twee knechten en drie paerden tot zyne dienst; verder zes goed gewapende ruiters en vier manschappen te voet.

alvermogende regter, wiens yselyke en bliksemsnelle strafuitvoering de volksspreuk heeft achtergelaten *sitôt pris*, *sitôt pendu*[1].

Het was ongeveer op den middag van den eerstgemelden dag, dat het lossen der roeren de komst van de landvoogdes aenkondigde. Een glinsterende troep paerdenvolk deed zich in de verte op; het waren vier benden ligte ruitery: die van Aremberg, Berlaimont, Bevoys en eindelyk eene bende ligte ruitery der hertogin zelve. By die eerewacht voegde zich een deel der Waelsche vendelen des graven van Mansfeld.

De trommel werd op dit oogenblik geroerd, de trompet schetterde hare krygshaftige toonen in het rond; het geschut werd by tusschenpoozen gelost, en Carolus verkondigde de blyde intrede uit den hoogen Onze-Lieve-Vrouwen-toren.

Mevrouw de hertogin zat in eene prachtige koets, door sneeuwwitte paerden gevoerd en wier dekkleêren van donkerroode stoffaedje door gouddraed omboord waren; op hunne koppen wiegden sierlyke pluimen. Livreijen in roode sloffe gekleed, leidden de paerden by de teugels. Een stoet edelen, onder welke men den graef van Egmond, den graef van Aerschot en de reeds hooger genoemden, altemael ridders van het Gulden Vlies, opmerkte, omringden het rytuig der

1 DEFACQZ, in zyn werk over het oud belgisch regt.

vorstin. Een aental koetsen, waerin de verdere hofhouding zich bevond, volgden de eerste. Voor en achter het rytuig der landvoogdes reed de ligte ruitery in eene blinkende wapenrusting, met zwarte stormhoeden en op welke zwarte pluimen golfden, alsmede de hertziers[1] van Hare Hoogheid.

Een juichkreet, die uit de digt saêmgepakte menigte opsteeg heette de regentes welkom binnen Antwerpen's muren[2]. Echter waren er veel onder de menigte die al deze beweging koud en koel aenzagen, en in het diepste van het hart den haet verborgen, dien zy tegen de overheersching van den vreemdeling gevoelden. Het volk, dat zich meest altyd door den indruk van het oogenblik laet geleiden, juichte en jubelde; doch het vergat zyn Antwerpsch karakter niet. Het mengde tusschen de *vivats* niet zelden eene scherpe spotterny, zoo dat men inderdaed niet regt weten kon of zyn juichtoon wel opregt was. Zóó was het volk toen - zóó is het volk tegenwoordig.

Tusschen de menigte ontmoeten wy eensklaps eene oude kennis: Arend Bout stond tegen den stam van eenen boom geleund en weidde zyn scherp oog over al die pracht en

1 *Chronycke* van Antwerpen. *Hertziers* waren schutters.

2 Werkelyk deed Hare Hoogheid hier den 28 April 's morgens hare intrededen dag zelf der eerste ambtsverrigtingen van Spelleken: welk een wreed contrast! MERTENS en TORFS, *Geschiedenis van Antwerpen.*

schittering. Met den eersten zonnegloed van het jaer had de jager zyne karakteristieke wolfskleeding, waerin wy hem drie maenden geleden, uitgedost zagen, verlaten en wy zien hem nu in de gewoone dragt van de toenmalige boeren der Kempen, zoodat hy de nieuwsgierigheid der omstanders door niets opwekte, ten ware het door zyne krachtige gestalte. Doch wie hield zich met een eenvoudigen boer bezig als eene hertogin, als een gansche stoet schoone edelvrouwen, ridders, paedjes en krygsknechten voorby togen!

Bout zag alles nauwkeurig na. Wy zouden ons hoofd verwed hebben, dat hy nadien elken vliesridder, die de landvoogdes vergezelde, had kunnen beschryven; dat hy de koetsen, de wimpels, de vanen, de vendelen ruitery had geteld; dat hy daerenboven beurtelings de gelaets-uitdrukking zoowel van de hertogin, van den graef van Egmond, als van het volk had nagegaen. Hy ving de kreten op, die rondom hem werden aengeheven; hy luisterde naer de ruwe spotternyen of naer de fyne kritieken welke de poorters elkander toebliezen.

Onder het *vivat madame!* toog de stoet de stad in. Elk venster was om zoo te zeggen eene groote lyst met familie-portretten; elk huis van onder tot boven eene estrade, waerop de nieuwsgierigen hadden plaets genomen. Aen de de noordzyde der Onze-Lieve-Vrouwe-kerk trad de hertogin

uit het rytuig; de stoet edelen en de andere hofhouding volgden haer voorbeeld en, omringd door hare ridders en muskettiers[1], naderde zy te voet den tempel. Eene groep prachtig getooide kinderen was tusschen de soldaten doorgedrongen, en strooide de eerste lente-bloemen voor de voeten der regentes, welke alzoo over een tapyt van natuerlyke bloemen voorttrad.

Margaretha van Parma droeg een kleed van zware witte, met zilveren bloemen doorweven, zyde. Hetzelve sloot hoog aen den hals, alwaer het met een fyn geplooid kanten kraegje omzoomd werd. Het voorstuk van het lyf was met edelgesteenten bezaeid, even als de hemel in den heldersten zomernacht met millioenen starren. De gouden koord, die het midden omvatte, was van voren vastgestrikt en daelde tot op de voeten neêr, waer hare einden in twee gouden dopjes uitliepen. De mouwen van het kleedsel waren nauwsluitend en vervat in eene tweede doch zeer wyde mouw, van voren open en met hemelsblauwe zyde gevoerd; op drie verschillige plaetsen was die opening door agrafen vastgehecht. Uit het kraegje aen den pols kwam eene hand te voorschyn, die door witte handschoenen, aen dewelke twee gouden kwastjes bengelden, omsloten was. Op het hoofd had de hertogin eene

1 *Chronycke.*

soort van zwarte zyden huik, welke halfweg over den met koesterend bontwerk prykenden sleepmantel neêrhing, die door paedjes werd opgehouden.

Margaretha van Parma bezat inderdaed al de majesteit eener gebiedster. Er was iets mannelyks in haer wezen, zonder dat dit nogtans den fynen omtrek van het vrouwelyke ten eenemale uitsloot, en tot het eerste droeg voorzeker het ligte hairdons by, dat men aen hare kin en bovenlip opmerkte[1]. Haer glimlach, vooral voor de lieve krullekopjes, die bloemen strooiden, was hoogst bevallig, innemend zelfs.

Aen de deur der kerk werd de regentes onthaeld door den choordeken Rutger van Taxis, aen het hoofd des kapittels en met veel plegtigheid naer het hooge choor geleid. Het was de eerste mael dat de landvoogdes, na de beeldstormery, deze kerk binnen trad en men zegt, dat de tranen haer over de wangen liepen, toen zy de verwoesting van den voorheen zoo prachtigen tempel zag.

Het orgel dreunde, en toen de hertogin op de haer voorbereidde plaets gezeten was, hief men statig het *Te Deum* aen ‘in nieuwen musicque[2]’ van meester Geert van Turnhout

1 Ende sy hadde voorwaer niet alleen een ghemoedt hetwelck de ghemeyne conditie der vrouwen verre te boven gingh: maer alsulcke draght haers lichaems in 't gaen ende staen, dat sy niet soo seer eene vrouwe met een mannelyck ghemoedt, als eenen waerachtigen man in vrouwe kleederen scheen te wesen. STRADA.

2 *Chronycke.*

‘sanckmeester der stadt ende kercken.’ Meester Geert was niet alleen de Rossini, maer ook de Rubini van zynen tyd, en wy rekenen het ons ter eere den gevierden man, te dezer gelegenheid, zoo niet een metalen dan toch een papieren standbeeld op te rigten[1].

De musicus stond, niet verre van het hooge choor, tegen eenen pilaer; hy zag niets van al hetgeen er rondom hem gebeurde; hy hoorde niets dan zyn *Te Deum*, na hetwelk de fama zynen naem, even als dien der beroemdste meesters des tyds, tot in de verste landen zou verkondigen! Hy maekte gebaren met handen en voeten; hy knikte, schudde, sloeg met het hoofd; hy draeide de oogen van den grond naer het gewelf en van het gewelf weêr naer den vloer; hy mompelde nu eens *presto, prestissimo,* dan weêr *staccato, resoluto,* ofwel hy verhief de stem en zong mede. Wie hem zag en niet wist wie hy was, kon niet anders denken of meester Geert had, zoo als men zegt, eene *quint* weg en Bout, die hem van verre gadesloeg, dacht er ook zóó over; maer ernstig gesproken, meester Geert was een talentvol en

1 AUGUST THYS, in zyn *Historique des sociétés chorales de Belgique*, zegt van dien toonkunstenaer het volgende: ‘Gérard van Turnhout fut maître-de-chapelle de la cathédrale d'Anvers. Il est mort en 1594. On connait de lui deux livres de chansons à trois voix, imprimés à Louvain en 1565, un recueil de chansons et motets pour voix et instruments (Louvain 1560) 29 chants (Louvain 1569) et une messe à cinq voix (Louvain 1570).’ Hy had een broeder, Jan van Turnhout, die kapelmeester was van den hertog van Parma.

in het gewoone leven een vry kalm man, doch nu verkeerde hy, uit liefde voor de kunst en begoocheld door de eer welke hem te beurt viel, in eene onbeschryfelyke overspanning.

De zang hield op, de plegtigheid was ten einde. Mevrouw de landvoogdes verliet met haren stoet de kerk. Arend Bout stond nog altyd aen eenen der pilaren; hy liet het hof andermael langs hem heen trekken, doch ditmael om slechts met aendacht twee persoonen gade te slaen, welke deel maekten van den stoet: Martha van Baldrikum en don Velasquez, en als wy ons niet bedriegen, overtoog eene doodelyke bleekte het mannelyke gelaet van den Wolfjager by het zien van dit paer. Was don Velasquez, ofwel de schoone Martha de oorzaek van die ontsteltenis? Was het haet jegens den Spanjaerd, ofwel ontroerde het hem dat die jonge vrouw haren verloofde reeds voor eenen andere, en nog wel voor *dien* Spanjaerd, vergeten had?

Terwyl de stoet zich op weg begaf naer de prachtige St.-Michiels-abdy, waer de hertogin haer hof hield, zag de Wolfjager, den ‘sanckmeester’ zich als een knipmes voor de jonkvrouw van Baldrikum en don Velasquez plooijen, en men zag aen zynen glimlach dat hy de lofspraek, die zediglyk door de schoone Martha, over het nieuwe *Te Deum* gehouden werd, als een aengenamen wierook opsnoof.

Er heerschte eene ongeloofelyke drukte in de Klooster-

straet, alwaer de abdy, een wezenlyk paleis met grootsche gebouwen, tuinen en wandelparken, beelden en vischvyvers, gelegen was - een paleis, zeggen wy, dat eens de kroon spande over al de dergelyke gebouwen in Nederland, en gewis wel waerdig was om vorsten in zyn midden te ontvangen[1]. De poort der abdy stond open, en was door eene wacht hertziers en ligte ruitery bezet; ridders en ruiters reden de poort in en uit; de zware koetsen verdwenen onder de poort en zuilengangen om de abdy te naderen, of keerden er van terug. Daer binnen was er eene mengeling van vrolyke paedjes en statige magistraten, lagchende jonkvrouwen en styve matroonen, losse edellieden en ingetogene abdyheeren.

Het was daer, zeiden wy, in het zoo geheeten *Prinsenhof*[2] dat mevrouw de landvoogdes haren intrek had genomen.

Men begrypt ligtelyk dat Arend Bout zich onder de nieuwsgierige volksmenigte bevond, welke op eenigen afstand van de poort de minste beweging binnen de abdy trachtte gade te slaen; men begrypt ook dat hy een dergenen was

1 Zie *Acta Sanctorum* van ANTONII SANDERI, met gravuer van LUCAS VORSTERMANS. Om over de uitgestrektheid van dit klooster te oordeelen, halen wy aen, dat het zich uitbreidde tusschen den boord der Schelde en de Kloosterstraet, en van de Kromme-elleboogstraet tot aen Kroonenburg.

2 Er was een byzonder beluik in deze abdy om er hoogadelyke persoonen te herbergen, en dit was ‘zóó prachtig gestoffeerd, zeggen MERTENS en TORFS, in hunne meergemelde geschiedenis, dat het voor geene koninklyke woonst behoefde te wyken.’ Men noemde dit deel van het klooster het *Prinsenhof.*

die altyd terugkwamen, hoe dikwyls de soms baldadige soldaten deze nieuwsgierige groepen ook uiteen dreven. De Wolfjager scheen echter een bepaeld voornemen te hebben, want anders hadde hy na zyne nieuwsgierigheid te hebben bevredigd, zynen weg voortgezet, aengezien hy beladen was met eenige keurig bereidde wolfshuiden en een zwart houten kastje, waerin hy eenige der wonder-voortbrengsels van moeder Aecht geborgen had.

Bout ventte inderdaed zyne waren in het volkryke Antwerpen rond, en zyne koopmanschap werd gewoonlyk door eene goede opbrengst gezegend. Eene poos te voren hebben wy hem aen het huis van den edelen Joès van Baldrikum gezien, en ongetwyfeld moest de persoon dien hy dáér zocht, zich op dat oogenblik in het *Prinsenhof* bevinden.

Dat was ook zoo.

Bout wanhoopte sedert eenige oogenblikken zyn voornemen te kunnen uitvoeren, toen hy eensklaps de musicus, meester Geert van Turnhout, de poort van St. Michiels-abdy zag verlaten. De kunstenaer droeg het hoofd fier in de hoogte, stapte door de wachten heen, als ware hy de koning zelve geweest.

'Meester *ut re mi!*' riepen eenige straetjongens. De muziekant wendde gebelgd het hoofd om. Hoe, men durfde hem bespotten - hem, wiens muziekstuk de eer had ver-

worven, voor mevrouw Margaretha van Parma en Plaisantië en geheel hare hofhouding te worden gespeeld; hem, die door gansch den Nederlandschen en Spaenschen adel was bewierookt en door mevrouw de hertogin zelve met zoo menig vleijend woord was aengemoedigd geworden!

Meester Geert was op het punt van *prestissimo* in gramschap te schieten, toen hy plotselings Arend Bout, met ontblooten hoofde voor zich staen zag.

'Hoogedele heer!' zeide de jager.

Die titel vleide de ydelheid van den muziekant. Hy trok dan ook zyn gezigt in eene statige plooi, zette de borst vooruit, stak den spitsen neus in de hoogte en de oogen half toegeknepen, zag hy op den ellendigen boer neêr, die hem gewis eene gunst, eene voorspraek, eene genade te vragen had.

Bout hervatte aerzelend:

'Gy zyt meester Geert van Turnhout, de voorname.....'

De voorname..... dat klonk andermael vleijend in de ooren des kunstenaers.

'Ja, die ben ik, en wie zyt gy?'

'Een arme Kempenaer, hoogedele heer, die, schoon onbekend, eene kleine gunst van u zou willen verzoeken.'

Meester Geert nam den jager op van het hoofd tot de voeten.

‘Na uw schoon *Te Deum*.....’ zeide Bout andermael.

‘Schoon, ja, *majestuoso*, *gracioso,* niet waer? Hoe *presto* die aenvang! Hoe *largo* dat middenstuk!’ - en vergetende tot wien hy sprak, ging de musicus opgewonden voort - ‘hebt gy dat *mineur* gehoord, die *la* bewonderd, die *mi* hooren galmen, dat goddelyk *ensemble* gaè geslagen!’

Begeesterd en alleen met zyn muziekstuk bekommerd, begon meester Geert zyn geliefkoosd *largo* te neuriën en wilde zynen weg voortzetten.

‘Hoogedele heer?’ hervatte Bout.

‘O ja, ik had u vergeten; *presto*, wat wilt gy?.... Zangen, missen?’

‘Neen, neen! hoogedele heer.’

‘*Magnificats*, *requiems?*’

‘Neen!’

‘*Motetten*, met of zonder speeltuigen?....’

‘Neen, neen!’ onderbrak Bout op ongeduldigen toon den muziekant, die eene tong als een' ratel had. ‘Ik heb u zien spreken, hoogedele heer, met de jonkvrouw Martha.....’

‘Martha van Baldrikum! *Mezzo forte*, kerel! De schoone Martha, de beste myner leerlingen! Eene stem als die van eenen engel.....’

‘Zoudt gy haer iets willen ter hand stellen? Zy is daer, in het *Prinsenhof*.....’

‘*Dolce, dolce!* spreek.’

‘Iets wat ik dezen middag, by het uitgaen der kerk, toevallig vond.’

‘Geef, geef!’ ging meester Geert driftig voort.

‘Dit kleine gouden kruis.’

‘*Attaca subitto!* Geef, ik zal haer zeggen.....’

‘Zeg maer liever niets, meester Geert.’

Doch de musicus, zonder naer die woorden te luisteren, begon eene deklamatie te houden, doorspekt met eene gansche litanie muziekale woorden, om den trek van eerlykheid diens armen Kempenaers naer behooren af te schilderen. Toen hy gedaen had stak hy driftig de hand in zyne geldtesch en zeide:

‘Ziedaer eenen roosen nobel[1].’

Alvorens het geld voor den dag te brengen, bedacht hy zich echter:

‘Neen’ zeide hy plotseling, ‘ik zal eenen *magnificat* voor u maken’ - en eene melodie neuriënde keerde meester Geert zich om, gelukkig van de schoone Martha, welke zich inderdaed in het *Prinsenhof* bevond, te kunnen benaderen en

1 De roosen nobel deed 5 gulden.

een voorwerp ter hand stellen, welks verlies zy zonder twyfel betreurde. Bout oogde den muziekant achterna; de nederigheid, welke hy eene poos aen den dag had gelegd, verdween en terwyl een sarcastische lach om zyne lippen zweefde, mompelde hy:

'Hy is stapelgek, die meester Geert..... Overigens, wat scheelt het my, de jonkvrouw zal toch verwittigd zyn en weten dat ik hier ben.'

Toen meester Geert de dochter van Joès van Baldrikum, in eene der zalen van het *Prinsenhof* ontmoette, en onder eenen vloed woorden haer den hem toevertrouwden schat overhandigde, overtoog eene doodelyke bleekte haer aengezigt. Zy nam het haer aengeboden voorwerp, met bevende vingers, aen en antwoordde in den beginne niet op de bezorgde vragen, welke haer vader of don Velasquez haer toerigtten. Eindelyk werd zy meesteres over het gevoel dat haer bestormde, en met een gedwongen lachje dankte zy den dienstwilligen Geert: het kruis, zeide zy, was eene herinnering aen hare moeder, en zy was gelukkig weêr in bezit van dat dierbaer voorwerp te zyn.

Eene korte poos nadien vond Martha gelegenheid, in het voorbygaen meester Geert eenige woorden toe te fluisteren, die de muziekant *gracioso* met eenen glimlach en eene diepe buiging beantwoordde. Het moest een verzoek

zyn, waeraen Geert gelukkig was te voldoen, want men zag hem het *Prinsenhof* verlaten, de poort uittreden en toen hy den Wolfjager gewaer werd, kwam hy naer hem toe en zeide:

‘Ik heb u *allegro* by de beminnelyke jonkvrouw aenbevolen; zy wil u zelve eene schitterende belooning geven, en wacht u dezen avond in het huis van Joès van Baldrikum.’

Geert van Turnhout, fier over de verleende bescherming, luisterde niet naer de dankbetuigingen van Arend; hy trad door de menigte, en als hy by toeval zynen naem achter zich hoorde fluisteren, of een half woord over zyn *Te Deum* meende te hooren, stak de kunstenaer des te fierder het hoofd in de hoogte. Bout zag hem andermael achterna.

‘'t Is gelyk’ mompelde hy; ‘het hart zit hem toch op de regte plaets. Dezen avond? Ik weet reeds van over maenden op welke plaets ik my moet bevinden.’

De Wolfjager scheen te vreden over den uitslag; hy dacht niet meer aen het verkoopen zyner waren. Een oogenblik nadien ontmoeten wy hem niet verre van den oever der Schelde, waer hy de schippers-taveerne *den blinden Valk* binnen treedt - eene taveerne, waer de Walen van Mansfeld tuischten en dronken met de schippers, reizende kooplieden en ander volkje. Dat was daer het *Prinsenhof*

van Arend Bout! De jager gaf zyne wolfsvellen in bewaring aen den hospes, en zich in een hoekje neêrzettende, laefde hy zynen dorst met eenen dronk vaderlandsch bier, zonder schynbaer acht te geven op de woelige Walen van graef Karel, die de kroeg vervulden.

By de schemering verliet Bout de taveerne, rigtte zich naer het Kipdorp, en sloop welhaest in deze straet eene enge steeg in. Na behoedzaem gezien te hebben of niemand hem bespiedde, klopte hy driemael op eene met nagelkoppen bezette deur en boven dewelke nog een gebroken wapenschild, in steen uitgehouwen, zigtbaer was. Overigens, men zag by den eersten oogslag, zoowel aen den grond als aen het spinneweb, hetwelk aen dezelve gehecht was, dat die deur zelden geopend werd. De koopman - want Bout droeg zyne kas met wonder-medicamenten op den rug - groette den ouden dienstknecht. Deze laetste nam den Kempenaer van het hoofd tot de voeten op, mompelde eenige onverstaenbare woorden, en het bleek dat hy van de komst des jagers onderrigt was.

'Gy heet toch wel.....' ving hy echter aen, als tot verzekering zyner veronderstelling.

'Arend Bout' was het antwoord.

De deur werd gesloten en de Wolfjager volgde den grysaerd, die langzaem en sukkelende eenen slingertrap opklou-

terde. Na een aental trappen te zyn opgeklommen, kraste de sleutel in een slot en na eene zware gordyn te hebben opgeligt, deed de knecht Arend Bout in eene verlichte kamer treden. By den eersten oogslag, zou men het bidvertrek van de familie van Baldrikum herkend hebben.

Er heerschte inderdaed pracht in die kleine kamer: de muren waren met eikenhouten panneelen bedekt en deze laetste, in gothischen styl, met keurig beeld- en snywerk versierd. Hier en daer, op die eentoonige en zelfs donkere wanden, schitterden, tusschen het beeldwerk in, de kleurryke wapens van de adellyke familie. Het gewelf was met schilderingen bemaeld, en toen Bout de oogen opsloeg, meende hy inderdaed dat een groote, schoone engel, die den draed van de bidlamp in het plafon vasthield; hem regt als een pyl op het hoofd zou gevlogen zyn. Onder die bidlamp stond eene knielbank en vóór deze laetste, tegen den muer, een groot Christus-beeld, hetwelk gewis door eene yverige hand en een naïf hart, met de eerste bloemen der lente was versierd geworden. Er heerschte eene zalige rust in dit vertrek, en zelfs niet het minste gedruisch klonk tot in hetzelve door.

Behoedzaem werd er eene deur, welke in den eikenhouten wand verborgen was, geopend en Martha van Baldrikum, vergezeld door den ouden dienstknecht, die Arend Bout had binnen gelaten, trad binnen. De jonkvrouw was bleek en

diep ontsteld toen zy den jager bemerkte; zy hield de regterhand tegen haer hart gedrukt, als wilde zy de onstuimige klopping van hetzelve doen bedaren. Aen de knielbank gekomen, hield zy stil en leunde op dezelve. Wat den knecht aengaet, deze zette zich in een afgezonderd hoekje van het vertrek neêr, en bekommerde zich niet meer om hetgeen er in zyne tegenwoordigheid gebeurde.

'Ik dank u' zeide de jonkvrouw zacht, zich tot den Wolfjager wendende; 'gy hebt uwe zending, ik geloof het, trouw volbragt. De aenbeveling, welke graef Karel van Mansfeld u gaf, om den heer Nicolaï Cuyli te geleiden, scheen my niet voldoende; ik heb, door u eene som geld te beloven, aen dien edelman meer dan eenen gids, ik heb hem eenen beschermer willen geven.....'

'Dien hy eigenlyk niet noodig had' liet Bout er op volgen.

'Dat geloof ik' zeide Martha, met eenen byna onmerkbaren glimlach. 'Ik reikte u het gouden kruis over "ging zy voort" welks teruggave het teeken der verwittiging zyn zou, en gaf u die inlichtingen, welke noodig waren om my te benaderen. Gy komt dus nu de beloofde geldsom invorderen, en ik voeg er myn hartelyken dank by. Doch sta my toe u eerst eene vraeg te doen: weet de heer Cuyli dat ik belang in hem stelde?'

‘Gy hadt my verboden hem dit kenbaer te maken, en ik hield woord.’

‘Dus is hy onbewust van de overeenkomst, welke er tusschen u en my bestond?....’

‘Ten eenemale.’

Een deels weêrhouden zucht steeg uit den benauwden boezem der maegd op.

‘Het is wel’ hervatte Martha. ‘Hy mag ook niets van dit alles weten, niets - verstaet gy my?....’

Een oogenblik liet zy het hoofd naer de borst zakken, en toen zy het gelaet weêr ophief, blonken er twee tranen in hare schoone oogen.

‘Waer bevindt zich de heer Cuyli op dit oogenblik?’

‘In het godshuis van Postel.’

‘Heeft hy ooit.....’ en de jonkvrouw aerzelde; ‘sprak hy ooit van Antwerpen, van zyne vrienden, van.....’

‘Ik geloof het wel. De edele heer heeft niemand vergeten. Over eenige dagen ontmoette ik hem, te paerd ronddwalende, in de groote dreef van het klooster; hy sprak my onder andere over u.’

Er tintelde iets zaligs in de gelaets-uitdrukking van Martha, dat zy niet dan met moeite bedwong. Dat gevoel was echter slechts een onbeduidend oogenblik zigtbaer geweest; het werd door eene zekere gebelgdheid vervangen,

ons zoo eigen, als menschen, die wy ter nauwernood kennen, plotseling tot in onze innigste geheimen doordringen. En echter was dat laetste gevoel by Martha, op dat oogenblik, niet natuerlyk: zy wilde zoo gaerne iets naders over den jongeling hooren, in wien zy nog altyd belang scheen te stellen.

Het gelaet van het meisje nam eene strenge plooi aen, en droogweg zeide zy:

'Heer Cuyli heeft ongelyk zich om my te bekommeren.'

De Wolfjager liet zich echter door die woorden niet afschrikken; hy scheen besloten te hebben, gebruik te zullen maken van zyne tegenwoordigheid by de dochter van heer Joès, om den twyfel die hem beheerschte te doen verdwynen. Men moest juist geen fyn opmerker zyn om te zien, dat, niettegenstaende de hooger gemelde woorden, Martha het gesprek wilde doorzetten. Stoutmoedig en als van den goeden uitslag zyner onderneming verzekerd, antwoordde de jager op het gezegde van het meisje:

'Ja, omdat gy de bruid zult zyn van don Velasquez.'

Martha van Baldrikum bloosde; maer het was geen rood der schaemte, maer wel dat der verontwaerdiging, hetwelk haer lief aengezigt kleurde. Een weinig vinnig liet zy er dan ook op volgen:

'Wie zegt dat?'

‘Dezen morgen, toen gy de kerk verliet met dien Spaenschen edelman, fluisterden de omstanders elkander dat nieuws in het oor.’

‘En welk gevolg trekt gy daer uit, opzigtens den heer Cuyli?’ hervatte Martha, als wilde zy andermael eene pooging doen om den indringer af te wyzen.

‘By mynen patroon, jonkvrouw; gy hebt geenen gids, geenen beschermer, gy hebt aen den heer Cuyl eenen vriend gegeven - want ik ben zyn vriend, verstaet ge dat, jonkvrouw, en wat zegt men al niet aen eenen vriend?’

‘Indien gy zyn vriend zyt, zult gy my kunnen zeggen, of de heer Nicolaï Cuyli welhaest hoopt naer de hofstad terug te keeren?’

‘Minder dan ooit: het oogenblik van eene beslissing is nog niet gekomen. Of weten de Nederlanden reeds wat het Spaensche ei zal uitbroeijen? Men zegt, dat het.....’

‘Stilte!’ en Martha plaetste waerschuwend den wysvinger voor de lippen, ten teeken dat Bout zwygen zou.

De jonkvrouw zag den Wolfjager strak aen en het bleek haer reeds duidelyk genoeg, dat hy geen gewoone boer en der vryheid met hart en ziel toegedaen was. De aenbeveling die Karel van Mansfeld haer, in de dagen dat deze edelman zoo yverig Geus- als hy nu Spaenschgezind was, over Bout had gegeven, bevestigde dit denkbeeld. Niettemin boezemde

Arend haer vertrouwen in: zy scheen geneigd te zyn eene openhartige samenspraek met den vriend van haren vroegeren zielsvriend te willen aengaen; doch eene magt sterker dan hare nieuwsgierigheid beheerschte haer nog altyd, en alsof zy plotseling het gesprek wilde afbreken, haelde zy een aental geldstukken uit hare tesch te voorschyn. Toen zy deze echter den jager toestak, schudde hy het hoofd.

‘Waerom weigert gy?’ vroeg Martha zacht.

‘Ik ben reeds genoeg beloond.’

‘Door wie?’

‘Door het goed en edel hart van Cuyl. Het was ook niet daervoor dat ik gekomen ben. Wilt gy my echter iets geven voor hetgeen ik gedaen heb, jonkvrouw?

‘Voorzeker.’

‘Geef my dan die kleine rozette, welke gy op de borst draegt.’

‘Die rozette? Waertoe zou dat voorwerp, zonder waerde, u dienen.’

‘Het is niet voor my, jonkvrouw.’

‘En voor wie dan zou het moeten wezen?.... Voor de som welke ik u schuldig ben, kunt gy wel eene halve wagenvracht van zulke rozetten koopen’ voegde het meisje er fyn glimlagchend by.

‘Neen’ hervatte de jager ook glimlagchend ‘het is

juist *die* rozette welke ik zou willen meêdragen. Luister: toen ik den heer Cuyl ontmoette.....'

Het meisje bloosde en boog het hoofd. De jager hield eenen stond op en hervatte:

'Toen ik den heer Cuyl ontmoette, zeide hy my onder ander: 'Gy zult my zeggen, Bout, dat ik kinderachtig ben; maer ik zou zoo gaerne een aendenken, hoe nietig ook, van jonkvrouw Martha bezitten.'

Het meisje verborg hare oogen achter de handen; zy aerzelde.

'Ik kan, ik mag niet, Bout!' zeide zy ten laetste en wendde het hoofd om, gewis om hare ontroering te verbergen. Na eene poos ging zy voort. 'Neem dit geld Bout, en wees gelukkig!'

'Ik weiger.'

'Zyt gy dan ryk, Bout?'

'In 't geheel niet.'

'Waerom weigert gy dan de verdiende som?'

'Drommels!' zeide de jager eenigzins ongeduldig, 'omdat ik gaerne op eene andere wyze zou beloond worden.'

Martha liet zich in den leuningstoel, die achter haer stond, neêrzakken en haer voorhoofd in den palm der linkerhand rusten. Herhaelde keeren, in gedachten verzonken, hadden de

vingeren der regter rond het gevraegde voorwerp gespeeld, doch iederen keer vielen zy magteloos terug. Bout volgde stilzwygend al hare bewegingen. Na eenige oogenblikken ligtte zy het hoofd op, zuchtte diep en, alsof zy eene andere wending aen het gesprek wilde geven, zeide zy:

‘Gy zyt geen vriend van Spanje, Bout, niet waer?’

‘Voorwaer, ik heb er geene reden toe. Ik zag dat anderen Spanje uit een staetkundig of godsdienstig oogpunt haetten: daervan begreep ik vroeger niets.’

‘En nu dan?’

‘Nu begryp ik ook min of meer, dat de vreemdeling op dezen grond, ons voor de toekomst geen geluk kan aenbrengen.’

‘Ik begryp door welken invloed uwe denkwyze veranderd is. Waerom haettet gy de Spanjaerden vroeger?’

‘Omdat zy my ongelukkig gemaekt hebben’ zeide Bout op vasten toon.

‘Allen?’

‘Neen, een enkele; maer ik vermengde ze allen in mynen haet, omdat ik ze allen met dezelfde schelmeryen bezield dacht.’

‘Gy waert niet regtvaerdig.’

‘Wat wilt gy, jonkvrouw; misschien had ik ongelyk. Doch als gy wilt zal ik u myne geschiedenis verhalen, en

nadien zult gy my misschien de rozette geven, welke gy my nu weigert.'

'H[oe] kan deze gift met uwe geschiedenis in betrekking staen?'

'Wie weet!'

'Welnu, ik luister;' en Martha verzocht den jager zich neêr te zetten.

Bout trok een tweeden zetel wat naderby, zette zich en vertelde de geschiedenis, welke wy hem reeds op den weg van Turnhout aen den edelman Cuyl hoorden verhalen; doch hy eindigde niet zoo plotseling als destyds, en ging in dezer voege voort:

'Ik trad dan in dienst van de edele koningin - God hebbe hare lieve ziel! Ik verzorgde de valken, de fazanten, de zwanen; ik reinigde de jagtgereedschappen, sleep de jagtmessen, paste de honden der genadige vrouwe op, en als deze op jagt ging, en ik myne ongeduldige en blaffende brakken aen de lederen riemen geleidde, was ik gelukkiger dan een kapitein, die over een gansch vendel het bevel voert.

Trouw diende ik myne meesteres en ik was fier op myn jagerskleed en op het kleurryke wapen der koningin, hetwelk my op de borst geborduerd was. Koningin Maria was in myn oog eene godheid, en ik zou op een enkelen wenk, op één woord, myn bloed voor haer ten offer gebragt hebben.

Myn oude vader was des te gelukkiger als hy my zag, omdat de Turnhoutsche straetjongens my het schoone kleed en de groene veder, die op myne jagtmuts wiegelde [o]penlyk benydden.

Zoo werd ik zeventien jaren oud. Gy moogt het gelooven of niet, jonkvrouw, maer ik was een flinke jager, en het zou my niet veel moeite gekost hebben, om een aental deernen het hoofd op hol te brengen. Boven alle die ik had kunnen vangen, zoo gemakkelyk als eenen vogel aen de teer-roede, was er eene aen welke ik de voorkeur gaf. Ze was arm, dat is waer; maer ze beviel my en ik raedpleegde het hart en niet de beurs.'

De jonkvrouw glimlachte welwillend.

'Als de hofstoet des morgens ter *koninginne-hoef* op jagt toog, ofwel ter kerke ging, ofwel eene wandeling in de Vryheid deed, ontmoette hy iedermael, aen de poort des kasteels, een jong meisje dat daer bloemen te koop aenbood. Arm was zy in kleeding, dat is zeker, maer in schoonheid won zy het van vele der edelvrouwen. Zy vlocht op eene kunstige wyze kransen, en maekte bloemtuilen, zoo als eene groote dame het niet kon.

De koningin gaf eens, ter kerk gaende, het voorbeeld om by de bloemverkoopster stil te houden; zy kocht en betaelde ruimschoots eenen bloemtuil. De hofdames volgden; de jonkers

beyverden zich welhaest vooruit te snellen, de bloemen te koopen en ze der edelvrouwen aen te bieden, en Dora - zy heette Dora - keerde telkenmale met eenige zilverstukken by hare moeder terug. Het koopen der bloemen werd zoodanig de mode, dat de edele koningin, zelfs als zy ter jagt ging, de teugels introk en hare hakenei by het arme meisje deed stilhouden.

Eens togen wy weêr ter jagt: een der ruiters was, by het verlaten der poort, zyn paerd niet meester; het steigerde en de kleine bloemverkoopster viel, hoe ik weet het niet, ter aerde. Nooit heb ik le koningin meer bezorgdheid aen den dag zien leggen dan op dat oogenblik. Toen wy het meisje oprigtten, was zy zoo bleek als eene doode; doch zy was niet gewond. De vryvrouwe gelastte my Dora naer hare wooning te geleiden, haer te verzorgen en te beschermen.

Zie, jonkvrouw, nooit ben ik gelukkiger geweest dan op dat oogenblik! Dora steunde vertrouwelyk op mynen arm; zy dankte my voor myne goedheid, [z]y zegende de edele weldoenster - en van toen af had myn hart zyne keuze. Hare wooning was armoedig; zy leefde met hare moeder, eene booze en gierige vrouw, welke de arme Dora meer slagen dan eten gaf, indien zy des avonds geen geld genoeg aenbragt, of niet genoeg met kantwerken verdiende.

Het medelyden, dat die toestand in myn hart opwekte,

vergrootte de liefde en voortaen, als my eenige uren uitspanning overbleven, ging ik niet meer naer het vaderlyke huis, maer wel naer Dora's wooning. Ik hielp het meisje de bloemen plukken, welke zy aen het hof kwam te koop bieden; ik bragt haer lekkernyen welke my in het kasteel ten deel vielen, en ik beken dat ik, om den wille der liefde, soms wel eens tot myne oude stroop-gewoonte terugkeerde, en er nu een fazant, dan een konyn, ofwel eene patrys in myne netten viel. Men waegt veel, als men een meisje gaerne ziet, jonkvrouw!' voegde Bout er met eenen glimlach by.

'Ik heb u gezeid dat my een kleine Spanjaerd, ter jagt zynde, onder de hoeven van zyn paerd deed vertrappelen en my daerenboven de ryzweep over het aengezigt sloeg: - de knaep was geruimen tyd afwezig geweest en keerde als jongeling in den hofstoet terug. Hy veinsde den gemeenen jongen niet meer te kennen; maer de oogslag dien hy op Dora wierp, toen hy des morgens met de vryvrouwe ter misse ging, had den brandenden minne-nyd in myn gemoed doen ontvlammen. De herinnering aen den hoef zyns paerds, aen zyne snydende zweep, aen zyn honend gelach werd plotseling levendig in my, en ik droeg dien ellendigen Spanjaerd eenen gloeijenden haet toe, die slechts beteugeld werd, omdat ik eens der koningin beloofd had alle gedachte van wraek, tegen hem, uit de ziel te verbannen.

Myn hart had zich niet bedrogen: die jongeling was door Dora's schoonheid betooverd, en hy wist maer al te spoedig den weg naer de wooning der lieve kantwerkster, won de oude door den klank van het geld - maer trachtte te vergeefs het hart van het meisje door datzelfde middel tot zich te doen keeren. En echter, Dora scheen my toe niet meer te zyn wat zy vroeger voor my was. De geest des kwaeds, welke gedurig sprak van schoone kleêren en rykdommen, was er in gelukt eene worsteling in haer hart te doen ontstaen; zy wankelde, maer viel gelukkig niet.

Eens trad ik onverwachts de wooning van Dora binnen; het meisje stond aen het venster en beschouwde, met eenen glimlach om de lippen, een met glinsterende steenen omzet medaillon, aen 't welk een rood zyden lint gehecht was. Naest haer, en met het hoofd byna vertrouwelyk op den schouder geleund, stond de gehaette Spanjaerd. De prior van Corsendonck[1] toonde my eens, op eene schildery, den duivel - God zegene ons! - die bezig was met moeder Eva te verleiden: welnu, zulk gezigt trok op dat oogenblik de schouwveger[2].

Bulderend van woede schoot ik toe, rukte het medaillon

1 Een godshuis naby Turnhout gelegen, en gesticht in 't laetst der XIV eeuw.

2 ‘Naar hunne bruine gelaatskleur gaf men den Spanjaards den naam van schoorsteenvegers’ zegt ALBERDINGK-THYM, in eene nota by zyne *Nederlandsche Gedichten* gevoegd.

uit Dora's hand en slingerde het in 't vlammende vuer. De edelman herkende, aen myne kleeding, een der jagers van de vrouwe en gebelgd over de stoutheid van zulken livreislaef, greep hy naer zyn rapier. Ik was een kind des doods geweest, hadde Dora zynen arm niet weêrhouden. Ongelukkig struikelde ik en de woesteling prentte my met een helschen lach, den hak van zyn schoeisel op het aengezigt. Dat was de tweede mael, dat hy my zoo eerloos behandelde. Ik vloog op en striemde hem met myne hondenzweep over het aengezigt, dat het bloed er uit zypelde.

Ik lachte op myne beurt; maer ik lachte niet meer toen ik een uer nadien achter de traliën zat en nog veel minder toen my de schoutet van *arbitrale correctie* - en de hemel weet! van wat al dingen sprak[1]. Ik rukte my de hairen uit het hoofd; ik rolde door den ziltigen kerker; ik schudde de deur der gevangenis in hare hengsels - doch alles te vergeefs. Des avonds, toen ik meer bedaerd voor de traliën van myn hok lag en aen den hemel de heldere starren trachtte te tellen, hoorde ik niet verre van my eene stem, welke my moed in het hart

1 HEUVELMANS haelt aen uit een oud wet- of kostumenboek: *een simpel man sinen heer te slaen* 'T oft die simpel man sinen heere sloech wt toorne ten ware dat die heere hem eerst geslagen had, weet dat daer afspruyt actie die hand te verliesen tot ten wille van den heere. Ende oft hinz. gevangen en ware hi behoort gebannen te zyn ten eeuwigen dagen, van des heeren heerlicheyt, op zyn hant bi sulcke redenen.'

sprak: het was die van Dora. Het scheen my toe dat die stem my uit den hemel toeklonk, en bedaerder legde ik my op het stroo, dat my tot slaepplaets diende, neder. Ik droomde van Dora, welke ik myne legersteê met bloemen meende te zien tooijen.

Dora wachtte den dag nadien de edele vorstin aen de kerkdeur te Vosselaer af, wierp zich op de kniën, bekende onze liefde, bad om vergiffenis - en - ja, jonkvrouw, de koningin was voor my een engel van goedheid! - zy rigtte het arme meisje op en beloofde haer my te gedenken.

Ik werd inderdaed vrygelaten, omdat het bewezen werd, dat de edelman my reeds voor den tweeden keer mishandelde; maer ook ik had in de vrouwe eene magtige voorspreekster; zy berispte den edelman zeer streng, die, om zynen drift te voldoen, zynen naem vergeet en het ongeluk in eene arme familie brengt. Na eene stellige belofte van beterschap, en na vooral eene soort van verontschuldiging voor mynen vyand gemompeld te hebben, keerde ik in dienst van het kasteel terug - en weinige weken nadien werd het bloemenmeisje, op den wil der koningin, myne echtgenoote.

De Spanjaerd had de Vryheid verlaten: er verliepen verscheidene zomers eer hy op het kasteel terug kwam. Slechts toen in 1556 de koningin voor het laetst hare domeinen kwam bezoeken, verscheen hy er insgelyks weder, doch gewis

nog meer bedorven dan vroeger. Hy was een dronkaerd, een tuischer, een ellendige, een liederlyk edelman geworden, die van geenen zyner gezellen bemind of geacht werd: een valschaerd, die zich gruwelyk en in het geheim wreekte.'

De Wolfjager zweeg een oogenblik.

'Ha, jonkvrouw' ging Bout op smartelyken toon voort 'ik heb de droevige bewyzen van die wraek ondervonden. De rust heerschte in onzen huiskring. Een lief meisje van omtrent zes jaren was onze hoop. Dora was drie-en-twintig jaren oud: zy was nog schoon, zoo zy zelfs niet schooner was geworden. Welnu, die Spanjaerd had haer niet vergeten, of beter gezeid de zucht naer wraek deed hem zich onzer herinneren. Hy heeft baldadig ons huiselyk geluk vernietigd, om het nooit meer te zien opgebouwd worden. God moge het vergeven, dat hy zich op weerloozen wreekte, toen hy zag dat hy voor de mannelyke vuist zou hebben moeten bezwyken.....

Onze Bela was ziek geworden. Terwyl ik over dag in de bosschen dwaelde, verzorgde Dora, met eene voorbeeldige liefde, de kleine lyderes. De ziekte was een oogenblik dreigend geweest, doch zy keerde, en ik kuste dankbaer Dora's handen, die ons kind zoo goed gekoesterd hadden.

Als ik des avonds in myne wooning trad, vond ik niettemin meer dan eens myne vrouw met dikgeweende oogen

by het bedje van ons kind zitten. Het was de onrust over de ziekte van ons dochtertje niet meer, welke haer kon doen weenen; want ik dacht dat het gevaer geweken was. Ik maekte duizenderlei gissingen, doch alles was te vergeefs. De verschrikkelyke waerheid bleef eenigen tyd voor my verborgen, tot nadat de hofhouding de Vryheid reeds verlaten had.

Kleine Bela was echter tegen myne verwachting zieker en lydender geworden, en toen ik haer eens op myne knïen wilde sussen en zoet met haer spreken, zag zy my starlings aen, antwoordde niet op myne vragen, sprak alles wild dooreen, lachte en weende te gelyk en stiet my ten laetste met hare handjes van zich af, alsof ik haer afschrik inboezemde. Het arme kind had aenvallen van ylhoofdigheid, en als het by zyne zinnen was, klaegde het zoo bitter, dat het de moeder deed weenen.'

Bout hield een oogenblik op: de herinnering aen zyne familie-ongelukken verstikte hem; in Martha's oogen blonken tranen van medelyden. Eindelyk hervatte hy:

'Bela's lyden trof myne vrouw zoo diep, dat de ongelukkige ziek werd en wegsmolt als sneeuw voor de zon. Ik zat aen een dubbel ziekbed gekluisterd. Dikwyls weende de zieke en smeekte my haer kind te mogen kussen, my ten laetste eens vergiffenis vragende voor het kwaed dat zy onwetend ons arm kind had aengedaen.

Eene yselyke gedachte joeg my, by het hooren dier woorden, door het hoofd. Ik wilde myne vrouw ondervragen, en zy verborg het aengezigt met de twee handen.

"Dora" riep ik uit "wat let ons kind? Spreek, ik bid er u om."

"Bout" antwoordde zy "ik voel dat ik sterven zal. Men liegt niet in het aenschyn van den dood, en op dat Christus-beeld zy het gezeid, ik ben altyd trouw aen mynen pligt gebleven,"

"Wat wilt gy zeggen?" hervatte ik, terwyl een verschrikkelyk vermoeden my door het hart ging.

En Dora vertelde my dat hy, de Spanjaerd, tydens myne afwezigheid, weêr in onze wooning was verschenen; dat hy haer vergiffenis had gevraegd, over hetgeen er vroeger gebeurd was, en, om te doen zien dat hy geenen haet droeg, ons kind door den geneesheer des kasteels zou doen verzorgen. Dat gebeurde inderdaed, en Dora, uit vrees dat ik my tegen de tusschenkomst van den Spanjaerd zou verzet hebben, verzweeg my het geluk dat ons kind te beurt viel. De slang had het gevoelige moederhart weten te verteederen!

Myne Dora geloofde hem en hy hernieuwde soms zyne bezoeken. Eens echter sprak hy haer van het verledene, toen zy nog jong meisje was, en deed dit zóódanig dat het der arme vrouw eene huivering over de ledematen joeg. Zy begreep

dat hy niets, hoegenaemd niets vergeten had en verklaerde hem, dat zy my met alles zou bekend maken.

“Doe dat” had de Spanjaerd gezeid; “maer ik heb nu het middel by de hand, om hem op de pynbank te brengen.”

Dora zweeg; maer zy haette den man, dien zy, misleid door zyne schoone woorden, een oogenblik in haer vertrouwen had toegelaten. Is het te verwonderen dat eene moeder, aen welke men de genezing van haer kind voorspiegelt, ligtgeloovig is?... Nog eens, en dit was de laetste mael, kwam de Spanjaerd terug en bragt, zoo hy zeide, namens den medecynmeester, een geneesmiddel voor ons kind.

“Geef het uw dochtertje” zeide hy tot Dora “het is het leven dat gy uw kind in de aderen giet.”

Het leven..... Helaes! van dat oogenblik begon ons arm kind te lyden, het werd zieker en zieker, het ylde in zyne koortsen. Ha, jonkvrouw, hy had door de hand der moeder, ons kind ongelukkig gemaekt; hy pynigde die moeder by het zien lyden van haer kind; hy wreekte zich op den vader, die het hoofd tegen hem had durven verheffen. De drank, welke hy had aengebragt, bevatte een langzaem werkend vergif.....’

Het afgryzen deed zich op Martha's gelaet zien, terwyl er tranen over de mannelyke wangen van Arend Bout stroomden.

‘En uwe vrouw?’ vroeg de gevoelige Martha.

‘Zy stierf, zoo als zy het my voorspeld had. Zy had,

alvorens te sterven haer wegkwynend kind, weenend gekust, vergiffenis vragende aen my en aen het arme schepseltje, dat zy zich aen dien valschaerd had toevertrouwd. God was echter nog goed voor my; door wonderkruiden en misschien wel door de voorspraek myner Dora in den Hemel, bleef myn kind in leven. Na jaren gekwynd te hebben werd Bela gezond van ligchaem, doch zy is thans zinneloos en ik schryf die verstandsverbystering toe aen den duivelsdrank, die Bela elf jaren geleden genomen heeft..... En gy zoudt verwonderd zyn' ging Bout voort, terwyl hy zich oprigtte 'als ik den Spanjaerd haet.....'

'Maer is het geen spel uwer verbeelding?' hervatte Martha. 'Beschuldigt gy dien man niet onregtvaerdig? Bout, wat gy my verhaelt is zoo verschrikkelyk, zoo monsterachtig, dat ik aen het bestaen van zulke ontaerde wezens niet gelooven kan.'

'En de woorden dan, die myne arme Dora op haer sterfbed uitsprak?'

'Zy ook kan gedwaeld hebben.'

'En de verzekering dan, welke de medecynmeester der Vryheid my gaf, nadat hy myn kind gezien en het overschot van het vocht onderzocht had? - "Bout" zeide hy my "dat is een dier geheime dranken, welke de booze aen de slechte menschen heeft leeren bereiden: zy geven den dood of, indien

met Gods hulp, zy ons het leven laten behouden, betooveren zy den geest." - Neen, neen, ik heb my daerin niet bedrogen!'

Martha zweeg.

'En nu zoudt gy u willen wreken op hem, die u verongelykte, misschien wel bloed om bloed?' vroeg het meisje.

'Neen, ik wil myne hand niet met zyn bloed bezoedelen, hoe vurig ik het vroeger gehoopt heb. Ik ben kalmer geworden en heb dat gevoel trachten te overmeesteren, omdat ik weet dat er een regtvaerdige God hier boven is, wiens hand hy niet ontgaen zal. Misschien zal ik echter het werktuig zyn, waervan de Hemel zich bedienen zal..... Maer als ik nu geen bloed vraeg, dan toch heb ik geene reden, om my niet tegen de Spanjaarden te verklaren, waervan het goede ras schynt uitgestorven te zyn, sinds koningin Maria dood is.'

'En is uw vyand nog hier te lande?'

'Ja, hy is hier' antwoordde Bout peinzend 'hy spant zyne strikken, om nieuwe slagtoffers te maken, en dat wil ik beletten.'

Arend Bout was ontroerd; het duerde eenige oogenblikken, eer hy weêr bedaerde. Toen hy zich ten eenemale meester was, wilde hy het gesprek voortzetten; doch op dat oogenblik werd de deur van het vertrek zacht geopend, en don Velasquez vertoonde zich aen den ingang.

‘Lieve Martha!’ zeide hy, zonder Bout in den beginne te zien, en met een valschen glimlach op de lippen: ‘voorwaer gy doet ons al te lang wachten. Ik begryp dat het der engelen aengenaem is met u in samenspraek te zyn.....’

Op dat oogenblik zag hy den Wolfjager.

‘Don Velasquez’ zeide deze ‘engelen van myne soort hadt gy hier zeker niet verwacht’ en Bout beefde als werd hy door eene hevige koorts geschud.

De Spanjaerd werd bleek en er was eene stem in Martha's hart welke haer zeide, dat don Velasquez niet vreemd was aen de geschiedenis van den Wolfjager. Zy las het, zoo dacht zy, in den blik van die twee mannen; zy meende het in den toon van de stem des Wolfjagers te hooren. Deze laetste zag ook dat Martha hem begrepen had.

‘Geef my de rozette, jonkvrouw!’ hervatte Arend met nadruk en stak de hand uit.

De edelvrouw boog het hoofd en ging de deur uit, zonder echter de hand aen te nemen, welke don Velasquez haer aenbood om haer te geleiden, en terwyl de Spanjaerd den jager, zonder spreken, met een vlammenden blik aenstaerde, verliet deze ook snel het vertrek.

‘Zy heeft my begrepen’ mompelde Bout ‘en echter volgt zy hem gedwee als een lam. De schurk triomfeert! Rekent dan al op het hart van sommige vrouwmenschen!’

Arend Bout wendde zich tot den ouden dienaer, die, in zynen hoek gezeten, zachtjes was ingeslapen; eenigzins kwaedgezind schudde hy den grysaerd wakker, en de vrouwen en de Spanjaerds in het hoogste deel der maen wenschende, keerde hy naer den *blinden Valk* terug.

Bout had zeer goed begrepen, wat de oogslag van den edelman zeggen wilde; doch alvorens Antwerpen te verlaten, alwaer zyn verblyf voor het oogenblik zeer gevaerlyk werd, wilde hy nog eene laetste pooging by Martha van Baldrikum wagen. Wy zullen hem echter in al zyne sluiptogten rond het huis, aen de kerk, op de wandeling, aen het *Prinsenhof,* of daer waer hy meende de jonkvrouw te zien, niet volgen: wy zullen enkel zeggen, dat de trouwe makker van Cuyl in zyn voornemen gestyfd werd, toen hy twee dagen nadien, in eene plegtige godsdienst-oefening, welke door mevrouw de hertogin werd bygewoond, don Velasquez niet meer by den heer Joès en zyne dochter zag; maer wel graef Karel van Mansfeld.'

Mansfeld had dus, in dit geval, groote diensten kunnen. bewyzen aen Arend Bout; maer graef Karel stond niet meer in goeden reuk by den jager, sinds hy zoo openlyk en zoo hardnekkig de Spaensche zyde had gekozen.

Het was den 4 mei, dat Arend op de 'puijen' van het stadhuis eene *ordonnantie* van mevrouw de hertogin had

hooren uit-trompetten, welke welhaest ten zynen nadeele keeren moest. Zy betrof hoofdzakelyk de verbanning van alle straetloopers en ‘rabauwen[1].’

‘Bah!’ zeide Bout ‘dat gaet my niet aen.’

‘Schreeuw dat niet te hard!’ antwoordde een schippersmaet. ‘Dat is een van die *ordonnantiën*, waervan de groote heeren gebruik maken, om die over boord te stooten, welke hun op het dek in den weg staen.’

‘Gy zegt daer zoo al iets!’ viel Bout hem in de reden.

‘Bout, kameraed’ ging de maet plagend voort ‘gy laveert hier in Antwerpen al eenige dagen rond, zonder dat men weet wat ge in uwe vlag voert; ge hanteert de verdachte schipperskroeg *den blinden Valk.....*’

‘En wat zou dat?’

‘My dunkt, ik zie u al in de kabels van Spelleken's knechten verward en u te land komen in het Steen. Dan

1 Op den selven dach (4 mei 1567) is tot Antwerpen ingeblasen de sinxenmerckt naer doude costuyme, ende daer syn vuytgeseyt ende gebannen geweest vuyt gansch der conincx landen van Spaengnien, ten eeuwigen daeghen op die galge, alle apostaeten off vuytgeloopen monicken, ende verloochende priesters, alle beeltstormers, kercken breeckers, roovers ende dieven; item alle die geene die eenighe wapen aengenomen hebben tegen den coninck, ende hem vervoordert hebben geit te nemen tegen syn majesteyt, off erghers eenich bevel gehadt hebben, off geweest hebben 't Austruweel (by het daer plaets gehad hebbende gevecht) off op andere plaetsen tegen den coninck van Spaengniën. *Chronycke van Antwerpen.*

komt Cosyntje[1], die u eene koord om den nek slingert en daerop gaet het vrolyk: hael op dat lyn!'

De maet schaterde van lagchen; Bout lachte ook, maer inderdaed, er kon wel iets of wat waerheid in dat: alles zyn, als don Velasquez wist dat hy zich nog in de stad bevond. Een woord van den Spanjaerd aen Spelleken, eenen knip met het oog van Spelleken aen Cosyntje, en Bout zou zonder genade tusschen hemel en aerde wiegelen.

De schippersmaet had, zonder iets te weten, een deel der waerheid voorzien.

Op eenen schemer-avond dwaelde Bout met zyne wolvenremedies in de omtrek van de Meirebrug, toen vier Waelsche krygsknechten, onder bevel van don Velasquez, op hem toeschoten om hem in hechtenis te nemen. Nu, dat zou niet zeer gemakkelyk zyn geweest, maer de vier soldaten waren met spies en rapier gewapend.

De Wolfjager zag geen middel om aen de knechten te ontsnappen, en nadat de Walen hem de handen op den rug gebonden hadden, geleidden zy hem de brug over.

Op dat oogenblik kwam een krygsman, in volle wapenrusting, daer voorby gereden. Hy wierp een onverschilligen blik op den gebonden gevangene; doch Bout, van zynen

1 De beulsknecht.

kant, beschouwde den ruiter aendachtiger en herkende in hem graef Karel.

‘Heer van Mansfeld, heer van Mansfeld!’ riep hy driftig, en als hadde hy in hem een reddenden engel gezien.

De jonge bevelhebber trok den teugel van zyn paerd in.

‘St-Carolus!’ mompelde hy; zyt gy het Bout, de Wolfjager?’

‘Om u te dienen, edele heer.’

‘Waerom zyt gy aengehouden?’

‘Hy is een beeldstormer, kommandant!’ liet don Velasquez er op volgen.

‘Ik ben niet pligtig, edele heer’ zeide Bout kalm.

‘Ik ken u van vroeger dagen, Bout!’ zeide de graef bedenkelyk.

‘By al wat my dierbaer is, ik ben onpligtig! Het is don Velasquez, die my heeft doen aenhouden.’

‘Begrepen!’ mompelde de bevelhebber. ‘Don Velasquez’ ging hy in de Spaensche tael voort en zich tot den Spanjaerd rigtende ‘waer voert gy den gevangene heen?’

‘Naer het Steen, kommandant.’

‘Het zy zoo, doch vergeet niet, dat zoo er een hair van zyn hoofd gekrenkt wordt buiten myne weet, ik het met u zal verrekenen. Houd dat voor gezeid.’

In die woorden was de haet nog blykbaer, welke graef Karel den Spanjaerd altyd had toegedragen.

Don Velasquez' voorhoofd betrok.

‘Geleidt’ zoo ging de kommandant in de Waelsche tael voort en zich tot de krygsknechten wendende ‘geleidt dien man naer het Steen. Gy zyt borg voor hem, op straffe des doods.’

Bout ademde vryer; er kwam zelfs een glimlach om zyne lippen, en met ligter en hoopvoller hart vervolgde hy zynen weg.

Don Velasquez knarstandde en verwenschte het toeval dat den graef van Mansfeld juist op zynen weg had gebragt. Zonder die bescherming had Spelleken dien ellendigen jager, den dag nadien, aen de galg doen knoopen! Doch wat vermogt don Velasquez tegen den invloedryken edelman, die, schoon zyne vroegere neiging voor de omwenteling genoeg gekend was, thans weêr in blakende gunst stond by Margaretha van Parma?

VII.

Het Steen! Dat woord heeft ons altyd eene huivering ingeboezemd, en dit des te meer nu de geschiedenis ons nauwkeurig geleerd heeft, wat al wraekroepende gruweldaden dáér, achter die muren, eens gepleegd werden[1].

Het is nog niet lang geleden, dat ik, in gezelschap van eenige myner vrienden, die afschuwelyke martelplaets der XVIe eeuw bezocht. Wy hebben getoefd in die holen, waer het zonlicht nooit met een enkelen zyner gouden stralen heeft kunnen door dringen; het is alsof men alle middelen heeft aengewend die mogelyk waren, om den gevangene

1 MERTENS en TORFS in hunne *Geschiedenis van Antwerpen* deelen wetenswaerdige byzonderheden over deze gevangenis meê.

licht en lucht te benemen; wy zagen, by den fakkelglans, de yzeren krammen in de muren en aen het gewelf, welke voor de marteling gediend hadden; de yzeren ketingen met halsen voetbanden, altyd gereed om de slagtoffers te ontvangen; wy bezochten den smachtkelder, nauwelyks eenige voeten groot; wy lazen de woorden die de slagtoffers, als een vloek die door de eeuwen heenklinkt, op de muren gegriffeld hadden.

In die holen liggen thans, naest het overblyfsel dier marteltuigen, koopwaren opgestapeld: wonderlyke mengeling, inderdaed! Hooger, langs de straet, ontmoet men nog altyd de met yzer beslagen en met tralievensters voorziene deuren; doch stoot deze laetsten open en gy zult de kerkers van voorheen bewoond zien door arme, maer vrye menschen; gy ziet er printen aen de wanden, bloemen op de vensterbank; gy hoort de moeders vrolyk zingen by de wieg van haren zuigeling; gy zult by uw binnentreden welligt een blozend meisje het hoofdje, dat zy over het naeiwerk gebogen hield, zien opligten en u, met eenige verlegenheid, goeden dag knikken.

Onder de gewelven der kapel, waer zoo menige veroordeelde, pligtige of onpligtige, de laetste oogenblikken zyns levens in het gebed doorbragt, onder die gewelven arbeidt nu de nyverige werkman en zingt er, zonder nadenken, zyn bly en

zorgeloos volkslied. Op de binnenplein, in het wachthuis, op de breede steenen trappen, waer zoo dikwyls het gekerm der ongelukkigen, het onbarmhartige bevel des beuls, en de vloek van den Spaenschen soldaet weêrklonk, spelen, rollen, dartelen en schateren nu kleine jongens, die spottend den vreemdeling aenstaren, wanneer een woord van ontzetting zynen mond ontvalt.

Die arme volksvrouwen, die werklieden, die kinderen denken niet, dat zy dartelen, zingen, hare zuigelingen wiegen tusschen muren, die stroomen bloed gezweet hebben. Eens zal deze of gene knaep, die de sprankel der denkingskracht in het hoofd gevoelt, zulks weten en welligt kan de bewustheid, dat zyne wieg tusschen die muren geschommeld werd, later invloed op zyn gedachten-leven hebben.

Klimt men hooger, dan wordt het gezigt nog vreedzamer: in de eene cel kweekt een der bewooners zyne zangerige vogels, en in den toren, die destyds zyn spits in de golven der Schelde spiegelde, huizen thans eene gansche vlugt witte en blauwe duiven, die vry de galmgaten in en uit vliegen, als wilden zy aen den schipper, die op den wyden plas in zyne boot wiegelt, zeggen, dat het Steen in onze dagen een huis des vredes geworden is.

In geheel dit gebouw heerscht echter iets doodsch, iets akeligs, waertoe de herinnering aen het verledene gewis veel

bydraegt; het heft zich niet meer ten allen kante fier als een dwingeland in de hoogte; het heeft zyne verzakkingen, zyne bouwvallen en deze geven aen die gevangenis het aenzien eener boetvaerdige, welke zich nederig en berouwvol tusschen de daernaest gelegen gebouwen, wegschuilt. De puinen hebben een spraekvermogen, dat ons altyd tot in het diepste der ziel ontroert: zy zyn de welsprekende getuigen van den ondergang der magten, welke de volkeren onderjukten!

Laet ons voor eenige oogenblikken het Steen weêr bevolken.

Wy plaetsen Spaensche, Waelsche of Duitsche krygsknechten aen den ingang; wy hooren voor in de wachtkamer weêr het gelach, het gesnap, het gezang hunner makkers, terwyl op hetzelfde oogenblik, beneden en boven hen, slagtoffers, welligt onder de martelingen van den beul, den laetsten snik geven.

Laet ons de dubbele poort, welke met een donderend gedruisch achter ons toevalt, doorgaen en twee mannen volgen, die juist den trap afdalen om naer de onderaerdsche kerkers te gaen. De een, welke vooruit treedt en eene kleine lantaern draegt, hoewel het nog maer schemer-avond is, moet de cipier zyn. Hy is een sterk gebouwde kerel, met een koel en onbewegelyk gelaet, en wiens uiterlyk nooit den indruk zyner ziel verraedt. Zyn stap is geregeld; nooit

verhaest of vertraegt hy dien, hetzy hy dan den opgeslotene den dood of het leven aenzeggen moet. Nooit is er een woord van medelyden over zyne lippen gerold; nooit heeft een traen by het zien van het folterendste lyden, zyne wimpers vochtig gemaekt; maer ook nooit heeft hy den ongelukkige, door een enkel woord of door eenen lach, vernederd en bespot. Daerom, veroordeel hem niet: wie weet wat er in de diepste kronkels van zyne ziel omgaet!

Achter hem gaet een man, die den regter mantelslip over den linkerschouder geslagen heeft, en daerdoor grootendeels zyn aengezigt verbergt. Hy stapt onzeker en als koortsachtig voort: een bewys dat hy, zoo als de cipier, in die gewelven des doods niet te huis is.

Beiden komen eindelyk aen eene zware en zeer lage deur. De sleutelbos rinkelt en er ligt iets spottends in dat gedruisch; de sleutel verwekt in het slot eenen schreeuw als die eener tygerkat. Het licht der lantaern werpt een flauwen glans in den kerker. De cipier verzocht zynen gezel om binnen te treden, terwyl hy hem het licht overreikte. De hand van den vreemdeling beefde, en er was ontroering in zyne stem toen hy zeide:

‘Is het hier?’

‘Ja, segnor!’

‘En gy verzekert my.....’

‘Dat alles in orde is, zoo als gy het bevolen hebt.’

‘Goed.’

‘Is er nog iets van uwe bevelen?’

‘Wacht my boven aen den trap.’

De cipier verwyderde zich. Die, welken hy tot geleider gediend had, trad binnen. In het enge hol stond een man aen den muer geklonken. Ringen, aen den wand vastgemaekt, omknelden zyne beenen en zynen hals, terwyl daerenboven zyne handen aen elkander waren geboeid. Het gelaet van den gevangene was akelig bleek en verwrongen; men zag dat hy leed onder de tortuer, welke hem werd aengedaen. Toen het licht der lantaern geheel op zyn gelaet straelde en hy zynen bezoeker herkende, kwam er een sarcastische lach rond zyne lippen spelen en ‘lafaerd’ mompelde hy.

De man, welke daer aen den muer staet als de grootste misdadiger, is niemand anders dan Arend Bout, en in den bezoeker herkennen wy welhaest don Velasquez.

De Spanjaerd wierp zynen mantel achteruit op den schouder, en zette de lantaern op den steen, dien den gevangene tot zitplaets, tot tafel en zelfs, met eenig stroo, tot bed dienen moest. Don Velasquez zette zich naest het licht neêr, en beschouwde met een duivelschen lach zyn slagtoffer. Bout zag den Spanjaerd, men zou gezeid hebben, met onverschilligheid aen. Die zelfbeheersching, welke de

Kempenaer in ruime mate bezat, maekte juist zyne kracht uit, tegenover een karakter zoo als dat van don Velasquez; want deze was niet wat hy tegenover Karel van Mansfeld geschenen had, tydens het feest by heer Joès. Hy bezat slechts die berekende kalmte, welke met het gemoed niet vereenzelvigd is en alleen maer dient om dezes zwakheid voor eenige stonden te verbergen, vooral als men gevoelt dat men zich voor een overmagtigen tegenstrever bevindt. Het was don Velasquez welke het eerst de samenspraek in de Waelsche tael aenknoopte, eene tael welke Arend Bout, door zyne vroegere betrekking met het hof, zeer goed verstond.

‘Gy zyt dan eindelyk in myne magt’ mompelde hy met een satanisch genoegen.

‘Dat is waer’ gaf Bout kalm ten antwoord.

‘Gy kunt niets meer.....’

‘Niets’ hervatte de gevangene.

‘Gy zult niet meer als een hinderpael op mynen weg verschynen; uwe stem zal niet meer door die dikke gewelven dringen.’

‘En myne handen zullen de hondenzweep niet meer tegen u opheffen.’

‘Ha! ik zal het u duer betaeld zetten!’ zeide don Velasquez vreesselyk. ‘Weet gy wat lot u wacht?’

‘Zyt gy het, die het my toebereidt?’ liet Bout er onverschillig op volgen.

‘Ik, ja, ik!’ hervatte de Spanjaerd grynzend, en klopte met de regterhand herhaelde keeren, snel op zyne borst.

‘Welnu, neem dan het ergste.’

‘Eerst eene martelende gevangenis.’

‘Dat is zoo al iets.’

‘Dan de pynbank.’

‘Dat is minder.’

‘En eindelyk den galgendood.’

‘Dat is niets meer.’

‘Ha! gy braveert mynen haet. Neem u in acht. Aen dien muer geklonken, zal ik u zien verbleeken.’

‘Toch niet van schrik.’

‘Voor de pynbank zal ik u zien sidderen en beven.’

‘Van koude misschien.’

‘Onder de galg zal ik u om genade hooren smeeken.....’

‘Ik zal u integendeel uitlagchen!’ - en een koortsachtige lach, zoo als er zeker nooit een in dat kerkerhol geklonken had, deed don Velasquez een oogenblik huiveren.

De Spanjaerd beet zich te leur gesteld op de lippen; hy had een geheel ander uitwerksel verwacht.

‘Gy hoopt misschien’ zoo ging hy voort ‘op de bescherming van graef Karel van Mansfeld.’

‘Ik hoop op niemand.’

‘Dan zyt gy overtuigd dat gy sterven zult.’

‘Wat in uwe handen valt is dood, dat weet ik.’

‘En gy lacht.’

‘Ik lach met u en den dood!’

‘Doch gy zyt jong; gy moet nog aen het leven gehecht zyn.’

‘Kluchtspeler!’ mompelde Bout, en er kwam weêr een akelige grynslach om zyn bleek gelaet.

‘Gy kunt u nog redden.’

‘Ik weet het. Indien ik geen hinderpael blyf zyn voor het huwelyk tusschen Martha van Baldrikum en don Velasquez.’

De Spanjaerd stond regt en stiet de deur toe, welke met eene spleet open stond, als vreesde hy dat de woorden van den Wolfjager tot boven, tot in het oor van den cipier, zouden doordringen.

‘Maer gy hebt immers uw doel bereikt!’ ging Bout voort. ‘Wat kan ik nog doen, terwyl ik hier gevangen zit?’

‘Veel. Wat hebt gy aen Martha van Baldrikum verteld, op den avond dat ik u in haer bidvertrek aentrof?’

‘Eene levensgeschiedenis.’

‘Dewelke?’

‘Die van eenen schurk.’

‘De myne?’

‘Dewyl gy een schurk zyt, zal het zonder twyfel de uwe zyn.’

‘Ellendige!’ riep de Spanjaerd, en wy weten niet wat het meeste fonkelde of zyne koolzwarte oogen, of de dolk, dien hy uit de scheede getrokken had. Na eene korte wyl bedaerde hy echter en de ponjaerd verdween.

‘Gy hebt daer een prachtigen en puntigen dolk, don Velasquez’ zeide Bout, zoo eenvoudig alsof hy in zyne hut aen het vuer gezeten had.

De Spanjaerd antwoordde niet.

‘Gy hebt eene geweldige achterdocht in het hart der jonkvrouw doen ontstaen’ hervatte de hidalgo.

‘Ik weet het.’

‘Welnu, loochen dat die levensgeschiedenis op my toepasselyk is, en ik geef u het leven, de vryheid en goud daerenboven.’

‘Slang!’ blies Bout hem toe.

‘Wy zullen aen weêrskanten het voorgaende vergeten.’

‘Ik wil niet vergeten! Of denkt gy dat ik ben zoo als gy, die alles vergeet, én den dood myner Dora, én het lange lyden myner Bela, én den moord op Claes-Arië gepleegd?’

‘Gy raeskalt. Myne pligtigheid jegens uwe familie, bestaet slechts in uwe zieke verbeelding; wat Claes-Arië betreft, hy had den dood verdiend.’

‘Zoo als ik hem naer uw inzien verdien.’

‘Gy weigert dus?’

‘Of ik weiger!....’

‘Maer ik zal u het hart levendig uit den romp doen halen en het u in het aengezigt slaen!’ riep de Spanjaerd knarstandend uit, en staerde den gevangene met gloeijende oogen aen.

‘Kluchtspeler!’ hervatte de Wolfjager andermael.

De Spanjaerd voelde zich geslagen. Hy was gekomen om zynen gevangene eens straffeloos te kunnen hoonen, beleedigen, martelen; hy had gehoopt hem bevend van schrik in zyne boeijen te vinden, en na dat helsch genot beproefd te hebben, dacht hy hem te dwingen, plegtig voor den heer Joès van Baldrikum en het geregt te verklaren, dat hy den Spanjaerd gelasterd had. Dan werd Martha de zyne en de schrael gefortuneerde hidalgo, werd een der rykste edellieden van gansch de koopstad.

Hy vond integendeel eenen man, die door niets kon ontzet worden: noch door de vrees van de pynbank, noch door het vooruitzigt van den dood. Niets kon hem verlokken, noch de vryheid, noch het aengeboden geld. In plaets van te

bespotten, werd de Spanjaerd zelf bespot; in plaets van zich te zien smeeken, moest hy zich-zelf voor den in boeijen geklonken ellendeling vernederen!

Don Velasquez gevoelde zynen toestand en het stormde geweldig in zyne ziel.

'My dunkt' zeide Bout 'dat de rollen omgekeerd zyn.'

De Spanjaerd was zich-zelven niet meer meester; de dolk blonk andermael in zyne hand en als een tyger vloog hy op den Wolfjager aen, en plantte hem het wapen op het hart. Één stoot en het was met Bout gedaen - en echter behield deze zyne kalmte.

'Gy hebt het gemakkelyk zoo' zeide hy, het oog op het lemmer slaende.

'Ik zal u dooden!' grynsde don Velasquez.

'Dat durft gy niet' liet Bout er op volgen.

'Ellendeling!'

'Stoot toe, don Velasquez' spotte Arend.

'Ja, vermoorden zal ik u!'

'Kom, kom! gy durft niet.'

De punt des dolks drukte reeds in het vleesch der borst.

'Gy zyt een groot edelman!' ging Bout altyd op kalmen en spottenden toon voort 'gy weigert aen uws gelyken een eerlyk tweegevecht, en gy laet een armen

burger eerst in de boeijen slaen, om hem, weerloos als een schaep, te kunnen martelen en afmaken.'

De Spanjaerd aerzelde; hy trok het wapen terug.

'Waerom aerzelt gy? Ben ik niet magteloos genoeg in myne boeijen?'

'Ik wil mynen dolk niet bezoedelen!' hervatte de Spanjaerd.

'Kluchtspeler!.... Neen, gy vreest dat men u morgen voor het geregt zou brengen, waer gy my brengen wilt. Gy weet dat er degens zouden zyn, die eens mynen dood zouden wreken, als gy aen de hand des geregts ontsnaptet. Het Steen is diep, de gewelven zwaer en versmachtend; maer de doodsreutel van Arend Bout zou echter wel gehoord worden.'

Die woorden waren met kracht uitgesproken, en don Velasquez stak andermael den dolk op. Met eene vermaledyding op de lippen, die Bout met een schouderophalen beantwoordde, verliet hy het kerkerhol en vloog, eerder dan hy ging, de trappen op. Eene poos nadien kwam de cipier binnen, maekte koel, zoo als gewoonlyk, de ringen los, nam de lantaern op, wenschte den gevangene een 'aengenamen nacht' en liet dezen alleen.

Hoeveel zelfbeheersching de Wolfjager ook bezat, wy moeten bekennen dat hy, in het tooneel, hetwelk wy zoo even

bywoonden, zich-zelven overspannen had. Ook toen don Velasquez de gevangenis verlaten had, was er een oogenblik van moedeloosheid in hem gevolgd. Als de boog ontspannen is, vlot de pees los op den adem van den minsten wind.

Bout kroop in den donkeren kerker en al tastende naer den steen, die hem tot zit- en ligplaets diende, en zette zich op denzelve neêr. Hy was te vreden dien trotschen ellendeling vernederd te hebben, en echter huiverde hy by de gedachte dat dit tooneel zynen dood welligt onvermydelyk maken zou; hy huiverde, niet voor zich-zelven, maer de ongelukkige Bela en zyne vrienden kwamen hem voor den geest.

Reeds zes weken had Bout in de gevangenis doorgebragt, en hoewel reeds dikwyls ondervraegd, was er nog niets ten zynen opzigte beslist. Middelerwyl was een vochtige kerker zyn deel; des nachts was het er donker als in een graf; over dag viel er eene lichtschemering in dit hol neêr. Ieder uer scheen den Wolfjager een dag, ieder dag eene week; het was alsof hy reeds lange jaren in dien smachtkelder vertoefd had - en was dat te verwonderen by Bout, die aen de vryheid der uitgestrekte bosschen, aen de lucht der frissche en versterkende heide-vlakten gewoon was?

Als het licht in het hol schemerde, ging hy soms langs de wanden en zocht er de uitdrukking van hetgeen zyne voorgangers, in dien kerker geleden hadden. Hier las de Wolf-

jager smartelyke woorden, welke met eene yzeren stift in den muer gekrast waren; dáér meende hy de nagels der vingeren in den steen afgeprent, verder dacht hy bloed gesprenkeld te zien, en als de duisternis, met hare akeligheid in de gevangenis neêrviel, scheen het hem somtyds toe, dat zy door duizende klagende stemmen, door duizende bleeke of bloedige geesten bezield werd. Hy hoorde het gekerm der gepynigden, het gekraek en gekras der pynbank, het koude bevelwoord des regters - en Bout haette, in die begoocheling, den vreemdeling en zyne handlangers meer dan ooit.

Toen don Velasquez het Steen verliet, zeide hy tot den cipier:

'Dat is een hardnekkige beeldenbreker, die Arend Bout. Men zal hem ter pynbank moeten brengen. God weze hem genadig!'

Eene uer nadien kraste de sleutel op nieuw in het slot des kerkers; het licht der lantaern verscheen weêr als eene weldadige zon in de opening der deur; de koele cipier gelastte Bout op te staen en hem te volgen. De Wolfjager ademde vryer, toen hy den voet buiten de krocht zette, en men mogte hem naer de pynbank of naer den dood geleiden, maer eenige oogenblikken eene zuiverder lucht inademen dan in dien kelder, dat was voor hem reeds een onwaerdeerbaer geluk.

Alvorens wy echter den lezer met het vervolg van deze

verandering bekend maken, zullen wy het Steen moeten verlaten, en ons in verbeelding naer het godshuis van Postel begeven.

De winter was sinds lang heen; men was het jaer 1567 reeds eenige maenden ingetreden.

Zoo doodsch Postel in den winter was, zoo aenlokkend was het, nu het schoone jaergety loover en bloemen over hetzelve had gestrooid. Zoo als de overste gezeid had, leverde het godshuis eene onuitputtelyke bron van uitspanning op. De jager vond er wild in overvloed; de visscher ruimschoots bepootte vyvers; de studiezuchtige ontmoette er eene diepe rust; de mymeraer kon ongestoord in de lommerryke dreven, of in de uitgestrekte bosschen dwalen.

Op zekeren morgen steeg Cuyl te paerd; Muro stapte fier eene der dreven in. De vogels kwinkeleerden in de hooge beuken- en eikenboomen hun vrolyk lied; millioenen diamanten dauwdroppels hingen aen het loover, aen de bloemknopjes, en aen de grashalmen te vonkelen. In het water der grachten, rond het godshuis, spartelden de visschen; de blanke zwanen en eenden duikelden en schenen zich een feestelyken tooi te willen maken. Millioenen insecten gonsden, bromden, zongen; - er was eene geheimzinnige harmony in de natuer, welke frisch, jeugdig en vol levenslust den nieuwen dag te gemoet zong.

In den beginne trof dit alles de aendacht des ruiters, en zyne ziel verhief zich biddend tot den Schepper; doch allengs keerde zyn geest naer de aerde terug, en hy schepte er behagen in, die gelukkige aerde met geliefde wezens te bevolken.

Nu ontglipten de teugels aen zyne handen; zyn hoofd neigde naer zyne borst en mymerend, met een zoeten glimlach om de lippen, zat de jongeling in den zadel. Muro scheen den toestand zyns meesters te eerbiedigen; het edel dier brieschte of hinnikte niet meer; het liet integendeel den kop hangen en stapte langzaem, als onder den last der zwaermoedigheid gebogen, door het mulle zand voort.

De edelman bereikte de vael-bruine heide, nog met dauw bedekt, doch welke laetste allengs onder de warmte der zon wegdampte. Het gedruisch dat eene poos geleden zyne myme ring stoorde, verstierf; de zang der vogelen, in dreven en kreupelbosch, had opgehouden en het blyde klokkenlied, dat uit eenen der torens van het godshuis juichend opsteeg, was in het luchtruim verloren gegaen.

De doodsche rust, zoo als zy op de vlakte heerschte, was den jongeling lief. Hy beminde de eenzaemheid, en daerom toefde hy ook dikwyls in die heide, welke des winters en nu in hare bruine py, en in den nazomer in haren purperkleurigen bloemendos gehuld werd. Het paerd volgde het grauwe en zanderige karre-spoor, dat in duizende bogten door de

vlakte, of door de heuvels slingerde; de ruiter steeg somtyds af en terwyl Muro hier en daer een spichtigen graspyl langs het met lis, biezen en riet begroeide moerveld opspoorde, zette hy zich op den grenssteen neêr, en bevolkte in zyne verbeelding de vlakte met al wat hem lief was.

Wanneer men in eene gemoedstemming verkeert zoo als die waerin wy Cuyl bevinden, krygt alles wat ons omringt, waerde: de tooverachtige lichtspeling der zon op het zand, de schakeering der gezevenkleurde keisteentjes; de eeuwig groene mastenboomen; de berk met zilverwitte schors, die alleen, op den oever van het met waterleliën overspreidde moeras, schynt te droomen; de schaersche bloemen in den mageren graskant; de torenhaen, die ginds aen den gezigteinder boven de blauw-zwarte bosschen uitsteekt: - alles spreekt in die oogenblikken, tot zelfs de pinkende dwaellichtjes, die, als het duistere ons overvalt, boven de vlakte opstygen, dansen en weêr verdwynen.

Voor Cuyl sprak alles van Martha - altyd Martha!

Als de klooster-overste soms den jongeling op zyne eenzame wandelingen verraste, zeide hy hem vaek op deelnemenden toon en de hand vriendschappelyk in de zyne gedrukt: ‘Zult gy dan nooit vergeten?’ en, met overtuiging in den toon der stem, had de jongeling altoos ‘nooit’ geantwoord. Maer Huibert Simonart had toch door goede

woorden, de duisternis in het gemoed des edelmans doen opklaren, en zoo als wy hem thans ontmoeten, durfde hy weêr dweepen met de woorden: ‘geloof, vertrouw en hoop.’

De voogd was een goed en vertrouwd vriend voor hem geworden, en terwyl het in den winter buiten stormde en hagelde, waren er tusschen de vier muren der cel, gelukkige dagen gesleten. Toen het lente werd, noodigde hy zynen gast dikwyls tot de wandeling uit, steeg soms op zynen telganger en bezocht met Cuyl de uitgestrekte domeinen, de heerlykheid Reusel, het voorheen vorstelyke[1] en toen reeds zoo vergeten Bladel - en de edelman nam welwillend het rentmeesterschap der ryke bezittingen van het godshuis op zich.

Met het aenbreken van het schoone jaergetyde waren de reizigers ook talryker, en niet zelden bragten deze den jongman eenige tydingen uit het noorden of zuiden des lands meê, hoewel hy, zooveel als de voorzigtigheid dit vereischte, zyn vroegeren stand verborgen hield. Spanje was wraekzuchtig en haette blindelings al wat niet onbepaeld aen zich verkleefd was! Zoo had Cuyl eenigen tyd geleden nog zyde-

1 Het was in dat dorpje dat in 922 de dagvaert gehouden werd, op welke Karel-de-Eenvoudige zyn getrouwen Dirk, als graef van Holland bevestigde. Bladel was, in vroeger eeuwen, eene Vryheid en bezat in zyn gehucht Netersel een koninklyk kasteel, waervan tot nu toe soms brokken van fondamenten worden opgehaeld.

lings berigten uit Antwerpen ontvangen, en indien veel treurigs voor de toekomst in dezelve besloten was, dan pinkte hem toch ook hier en daer een enkel sterretje tegen.

Doch wy keeren terug tot den morgen, toen wy den edelman alleen en dwalend hebben aengetroffen.

Muro ging waer het hem goed dacht. Als door een instinct aengedreven, volgde de trouwe draver den weg, die, dwars door de heide, naer de erf van Arend Bout kronkelde. Soms tweemael in de week vloog hy, onder den spoorslag van Hannibal de vlakte over, om aen het huis van den Wolfjager stil te houden, en het was dus ligt te begrypen dat het dier dezen weg boven elk anderen verkoos.

De edelman was dan ook aen Bout's wooning gekomen, zonder hiervan bewust te zyn. Het gehinnik van zyn paerd riep hem uit de diepe mymering, waerin hy verzonken was. Een ligte kreet van verbazing ontsnapte zynen mond, toen hy de erf herkende.

Muro stapte de brug over.

De erf van den Kempischen Robinson Crusoë was inderdaed niet meer kennelyk; zoo doodsch en eenzaem als zy er in den winter uitzag, zoo vrolyk aenzien had zy in het schoone jaergetyde. De vlakte voor het huis was nu een vruchtbare moestuin, in welken het zelfs niet aen bloemen ontbrak; want het pad, dat van de brug naer het huis leidde, was er aen

weêrskanten door omzoomd. De vruchtboomen hadden de bloesems, waermeê zy oversneeuwd waren geworden, afgeschud en de vruchten knopten reeds aen de takken. Aen de eene zyde van het pad, werd een ryk getopt korenveld door een ligten wind bewogen, en een zwerm gonzende byën dreef over hetzelve en over de bloemkelken, welke de lucht met balsemgeuren bezwangerden, heen en weêr. De wooning lag grootendeels onder het afhangende loof der beuken verborgen; zelfs zou men hare aenwezigheid in den eersten oogenblik niet hebben opgemerkt, indien hare helderwit gekalkte muren geene scherpe tegenstelling gemaekt hadden, met het bruin-groene loover van het geboomte.

De wolfshonden blaften een oogenblik; doch de stem van Aecht gebood hun te zwygen. Daerop heette een heldere schaterlach, die uit de schaduw van het geboomte opsteeg, den ruiter welkom. Cuyl herkende Bela: zy zat in achtelooze kleeding, met loshangende hairen en bloote voeten onder een der schaduwryke beukenboomen en vlocht eenen bloemenkrans.

‘Hannibal!’ riep de zinnelooze.

‘Goeden dag, lieve Bela!’

‘Lieve Bela!’ mompelde het meisje, alsof de toon dier stem haer vreemd voorkwam.

Cuyl sprong van het paerd, en Muro stapte zonder leidsman den kleinen stal binnen.

‘Voor wien toch vlecht gy dien schoonen krans, Bela?’ hervatte Cuyl, zich tot het meisje wendende.

‘Voor de dooden’ gaf de zinnelooze somber ten antwoord.

‘En voor welke dooden?’

‘Voor die welke tusschen hemel en aerde hangen, zoo als moeder Aecht zegt..... Stil! de raven en kraeijen mogen het niet hooren!’ en Bela zag behoedzaem naer boven in de boomtakken, en legde den wysvinger op den mond.

Cuyl dacht aen Claes-Arië.

‘Ja, voor de dooden’ zeide moeder Aecht, welke middelerwyl, met de twee handen op de heupen leunende, nader getreden was; ‘ik heb het hem wel gezeid: opknoopen zullen zy u, gelyk ze Claes-Arië opknoopten. Wie weet of vandaeg of morgen de roode haen niet over ons dak loopen zal.’

‘Maer van wien spreekt gy dan toch, moeder Aecht?’

‘Van wien anders dan van Bout?’

‘Bout? Heeft men Bout den smaeddood van Claes-Arië doen ondergaen?’ riep de edelman driftig, terwyl eene koortsachtige rilling hem over de leden joeg.

‘Wat zou het anders?’ ging Aecht met koele onver-

schilligheid voort. ‘Wie heeft nog iets van hem gehoord, sedert hy is heen gegaen?’

‘Dat is waer; doch dat bewyst uwe sombere voorzegging niet.’

‘Zóó zal het zyn; hy haette de Spanjolen en de Spanjolen hebben het hem betaeld gezet!’ - en van den toon der onverschilligheid plotseling tot dien der grootste aendoening overgaende, jammerde zy over haer toekomstig lot, over de armoede, die haer te wachten stond, over de ongelukkige en verlatene Bela.

Cuyl haelde een nieuw zilverstuk te voorschyn, hield het tusschen den wysvinger en den duim in de hoogte en liet het een oogenblik in het zonlicht flikkeren. Het jammeren der oude hield op en toen het muntstuk in hare knokkelige handen gevallen was, ging zy genoegelyk grommende heen. De woorden der oude hadden echter den jongeling getroffen: Bout was eenige weken geleden met zyne wondermiddelen het land ingetrokken, en had beloofd zyne reis zóó in te rigten dat hy geruimen tyd te Antwerpen kon verblyven, ten einde over alles wat zynen vriend dierbaer was, een nauwkeurig verslag te kunnen doen, als hy op de erf terugkeerde; maer Cuyl herinnerde zich don Velasquez en dezes betrekking met den Wolfjager - want de jager had ook het vervolg zyner geschiedenis, zoo als wy ze hem aen Martha van Baldrikum

hoorden vertellen, aen zyn nieuwen vriend meêgedeeld. Hy kende voorwaer dien Spanjaerd genoeg dat deze zich, op de de eene of andere manier, lafhartig op den jager zou wreken.

Bela's schaterlach weêrklonk onder de beukenboomen en toen Cuyl zich omwendde, zag hy het meisje als in een wandelenden bloemtuil veranderd. Zy had zich den krans, dien zy voor de dooden bestemde, om het hoofd, om den hals en om het midden geslingerd, en de loshangende hairen, de achtelooze en armoedige kleeding, maekten eene wonderlyke tegenstelling met de frissche kleuren der bloemen.

'Wat doet gy, Bela?' vroeg de edelman.

'Ik ga ter kerke; ik ben de bruid!' zeide de zinnelooze, en zy lachte den jongeling vriendelyk toe.

'En wie is de bruidegom?'

'De pluimgraef van Turnhout, Hannibal!'

'En waer is dan de nieuwbakken pluimgraef, die u ter kerke moet geleiden?'

By die woorden bleef het ongelukkige meisje staen en zag naer boven in de takken van het geboomte, alsof zy dáér haren gewaenden bruidegom zou zien zitten.

Cuyl naderde de zinnelooze; hy nam hare handen vertrouwelyk in de zyne en vroeg:

'Is Hannibal uw vriend?'

‘Ik mag Hannibal vry met den neus trekken!’ antwoordde Bela, terwyl zy den edelman vlak en onbevreesd in de oogen zag.

De jongeling glimlachte en sprak voort:

‘Zet u eens naest my neêr, hier, onder dezen beukenboom’ - en toen de jongeling gezeten was, kwam de zinnelooze aen zyne voeten zitten en met den elleboog op zyne kniën leunen.

‘Is Hannibal uw vriend?’ hervatte Cuyl andermael.

‘Ja, myn beste vriend en onze hond ook.’

‘Wie heeft u gezeid dat gy de bruid van Hannibal zyt, Bela?’

De zinnelooze sprong op en liep schaterend een prachtigen vlinder achterna, om daerna weêr achter eene vlugge zwaluw of eene gonzende by te ylen. De edelman volgde het arme meisje met het oog. Na eene poos keerde Bela hygend terug en vleide zich op de vroegere plaets neêr.

‘Bela, heeft uwe moeder u nooit leeren bidden?’ ving Cuyl andermael aen.

‘Moeder!’ zeide het meisje op een lang getrokken toon, en alsof zy uit een zwaren droom ontwaekte. ‘Moeder.....’

‘Gy herinnert u immers uwe moeder wel?’

‘Moeder.....’

Bela zag peinzend naer den blauwen hemel.

Cuyl wilde weten of het beneveld verstand van Bela zich niet zou opklaren, als men haer zacht, vriendschappelyk, liefdevol toesprak en behandelde.

‘Ja, uwe moeder is daerboven in den Hemel, by God. Heeft zy u nooit leeren bidden: ‘Onze vader, die in de hemelen zyt?’

‘Onze vader.....’

‘Toen gy lang, zeer lang geleden, nog een klein kindje waert..... Gy waert ziek en laegt in uw bedje, en uwe moeder zat voor u en leerde u de handjes samenvouwen en zeggen: ‘Onze vader, die in de hemelen zyt.....’

‘Geheiligd zy uwen naem.....’ mompelde de zinnelooze, alsof het geregelde denkvermogen haer werd terug gegeven.

‘Ja, ja!’ juichte de jongeling. ‘En nu verder, verder?’

‘Hannibal, daer is Hannibal!’ riep Bela, en andermael vloog zy op en ylde juichend den hof in, om welhaest over de brug te verdwynen. Cuyl sloeg denzelfden weg in. Hy vond de zinnelooze aen den waterkant zitten, terwyl zy de ligte golfjes over hare bloote voeten spelen liet. Haer donker oog was strak op den blauwen hemel gevestigd. Zy murmelde:

‘Onze vader.....’

Cuyl bleef staen en fluisterde zacht het vervolg van het gebed, en zonder het hoofd om te wenden, ten einde te weten van waer die geheimzinnige stem kwam, zeide Bela een groot deel van hetzelve achterna. Dat was de eerste herinnering harer kindschheid, welke weêr de duisternis in hare ziel doorboorde.

‘Moeder’ hervatte de zinnelooze, in gedachten verzonken. ‘Wie heeft dat woord uitgesproken? 't Is lang, zeer lang geleden dat ik hetzelve gehoord heb..... Moeder....’

Eensklaps zag Bela hare beeldtenis in het water; zy boog zich voorover om dezelve nauwkeuriger te beschouwen: het meisje knikte en lachte het schynsel toe en begroette het met den naem van moeder. Ofwel zy waende den wolfshond of Hannibal te zien, en noemde beiden hare ‘zoete vrienden.’

Toen zy opstond zag zy den edelman staen; zy had eenen glimlach om de lippen, die haer betooverend schoon maekte en nader tredende, legde zy de beide handen in de zyne en murmelde op dankbaren toon:

‘Spreek my veel van myne moeder.’

‘Ja, Bela, daervan zullen wy dikwyls spreken, en dan zult gy my ook liefhebben, niet waer?’

De eerste lichtsprankel was dan in het hoofd en het hart

van het meisje gevallen; het eerst wat Bela geregeld uitdrukte, was een rein kinderlyk gevoel, het eenige overschot van herinnering dat zy ook bezitten kon.'

De zachte uitdrukking van Bela's gelaet verdween echter plotseling; hare trekken werden krampachtig saêmgewrongen, de oogen, straks nog zoet en droomend, kregen eene onbepaelde, woeste uitdrukking en de zinnelooze danste, schaterlachte, zong, schreeuwde en huilde als eene wilde. Hare loshangende hairen vlogen, door die beweging, heen en weêr; hare kleederen golfden met den wind en het arme meisje geleek voorwaer aen eene duivelin.

'Daer heeft zy hare kuren weêr!' gromde Aecht, die middelerwyl terug gekeerd was, en zy greep de zinnelooze onstuimig by de borst.

'Aecht' zeide de jongeling streng 'mishandel haer niet!' - en alsof Bela reeds haren beschermer herkend had, rukte zy zich uit de handen der oude los, en kwam zacht en onderworpen als een lam, aen Cuyl's zyde hulp en onderstand zoeken. 'Aecht' ging Cuyl voort 'dat kind is onder myne bescherming en indien haer vader, zoo als gy zegt, ongelukkiglyk naer de andere wereld verhuisd is, dan wil *ik* voortaen haer vader zyn. Ik ben dit niet alleen dezer ongelukkige, ik ben het den vader verpligt. U ook, Aecht, zal het niet slechter gaen. Indien uw zoon niet terugkeert, zal ik u

de rest uws levens zoo gelukkig mogelyk maken. Middelerwyl geene ellende voor den tyd! Ik zal trachten eenig nieuws van Bout op te sporen.'

Toen Cuyl de erf verliet, oogde Bela hem lang en met eene vriendschappelyke uitdrukking op het wezen, achterna. Meer dan ooit was hy aen de familie des Wolfjagers gehecht: hy had eene ongelukkige gevonden, aen wien hy zyn goed hart betoonen mogt, en daeraen had hy sedert lang behoefte gevoeld. Hy wilde met zachtheid, met liefde allengs de rede, het denkvermogen, in Bela doen terugkeeren - en echter, dacht hy, thans is zy gelukkig en met de rede breng ik haer welligt de ontgoocheling, het lyden, de marteling!

De terugkeer naer Postel gebeurde ditmael niet al mymerend; Muro draefde integendeel over de heidevlakte.

In het godshuis aengekomen, hield Cuyl zich onmiddellyk met den Wolfjager bezig. Hoewel graef Karel zyne denkwyze minder dan vroeger deelde, dacht de edelman nog altyd een beroep te mogen doen op zyne bereidwilligheid. Met eenen brief van zynen meester aen den graef, vertrok Hannibal dienzelfden dag naer Antwerpen, in gezelschap van eenige zoogezegde *teuten*, of reizende kooplieden. Een diplomaet van den koning van Spanje, had zich moeijelyk zooveel eigenwaerde gegeven als Hannibal deed, en zeker zou hy

zoo stilzwygend niet zyn geweest als men, langs duizende slinksche wegen, het doel zyner reis niet had poogen te kennen.

Hannibal kwam te Antwerpen aen; doch graef Karel was er op dat oogenblik niet. Den 18 juny van het jaer waerin wy ons bevinden, verlieten vier vendelen Waelsche knechten de stad, om zich, zegt de *Chronyck*, weêr naer de ‘frontieren’ te begeven. Buiten de St.-Joris- of Keizerspoort gekomen, sloeg dat janhagel aen het muiten, overrompelde Ter Ziekenenklooster, mishandelde den ouden parochiaen en de nonnen, en verbryzelde wat niet kon meêgedragen worden. Den 19 's nachts verlieten graef Ernst en zyn zoon Karel, met de hertziers van mevouw de hertogin en met eenige ruiters de stad, om de spitsboeven te vangen, en van dien togt was de bevelhebber nog niet terug gekeerd.

Middelerwyl bleef Hannibal echter niet ledig. Hy ging naer de herberg *de blinde Valk,* waervan hy Bout dikwyls had hooren spreken; doch toen de staljongen naer Arend Bout vroeg, hief de dikke waerd, een echte bierbuik, de schouders op en de schippersmaet, dien wy in het voorgaende hoofdstuk leerden kennen, maekte op die vraeg met den vinger eene cirkelvormige beweging op de hoogte van den hals, als wilde hy beduiden, dat de jager sedert lang voor kraeijen-aes aen de galg geknoopt was.

Graef Karel keerde inderdaed in de stad terug. Gewasschen, geschoren en geborsteld, bood Hannibal zich stoutweg aen, hoewel de dienstboden hem meer dan eens de deur wilden uitwyzen.

'Ik zeg' riep hy den deurwachter toe 'dat gy meester Hannibal moet aendienen.'

'De heer graef ontvangt niemand' luide het barsche antwoord van den bediende.

'Maer ik, ik ben eene uitzondering! Kom, kom! dien Hannibal aen, den vriend uws meesters.'

'Vriend, vriend' mompelde de bediende en zag met een honenden lach den staljongen aen, die er, voorwaer! in zyn versleten plunje, niet naer uitzag de vriend van den graef van Mansfeld te zyn.

'Ha! gy ziet naer myn verkleurd wambuis, myn valen hoed en de versletene veêr; maer de kleêren maken den man niet. Ik zeg by mynen patroon, den heiligen Hannibal, dat, als gy my niet aendient.....'

'By den nikker! wat gebeurt hier?' zeide plotseling eene gebiedende stem en graef Karel ligtte de gordyn op, welke de deur bedekte. Toen hy den dwerg in eene dreigende houding voor den reusachtigen deurwachter zag staen, berstte de krygsman in schaterend gelach uit. 'Drommels, Hannibal!' riep hy uit.

‘Het is dat, die.....’ mompelde de staljongen, verlegen over de plotselinge verschyning.

‘Men mag de oude vrienden niet aen de deur zetten!’ ging Mansfeld lagchend voort. ‘Kom binnen graef van Nullenstein tot Zeroburg!’ en Hannibal, na een onbeschaemden blik op den onbeschaemden knecht te hebben geworpen, trad de kamer binnen.

Graef Karel van Mansfeld droeg een glinsterend borstkuras, over het purper fluweelen kleed; aen een breeden zyden sluijer, die van den linker schouder over het harnas afdaelde, hing een lang rapier; de gepofte broek reikte tot aen de dyen, en werd vervangen, door eene nauwsluitende, welke in de hooge rylaerzen verdween. Naest zynen zetel, op de tafel, lag de Spaensche hoed met afhangende pluimen versierd.

‘Wel Sint Carolus!’ hervatte de edelman. ‘Hannibal, wat geluk u te zien!’

‘Ik breng uwer edelheid eenen brief van mynen meester.’

‘Ha!... Vaert heer Cuyl nog altoos wel?’ vroeg de jonge bevelhebber, terwyl hy het verzegeld papier aennam; doch hy gevoelde op dat oogenblik dat een ligte blos van schaemte hem op het aengezigt steeg.

‘Myn edele meester is welvarend’ antwoordde de

staljongen; hy biedt u zyne vriendschappelyke groeten aen.'

Graef Karel bleef geruimen tyd over het papier gebogen; hy had zich bedrogen, toen hy vermeend had er menig verwyt in te zullen aentreffen - en echter uit die letteren scheen genoegzaem te blyken, dat zyn vriend met zyne verandering van denkwyze volledig bekend was. Cuyl vroeg hem, in name der oude vriendschap, eenig narigt over den Wolfjager te willen bezorgen, die zich tydens de plegtige intrede van mevrouw de hertogin van Parma, te Antwerpen moest bevonden hebben.

'Drommels!' riep plotseling de graef en liet zyne vuist zoo donderend op de tafel vallen, dat Hannibal wel twee stappen achteruit schoof. 'Inderdaed, ik heb destyds dien Bout ontmoet; maer ik heb vergeten my met hem bezig te houden.'

'Gy zaegt hem, edele heer?' waegde Hannibal te zeggen.

'Ja, myne Waelsche knechten hebben hem op zekeren dag, in het Steen achter de traliën gestoken.'

Hannibal werd koud als ys; want hy wist wat het zeggen wilde, naer het Steen te worden gevoerd.

'En nu, edele heer.'

'Bah! wie weet of zyn lyk niet lang naer den galgenput is gevoerd.'

Hannibal's beenen knikten zoo hevig, dat hy vreesde ze als zwavelstokken te zien breken.

Karel van Mansfeld stond op en stapte peinzend de kamer op en neêr. Hy was inderdaed woest en ligtzinnig, die jongeling, maer het goede gevoel was in hem niet versmacht. Het folterde hem dat hy zoo onbezonnen dien Bout vergeten had, die nu welligt reeds aen de laffe wraek van don Velasquez kon opgeofferd zyn. Zyne eerste gedachte was, zich bloedig op dien Spanjaerd te wreken, want al had hy zich met Spanje verzoend, hy had met dien ellendeling nooit gemeene zaek willen maken; doch wat hielp de wraek?

Niet alleen had de graef den jager vergeten; maer hy herinnerde zich nu, hoe hy zynen vriend Cuyl beloofd had hem met den loop van 's lands zaken min of meer bekend te houden, en een waekzaem oog te slaen op de schoone Martha. Martha! - hy had haer, wel is waer, hier of daer by eene plegtige gelegenheid gezien, onder ander tydens de intrede, maer alles had zich by eenen groet bepaeld, en het had hem zelfs niet tegen de borst gestooten, dat hy gedurig die ‘Spaensche vlieg’ zoo als hy don Velasquez eens noemde, rond dat suikerzoet zweven zag.

Meer dan dat: het huis van heer Joès, waer hy vroeger dikwyls zoo vriendschappelyk ontvangen en waer hem, ter oorzake van den hoogen stand zyns vaders en ook wel om

het goede dat van tyd tot tyd door den loszin heen tintelde, veel vergeven werd - dat huis was in de laetste weken door veel hoop en vrees bestormd geworden. De heer van Baldrikum werd door eene zware ziekte aen het bed gekluisterd, en meer dan eens had men gevreesd dat Spanje een zyner ververkleefdste en invloedrykste aenhangers zou verloren hebben. Al wat dan ook der Spaensche zyde was toegedaen, had zich beyverd telken dage naer den toestand des zieken te vernemen - zelfs de landvoogdes had hem in den beginne met een bezoek vereerd; maer Mansfeld was er geen enkelen keer verschenen. Hy had alles vergeten; hy was om zoo te zeggen geen hofjonker meer, maer enkel een soldaet, die eigenbaetzuchtig aen zich-zelven, aen zynen krygsmanspligt, denkt.

Welke omwenteling had zich in het leven van dien jongman opgedaen! Van opbruisenden aenhanger van het *Compromis*, was hy een der magtigste werktuigen in de handen van Spanje geworden. Gisteren nog wilde hy, in zynen yver, Egmond van kant helpen, om de zaek des prinsen te dienen; van daeg zwaeit hy onbarmhartig de kling en werpt de lont in het kruid, om al te dooden wat Spanje's magt weêrstand biedt! Meer dan vroeger dobbelt, vecht hy en spoelt zich, met den wyn der schenkster uit de taveerne, het bloed van het hart, dat regtstreeksch of zydelings

door zyne schuld, er op gesprenkeld werd. Zyn geweten slaept voor het oogenblik; maer minder vast dan hy het denkt; één woord van Cuyl is immers genoeg om hem uit den roes te doen ontwaken, en een goed gevoel, door al de walmen des kwaeds heen, te doen tintelen?

Plotseling zette de graef zich weêr by de tafel, schreef eenige woorden, vouwde het papier driftig toe en verzegelde den brief. ‘Antwoord!’ gebood hy barsch en kortweg aen den bediende, die het geschrevene kwam halen.

‘En gy’ ging de graef voort, zich tot Hannibal wendende ‘ga heen! Indien de Wolfjager nog niet is opgeknoopt, zal hy u vrank en vry worden overgeleverd. Kom morgen weêr.’

De graef hervatte zyne ongeduldige wandeling; men zag aen zyne verwrongene gelaetstrekken, aen zyne fonkelende oogen, men hoorde aen het mompelen van driftige woorden, dat het in zyn hart stormde.

‘Wyn!’ had hy eenen knaep, die zich in eene naburige kamer bevond, toegeroepen en toen deze hem, op een zilveren schenkblad, een grooten beker met schuimenden wyn aenbood, greep de krygsman het drinkvat vast, ledigde het in éénen teug, en wierp het daerna onstuimig op het schenkblad terug.

Hannibal had het geraedzaem gevonden, zyn zoogezeiden

‘vriend’ maer niet verder te stooren. Hy sloop als een dief de kamer uit; doch nauwelyks bevond hy zich tegen-over den reusachtigen deurwachter, of hy nam de houding van een statig edelman aen, en wierp een trotschen blik op den dienstknecht, die maer moeijelyk zynen lach bedwingen kon.

Toen graef Karel, die zyne wandeling hervat had, zich omkeerde, zag hy dat de schenker de zael nog niet verlaten had.

‘Wat wilt gy?’ vroeg hy barsch aen den bedeesden knaep.

‘Uwe edelheid.....’

‘Welnu, wees kort.’

‘Zoo even heeft een bediende van den huize des heeren Joès van Baldrikum zich aengeboden.’

‘Wat was zyn verlangen?’

‘Hy was gelast uwer edelheid eene droevige tyding te brengen.’

‘Heer Joès is ziek, ik weet het.’

‘Erger dan dat....’

‘Wat dan?’ onderbrak de graef ongeduldig, en staekte plotseling zyne wandeling.

‘Heer Joès is dood.’

‘Dood..... dood, zegt gy?’

De knaep knikte bevestigend.

‘Genoeg, ga heen!... Wyn!’ riep de graef andermael, en na den beker voor den tweeden keer geledigd te hebben, liet hy zich in zynen zetel neêrvallen.

‘Kom’ dacht hy ‘kom, Karel, vergeet een oogenblik uwe koortsachtige droomen van roem en grootheid! Wees voor eenige stonden weêr den jongeling van voorheen. Er liggen dooden, er zyn ongelukkigen op uwe baen. Gy kunt er over heen stappen en uwen weg voortzetten: wat geeft u dat! Maer neen, bescherm diegenen, welke zonder u de prooi zullen worden van dien ellendigen don Velasquez; geef aen Bout, zoo het niet te laet is, de vryheid; geef aen Cuyl, zoo mogelyk, zyne bruid terug en indien de Spanjaerd zich andermael op uwen weg vertoont’ - en de jongeling rigtte zich onstuimig op - ‘plant hem dan het rapier in de borst.’

Het een en ander was gemeend, en de lezer moet het laetste voor even zoo klinkende munt aennemen als het eerste. Graef Karel had reeds meer dan eens het bewys gegeven, dat hy onbesuisd met de wapens omging[1]. Des te meer de jongeling van zyne magt en zynen invloed bewust werd, des te stoutmoediger werd hy jegens die, welke hy

1 Den 1 juny doorstak hy nog, zoo men zeide, aen de Roode Poort, in eene schermutseling tusschen zyne Walen en dronken afgedankte krygsknechten ‘eenen onnooselen borger, die daer stont en sach.’

haette, en onder deze stond don Velasquez vooral met zwart kryt aengeteekend.

Het antwoord op den brief, dien wy den graef, op het oogenblik dat Hannibal zich by hem bevond, zagen verzenden, het zich niet lang wachten. De prevoost berigtte den graef dat de bescherming, welke hy op den dag der inhechtenisneming opzigtens Arend Bout had doen gelden, stiptelyk was in acht genomen; dat de verhooren nog tot geen bewys van schuld hadden geleid, en dat hy, de prevoost, - niettegenstaende het nieuwe aendringen van don Velasquez om Bout ter pynbank te doen brengen - gereed was den gevangene in vryheid te stellen.

'Ha! don Velasquez!' riep graef Karel, en een duivelsche grynslach verwrong zyn gelaet 'ha, gy durft met my de worsteling beginnen! Wy zullen zien, wien de triomf blyven zal, aen u of aen my!'

Het was ten gevolge van een bevel van den prevoost, dat wy, eenige bladzyden vroeger de deur van Bout's kerker zagen openen, en dat de cipier gebood hem te volgen. De steenwarer antwoordde nu ook op de vragen des jagers niet: de gedachte der pynbank, des doods, der vryheid woelden Arend Bout beurtelings door den geest. Men bereikte eindelyk de wachtkamer der Waelsche krygsknechten, en met het bevel 'blyf hier' verliet hem de cipier.

Bout begreep nu, dat hy welhaest weêr de vrye lucht zou inademen: zy waeide hem reeds door de openstaende deur van het wachthuis te gemoet; zy verfrischte reeds zyne longen, zyne bleeke wangen, zyne brandende slapen! Hy zou een jaer van zyn leven gegeven hebben, indien hy onmiddellyk de deur had mogen uitsnellen; want nu, meer dan ooit, was het alsof geheel dat vreesselyke Steen hem op den boezem woog.

Bout moest echter geduld hebben; hy voegde zich by een drietal halfdronken Walen, die de wacht hielden. Zy reikten hem weldra den gevulden beker toe, en er werd op een vrolyk leventje gedronken. Men zong beurtelings een lied, men sloeg met de bekers op de tafel, men lachte en schaterde, zonder eenen oogenblik te denken aen al de martelingen, die boven en beneden hen op weerlooze slagtoffers werden gepleegd.

Bout dacht er aen en hy haette die liederlyke huerlingen meer dan ooit. Ook toen zyne beurt van zingen gekomen was, hief hy stout een Vlaemsch lied aen tegen de Waelsche knechten. Gelukkig verstonden deze het Nederduitsch niet en herhaelden in koor, terwyl zy met de bekers op de tafel trommelden, den vrolyken deun van het referein:

Jochey jochey!
God staet den Vlaming by!

Er liep een sarkastische lach over de lippen des jagers, toen hy dit zag en hoorde. Zyne wraek was echter onvolkomen: hy had gewild dat zy de scherpe schichten, welke het lied bevatte, gevoeld hadden. Toen de onvoorzigtige evenwel, met den beker in de hoogte, het tweede koeplet van het lied begon te zingen, vielen plotseling en als door eenen tooverslag, de bekers uit de handen der Walen en toen Bout zich omkeerde, ten einde de reden hiervan op te sporen, zag hy den graef van Mansfeld op den dorpel der deur staen. De oogslag van den bevelhebber vonkelde, en zyne hand had een oogenblik het gevest van zyn rapier doen rammelen.

Eene doodsche stilte volgde op het rumoer in het wachthuis; een der Walen stond voor zynen kommandant te waggelen en stamelde eenige onsamenhangende woorden. De graef wierp hem een dreigenden en verachtelyken blik toe, - een blik die hem eene onverbiddelyke straf voorspelde.

'Bout' zeide hy op gestrengen toon 'gy zoudt verdienen terug te keeren van waer gy gekomen zyt! Inderdaed, gy zyt wel stoutmoedig den leeuw, in zyn eigen nest, te komen tergen! Ga heen, en wees op uwe hoede, of ik zal u doen geeselen dat het bloed u langs de lenden druipen zal.'

De Wolfjager begreep nu voor goed zyne onvoorzigtig-

heid. Vroeger zou hy zich aen zoo iets niet hebben pligtig gemaekt; maer het onregtvaerdige lyden, hem zoo langen tyd aengedaen, had zyn gemoed verbitterd en den wraeklust in hem aengehitst. Bout mompelde eenige woorden van verontschuldiging, sprong als een hazenwindhond zoo snel de deur uit en ylde, als waren zyne voeten gevleugeld, de straet in. Onder weg herinnerde hy zich plotseling dat hy den graef geen woord van dank had toegerigt, en Bout keerde onmiddellyk op zyne voetstappen terug.

Toen hy weêr aen de gevangenis gekomen was, sprong hem plotseling een menschelyk wezen, gillend van blydschap, om den hals. Het was Hannibal, die zich aen de vryheid van den jager verwachtte en sedert den morgen in den omtrek van het Steen dwaelde. Aen de poort van het gevangenhuis trappelde het ongeduldige paerd van graef Karel, door eenen der Waelsche knechten, vastgehouden.

Op het oogenblik dat de jonge bevelhebber opsteeg, trad Bout nader; het oog van den graef vonkelde nog.

‘Begeef u naer het huis van heer Joès’ zeide hy kortweg. ‘Wacht daer op myne bevelen, en zorg dat gy morgen de stad verlaten hebt, of het zou u slecht, zeer slecht kunnen vergaen.’

Middelerwyl beraemde don Velasquez de marteling en

den dood van Arend Bout. De Spanjaerd hoopte in zyn helsch plan te zullen gelukken en dat misdadig ontwerp hield hem zóó lang bezig, dat hy er eerst des avonds aen dacht, by den zieken heer Joès en zyne dochter een bezoek te gaen afleggen. Het huis van den edelman was reeds gesloten, doch don Velasquez was zóó sterk met denkbeelden voor het heden en het toekomende bezig, dat hy er zelfs niet het minste acht op sloeg, evenmin als op de bedrukte en snikkende dienstboden, die hy in huis ontmoette.

In eene der groote kamers van het huis lag het lyk van heer Joès op een praelbed uitgestrekt; een zwart laken, met een overgroot wit kruis daerop, was over hem gespreid en hing in breede plooijen tot op den grond. De handen des dooden waren op het lyklaken saêm gevouwen; het hoofd rustte op een hagelwit kussen. De kalmte, die den edelman in zyn leven kenmerkte, had hy ook in den dood behouden. Het waslicht, dat aen het hoofd-einde brandde, wierp een waggelenden glans op het gelaet, 't geen somtyds deed denken dat de doode in zyn eeuwigen slaep glimlachte.

De dochter des overledene zat by het lyk geknield, het hoofd op den boezem gebogen. Zy had onvermoeid, van toen het eerste spoor der ziekte zich vertoonde, aen het bed des vaders gestaen; zy wilde by hem blyven, tot dat zyn stoffelyk overschot in den schoot der aerde zou ter ruste gelegd zyn.

Een oogenblik vóór dat wy de kamer binnentreden, had een priester by het lyk gebeden. Zy was wel plegtig en statig, de stem van dien monnik - welke, in eene heilige stilte en het oog naer den doode gekeerd, dezen de verschrikkelyke woorden des profeten in den mond legde: ‘Myne dagen zyn heen, al myne gedachten zyn verzwonden, al de hoop myns harten is verdwenen..... Ik zeg aen het graf: gy zult myn vader, en aen de wormen, gy zult myne moeder en myne zusteren zyn.....’

Nu echter dacht Martha alleen te wezen: zy bedroog zich. Aen den ingang der deur stond don Velasquez, doch hy was als aen den grond gekluisterd. Hy voelde eene bange rilling over zyne lidmaten loopen, en het scheen hem toe dat aen elken hairpyl een zweetdrop biggelde. Don Velasquez sidderde voor den doode. Geruimen tyd bleef hy daer staen, eer hy de noodige kracht verzameld had om de jonkvrouw te naderen. Eindelyk legde hy de bevende hand op Martha's schouder en fluisterde zacht haren naem.

De jonkvrouw zag op en toen zy don Velasquez herkende, rees zy plotseling overeind, drong zich digter by het lyk haers vaders en met eene beweging van afschuw, zeide zy tot den Spanjaerd:

‘Ga heen, ga heen!’

‘Martha!’

‘Zwyg, ga heen, ik bid er u om.’

‘De smart doet u verdwalen, liefste.’

‘Neen, neen! Als ik u bidden mag, laet my alleen; ik wil aen niemand denken dan aen mynen vader, niemand zien dan dit koude lyk.’

‘Martha, wees bedaerd; wy zullen te samen voor den overledene bidden’ hervatte bevend de Spanjaerd, terwyl hy een angstigen blik op het meisje wierp.

‘Met *u* bidden, segnor? Neen, dat kan, dat mag niet zyn.’

‘Ben ik dan uw vertrouweling niet, Martha? Heeft de dood uws vaders dan de banden tusschen u en my gebroken?’

‘Later, zal ik u alles zeggen.’

Het meisje wendde zich eensklaps om, en trad snel een naburig vertrek binnen; don Velasquez volgde haer en vond Martha in den leuningstoel gezeten, het aengezigt door de twee handen bedekkende.

Behoedzaem naderde de Spanjaerd.

‘Martha’ hernam don Velasquez, terwyl hy de eene hand zacht van het aengezigt wilde verwyderen; ‘ik ben gekomen, om de smart met u te dragen; het lyden dat men te samen draegt, wordt immers ligt en klein.’

‘Ik mag van u geenen troost aennemen; ook, waerom zou ik het verzwygen, gy zyt het niet die de wonden myns harten zalven kunt. Ik smeek u nogmaels, laet my alleen, om

de liefde uwer moeder, indien gy ooit uwe moeder hebt mogen beminnen.'

Don Velasquez had den eersten indruk, die de doode op hem gemaekt had, toen hy binnen trad, verdrongen. Was het ook niet belagchelyk voor dat lyk te sidderen? De dooden zyn immers dood en niet meer te vreezen gelyk de levenden! Don Velasquez sloeg onstuimig de hand op Martha's arm en trok haer overeind.

'Segnora' zeide hy op eenigzins vaster toon 'spreek, wat gaet er in u om? Waerom weigert gy mynen troost, waerom verstoot gy my zoo hardnekkig?'

Het scheen dat de blooheid van het meisje verdween en plaets inruimde voor den moed der vrouw.

'Segnor' zeide zy kalm 'indien de doode, die in het naburige vertrek ligt, spreken kon, zoudt gy het van hem zelven vernemen. Het is echter nu het oogenblik niet, om u dit raedsel op te lossen; keer later hier terug, en ik zal u de laetste woorden myns vaders overbrengen.'

'De laetste woorden uws vaders?' en een verschrikkelyk vermoeden ging don Velasquez door de ziel.' Spreek jonkvrouw, ik wil alles weten!' voegde hy er gebiedend by.

'Eerbiedig de aenwezigheid van den doode.'

'Ik kan deze plaets niet verlaten, alvorens dat zonderling gedrag verklaerd zy.'

‘Welnu, weet dan’ zeide Martha met ontroerde stem ‘dat alle betrekking tusschen ons beiden gebroken is; ik kan de uwe niet wezen.’

Don Velasquez werd koud van ontzetting by het hooren dier woorden.

‘Ik heb het woord uws vaders!’

‘Gy hadt het woord myns vaders; doch gy hebt nooit myn hart bezeten. Ik zou u naer het altaer gevolgd zyn, omdat de wil myns vaders my heilig was; maer nooit zoudt gy u hebben kunnen beroemen op myne liefde.’

De Spanjaerd was bleek van ontsteltenis.

‘Segnor, ik heb u nooit gezeid dat ik u beminde: myn hart was elders, gy weet het wel. Vóór dat myn vader stierf, nam hy myne handen zacht in de zyne, en vroeg my of ik hem nog iets te vragen had, en in dat plegtig oogenblik heb ik hem de diepste geheimen van myn hart ontvouwd. Hy leerde uw tegenwoordige en uw voorgaende kennen, en hy herriep, in het aenschyn des doods, het u gegeven woord; want hy wilde niet meer dat zyne dochter de echtgenoote werd van don Velasquez.....’

Zonder op hoogen toon gesproken te zyn, waren die woorden treffend en het scheen den Spanjaerd toe, dat hy den doode zich zag oprigten en binnen treden, om de waerheid te getuigen van hetgeen Martha zeide.

‘Martha’ zeide hy met eene bevende stem; ik weet dat gy nog steeds eenen anderen bemint.’

‘Don Velasquez, ik geloof dat de vrouw slechts ééns in haer leven waerachtig bemint. Dat blyft, en het gaet met haer ten grave.’

‘Maer ik zeg u, dat die andere u nooit ten altaer geleiden zal.’

‘Dan nog heeft don Velasquez niets te hopen.’

‘Niets te hopen?’ mompelde de Spanjaerd. ‘Ik weet, men heeft my gruwelyk by u belasterd. Wee, dien Wolfjager!’

‘Om 's Hemels wil, vertrek uit dit lykhuis! Het voegt hier niet woorden van haet en wraek te laten hooren; de ziel myns vaders vraegt gebeden.’

‘Martha! ik wil plegtig bevestigen, dat ik onpligtig ben.....’

‘Zwyg, zwyg!’

‘Wat bewys hebt gy Martha, dat men u de waerheid gezeid heeft? Alleen de haet tegen den Spanjaerd heeft dien laster jegens my doen uitbraken, en indien uw vader, de edele heer Joès, zich op dezen oogenblik kon oprigten en myne regtvaerdiging aenhooren, hy zou met my den lasteraer veroordeelen..... Martha, ik bid er u om, herroep die harde woorden, welke gy gesproken heb.’

De toon was zoo ontroerend, dat het meisje wankelde; de Spanjaerd boog de eene knie en verborg snikkend het aengezigt in de twee handen. Het medelyden overweldigde de ziel van Martha: haer moed en afkeer had voor dat gevoel plaets gemaekt.

‘Don Velasquez’ zeide zy zacht en de handen smeekend saêm gevouwen ‘ik bid God om vergiffenis indien ik mynen vader in zyn stervens-uer ten uwen opzigte in dwaling bragt; doch indien gy onpligtig zyt, kom, leg de hand dan op de plaets waer eens het hart myns vaders klopte, en beloof my plegtig, dat gy de schuld niet zyt van Dora's en Claes-Ariës dood, en van Bela's smartelyk lyden.’

De hairen rezen don Velasquez te berge; er liep eene rilling over zyne ledematen en eene bovennatuerlyke vrees deed zyn hart jagen; langzaem rees hy overeind.

‘Gy antwoordt niet?’ hervatte Martha.

De Spanjaerd aerzelde nog altyd; koortsachtig trad hy naer het lyk en strekte bevend de hand naer hetzelve uit.

‘Meineediger!’ klonk er eene forsche stem door de kamer, alsof zy uit de borst van den doode geklonken hadde, en don Velasquez deinsde achteruit.

Wie had daer gesproken?

Indien de twee persoonen naer den ingang van de zael waren gegaen, zouden zy in de donkere schaduw van de

deur, den jager bemerkt hebben. Bout was, zoo als Mansfeld het hem geboden had, naer het huis des heeren van Baldrikum gegaen, en terwyl Hannibal aen de deur wachtte, om het paerd des edelmans vast te houden, was de Wolfjager binnen getreden.

De oude knecht herkende Bout, en ofschoon deze zich eenige weken geleden juist niet al te vriendelyk jegens hem gedragen had, droeg hy er geenen wrok over. Hy stemde er des te gewilliger in toe, den Kempenaer aen de deur der kamer, waer Martha zich bevond, te laten wachten, aengezien Arend hem de komst van graef Karel aenkondigde.

Bout ligtte een weinig de fluweelen gordyn op, en zag dat hy zich naby de lykkamer bevond, welke zoo even door Martha en don Velasquez verlaten was. Eerbiedig knielde hy neêr om te bidden, doch dat gebed werd onmiddellyk onderbroken door de stemmen der jonkvrouw en des Spanjaerds. Met ingehouden adem en met een jagend hart kroop hy de deur nader en, scherp luisterend, ving hy de laetste woorden van Martha op. Het was ook hy die, in de schaduw der deur verborgen, onwillekeurig en denkend binnen 's monds te spreken, het woord ‘meineediger’ liet hooren, toen don Velasquez de hand naer den doode uitstrekte.

Op dat oogenblik hoorde men een zwaren stap in den naburigen gang. Arend Bout liet graef Karel van Mansfeld,

voor zich doorgaen. De krygsman trad langzaem binnen, nam eerbiedig den hoed af, boog zich voor de jonkvrouw en na eene gebiedende beweging met de hand gedaen te hebben tegen den Spanjaerd, opdat hy zich onmiddellyk verwyderen zou, boog hy de kniën by het lyk van heer Joès.

De ontheiligende tael des Spanjaerds in het lykhuis werd door eene heilige stilte vervangen. Graef Karel, hy, die zoo dikwyls met den dood gespot had, hy, die het leven van een mensch niet meer scheen te tellen, dan dat van een insekt hetwelk om zyne ooren kwam gonzen, graef Karel zelf was getroffen over hetgeen hy zag en wenschte zich geluk daer gekomen te zyn: Martha was het tweede offer dat hy uit de hand des vreemdelings rukte. Na eene poos geleidde hy de jonkvrouw in de naburige kamer, om haer een oogenblik aen het droevige tooneel te onttrekken. Aen de deur waekte Arend als een trouwe hond.

Den dag nadien, en vóór dat Bout de stad verliet, zeide Martha van Baldrikum aen den trouwen gids:

‘Arend Bout, ziedaer de rozette, welke gy my onlangs gevraegd hebt.’

De jager bezat dan eindelyk de herinnering welke hy zoo vurig had betracht. Zyne zending was volbragt, daerby herinnerde hy zich de woorden van den kommandant, en hy wist maer al te wel dat deze niet spotte.

Hannibal bleef in den *blinden Valk*, en de jager ving reeds vroeg in den morgen de terugreis naer zyne Kempen aen. Het was inderdaed of hy zyne landstreek sedert tien jaren niet meer gezien had. Aecht echter zou over zyne terugkomst niet heel te vreden zyn, aengezien zy hem zonder zyne geneesmiddels en zonder klinkende specie in den zak, zou zien terugkeeren.

Karel van Mansfeld bleef intusschen de trouwe beschermer van Martha. Hy had voor een oogenblik de goede opwelling zyns harten weêr gevonden. Morgen, wie weet! kon die echter weêr versmacht worden.

VIII.

Het was in het midden der maend july van het jaer 1567, dat twee ruiters, door eenen gids vooraf gegaen, zich op denzelfden weg bevonden, dien wy in het eerste hoofdstuk van ons verhael beschreven hebben.

De duisternis was reeds gevallen; er heerschte eene doodsche rust in het landschap langs weêrskanten van den weg, welke enkel door den doffen hoefslag der paerden in het mulle zand, onderbroken werd. De maen verschool zich van tyd tot tyd achter de dryvende wolken, en als zy te voorschyn kwam, spreidde zy een zilverachtig tooverlicht door de zwarte dennen, die hier en daer den weg omzoomden.

De gids ging eenige stappen voor de twee ruiters: wy herkennen in hem den Wolfjager; de ruiter op een driftig paerd gezeten, was niemand anders dan Cuyl; de tweede ruiter was een tenger jongman, die den hoed diep in de oogen had getrokken, en niettegenstaende den zoelen july-nacht, een ligten mantel over de schouders geslagen hield.

Het oog van den jager dwaelde gedurig regts en links, of zag scherp voor zich uit, als vreesde hy onraed. Somtyds stond Bout stil en luisterde, ofwel als hy twyfelde boog hy zich en legde het oor tegen den grond. Het scheen echter dat hy zich telkens bedroog en, gerust gesteld, zette men den nachtelyken togt voort.

De jongste ruiter scheen niet ten eenemale in de gerustheid van Cuyl te deelen; hy ondervroeg herhaelde keeren door eenen oogslag zynen medegezel, als deze oplettend de gebaren des jagers gadesloeg. De edelman stelde zynen jongen makker gerust.

De Wolfjager stond andermael stil.

‘Het loover ritselt!’ zeide hy, zich tot Cuyl wendende.

‘'t Is de nachtwind.’

‘Neen, alles is looverstil. Ik hoor duidelyk het slaen en kraken der takken.’

Bout nam zyn geweer van den schouder en maekte zich

gereed om elken aenval af te wachten. Cuyl plaetste zich zóódanig, dat hy zich tusschen den jongen ruiter en den kant bevond, van waer het gedruisch opsteeg.

‘Wie daer?’ klonk de stem van Arend Bout.

Het loover bewoog zich sterker, en welhaest sprong eene kleine gestalte, onder den uitroep van ‘goed volk!’ op den weg.

‘Hannibal!’ klonk het uit drie monden te gelyk.

De staljongen kon niet spreken van het hygen.

‘By den nikker, gy laet de tong hangen als een speurhond!’ spotte de Wolfjager. ‘Wat nieuws?’

‘De Spanjaerd ligt op tien minuten afstand van hier.’

‘Drommels!’

‘Hebt gy wel duidelyk gezien?’ vroeg de edelman.

‘Ik ben stil het ledige huis nader geslopen, en heb door het glasraem geloerd.’

‘Wie voert het bevel?’

‘Don Velasquez, edele heer.’

‘Hebt gy gansch den omtrek verkend? Heeft men schildwachten uitgezet?’ hervatte Cuyl.

‘Ik heb tot nu toe niets bemerkt, edele heer.’

‘Wat doen de schuimers?’ vroeg Bout.

‘Bah! zy denken op niets. Zy voeren een vrolyk leventje; de kroes gaet onophoudelyk rond; zy zingen en dobbelen.’

‘Vooruit dan!’ liet de jager er plotseling op volgen.

Toen Hannibal den naem des Spaenschen bevelhebber noemde, voelde Cuyl zyn bloed opbruisen, terwyl de jonge ruiter zich digter by den edelman trachtte te plaetsen. Hannibal verdween andermael als een jagthond in het kreupelhout, en de kleine karavane zette den weg voort. Men sprak niet dan fluisterend met elkander; men hield de paerden, hoe moeijelyk het voor de dieren ook wezen mogt, zooveel mogelyk in het mulle zand om het gedruisch van den hoefslag te breken.

‘Zie’ zeide de Wolfjager, terwyl zyn scherp oog door de nevelen des nachts drong, en zyn vinger regt voor zich uit wees; ‘ginds flikkert eene kuras in den maneschyn. Dat is een vriend. Stil, ik ga hem den broederkus geven.’

Eer Cuyl nog eene opmerking kon maken, sprong de gids vooruit en op den boschrand gekomen, riep hy *qui vive?* Het kuras verdween achter het loover. Bout naderde en welhaest bevond hy zich tegen-over een der Waelsche knechten, die, de tromp van het geweer op hem gerigt, op zyne beurt het *qui vive?* deed hooren.

Het schot viel en klonk en weêrklonk van echo tot echo, terwyl deze laetste byna te gelyker tyd den helderen schaterlach des jagers, over de onbehendigheid van den schutter, weêrgalmde.

‘Domoor!’ zeide Bout, dat zou nog geenen olifant kunnen raken op dertig voet afstands!’

In een omzien en eer de Waelsche knecht eenig ander wapen grypen kon, had Bout hem door zyne twee ontzaggelyke armen omvat, wrong hem tegen zyne sterke borst aen, plooide hem de lenden als eene korengarf, en bonsde hem op den grond, alsof hy eenen kaetsbal in de hand gehad hadde. Terwyl hy den knecht met de eene hand vasthield, haelde hy met de andere eene sterke touw te voorschyn, en op het oogenblik dat Cuyl te voet in het bosch kwam, om te zien wat er van zyn trouwen gids geworden was, lag de Spanjaerd reeds, met een stuk boomwortel in den mond, stevig aen eenen boomstam gebonden.

‘Styg op!’ sprak Bout driftig tot den edelman, en zich tot den Wael rigtende, liet hy er spottend op volgen: ‘Breng aen uwen meester, aen dien dapperen don Velasquez, de groeten van zyn besten vriend.’

In het huis, waervan Hannibal had gesproken, had men een oogenblik opgehouden met zingen en drinken, toen de echo het geweerschot overbragt; doch de galm was te onzeker, om er lang over na te denken, of zelfs om er gissingen op te maken.

In den eenen hoek van het huis, of liever van de puinen, waren de Walen, zoo als Hannibal gezeid had, bezig met

drinken en dobbelen; aen den haerd zat, of liever lag don Velasquez. Zyn oog was mat en zyne tong stamelde; zyn harnas was bemorst met wyn, dien hy door de onzekerheid zyner hand uit den tinnen kroes gestort had. Hy was dronken, de liederlyke Spanjaerd!

Aen den muer, en met gevaer van het gebouw in brand te steken, hadden de soldaten een brandenden takkebos van hartsachtig hout geplaetst, waervan de glans geheel het vertrek verlichtte; het geknetter der vlammen maekte eene wonderlyke muziek met het geklink der bekers, het gelach en gesnap der knechten, het gerammel der dobbelsteenen en het gerinkel van het geld.

'Baldès' riep don Velasquez op een oogenblik dat de knechten een helsch gedruisch hielden 'Baldès doet die kerels zwygen!'

Baldès, die deel maekte van de bende, welke Claes-Arië's hut in brand stak en dezen ongelukkigen gids ten slotte opknoopte, was de luitenant der Walen. Hy was een Spanjaerd, die, zonder edelman te zyn, oneindig meer eigenwaerde bezat dan zyn meester, en zelfs met eene soort van verachting op dezen neêrzag.

'Ha, Baldès!' ging don Velasquez voort; 'wy zullen vreesselyk huishouden in die Kempen, indien men er den wil onzer genadige vorstin niet eerbiedigt..... Die wyn' voegde

hy er by ‘doet my het hoofd draeijen alsof het op eene pin stond.’

Baldès zweeg.

‘Ik zal doctor Spoel, die ik nu voor de tweede mael achter de hielen zit, met zyne beenen aen de galg doen hangen en hem zoo met myn rapier in twee splitsen..... Schenk in, Baldès!.... Het leven is kort en de vreugde is zoo zoet!’

De luitenant schonk.

‘Kent gy Nicolaï Cuyli, Baldès?’

‘Ja wel, segnor!’ was het koele antwoord van Baldès.

‘Ik heb last om dien knaep ook aen te houden; hy is verdacht der muitery genegen te zyn. Daerby, hy heeft my bestolen, gedreigd; men zal hem het hart uit het lyf rukken en het daerna in het aengezigt werpen van zyne bruid, die leugenachtige Martha.....’

‘Martha van Baldrikum?’ zeide Baldès met een fynen spotlach op de lippen.

‘Schenk in, ik wil vergeten; ik wil de herinnering verdrinken in stroomen wyn. Ha! ik heb haer toch mogen vertrappen, die slang! Hare Hoogheid stiet haer van zich af, alsof zy venyn ware geweest; want ik’ en don Velasquez klopte met den gevulden beker op zyne borst ‘ik had de vorstin gezeid dat zy de nieuwe leer was toegedaen.’

‘Heeft graef Karel van Mansfeld haer niet beschermd?’

hervatte Baldès, terwyl hy andermael den beker vulde die hem, met eene waggelende hand werd toegestoken.

‘Ha! die graef is ook een schurk! Al wie Nederlander zegt, wil schurk zeggen! Maer hy zal komen, Baldès, Alvarez de Toledo! Spanje zal gewroken worden. Er moeten hoofden vallen zoo veelvuldig als de hagel, die by winterdag op het veld neêrslaet, en dan eerst zullen zy gedwee worden, die muiters!’

‘Men zegt dat de hertog welhaest zal aenkomen.’

‘Zy zyn hem te gemoet gegaen, die bedelaers en waterdrinkers! Zy gaen nu reeds voor hem bukken, in afwachting dat hy hun het hoofd van den romp doe slaen. Egmond is de grootste verrader; maer het zal hem welgaen, en dien Mansfeld ook! Er zou geen regt meer zyn, indien men dezulken niet ten vure doemde!’

Op die wyze raeskalde don Velasquez, toen een gedruisch van menschenstemmen buiten de deur zich hooren liet. Deze werd welhaest geopend en drie of vier krygslieden drongen binnen, terwyl zy eenen onzer kennissen, Hannibal, voor zich uit stieten.

Toen de baldadige soldaten hem zagen, schoten zy allen in een langen schaterlach, en tien stemmen te gelyk vroegen aen de binnengetredenen, waer zy toch wel dat wonderlyk wild hadden opgespoord. Baldès gebood de knechten het

stilzwygen, en men sleurde den bevenden Hannibal voor don Velasquez.

De bevelhebber rigtte zich op, zag den knaep strak aen en vroeg op zyne beurt, waer men dien kabouter had gevangen? Een der krygsknechten berigtte, dat men hem op eenigen afstand van het huis had aengehouden; dat men hem voor eenen spion hield, die met de muiters in verband stond en die een hunner makkers, op eene vernederende wyze, aen eenen boomstam hadden gebonden.

'Een spion!' riep de Spaensche bevelhebber, stamelend. 'Een spion?.... Spionnen moeten met de koord gestraft worden, even als die Claes-Arië. Maer stil! ik meen dien dwerg nog gezien te hebben. Baldès, vraeg hem eens uit wat deel der hel hy voortgekomen is?'

'Hoe is uw naem?' vroeg de luitenant in gebroken Neêrduitsch.

'Hannibal' was het bedeesde antwoord.

'Vanwaer komt gy?'

De stalknaep aerzelde; hy vreesde zynen meester te verraden en moed scheppende, besloot hy leugen op leugen te stapelen, liever dan de waerheid te doen kennen, al wachtte hem dan ook het lot van Claes-Arië.

'Ik kom uit de Vryheid Turnhout.'

'Wat deedt gy daer?'

‘Ik bragt eene boodschap derwaerts van mynen meester, aen den Pluimgraef der Vryheid.’

‘Wie is uw meester?’

De knaep aerzelde.

‘Spreek.’

‘De edele graef Karel van Mansfeld.’

‘Hy bedriegt ons!’ riep don Velasquez. ‘Ha! ik ken u, kleine duivel! Gy zyt de stalknaep van dien ellendigen Nicolaï Cuyli!’

Hannibal sidderde; echter liet hy den moed niet zakken en de stem verheffende, hervatte hy:

‘Welnu, segnor don Velasquez, doe my dan opknoopen als gy durft! Gy zult zien dat de edele heer van Mansfeld, myn genadige meester, u rekening zal vragen over mynen dood.’

‘Hoe komt gy hier’ hervatte Baldès ‘in het midden des nachts en alleen in de heide?’

‘Ik ben verdwaeld.’

‘Wie heeft eenen onzer knechten aen eenen boom gebonden?’

‘Ik niet.’

‘Voor den drommel, sprinkhaen! dat geloof ik wel: Spreek op, wie?

Ik weet het niet: dat is heilig.’

‘Knoop op, zeg ik u!’ riep don Velasquez andermael

zynen soldaten toe. ‘Het is een spion, de knecht van een groot muiter, dien wy last hebben om geboeid en gekneveld aen den prevoost over te leveren!’

In een omzien was er eene lange koord over eenen balk geworpen, en Hannibal stond met een dreigenden strop om den hals, voor den bevelhebber. De moed, die de dwerg eenen oogenblik te voren de grootspraek in den mond gaf, om den naem van Karel van Mansfeld te bezigen, was verdwenen; het koude zweet brak hem uit; hy werd wit als een lykkleed; zyne kniën knikten en toen hy onder het gelach der soldaten, een weinig den strop om den hals voelde prangen, huilde en jammerde hy als een bezetene.

‘Ha! gy steekt de tong naer my uit, schelm!’ riep don Velasquez.

‘Neen, edele heer, neen!’ stotterde de knaep, want Baldès had den soldaten een teeken gegeven, den strop weêr los te laten.

‘Zeg my, waer of die Cuyli zich bevindt?’ hervatte don Velasquez. ‘Gy weigert?.... Hael op!’ En toen Hannibal een paer voeten van den grond hing, lachte de dronkaerd om het afschuwelyk gezigt dat de spartelende jongen trok.

Andermael liet men den ongelukkige naer beneden, en werd de strop weêr wat losser gemaekt, om den knaep wat adem te laten halen. Er is geene kleur op een palet gekend,

welke men niet op het gezigt van den stalknecht bemerkte. Hy leed meer dan duizend dooden; maer toch weigerde hy te spreken en vond integendeel troost in de gedachte, dat, terwyl de bende zich vermaekte met hem te martelen, zyn meester reeds verre weg zyn zou.

Na eene poos, en terwyl de afschuwelyke don Velasquez, spotte, lachte en dronk, werd de dwerg twee of drie malen in de hoogte geheischt, en liet men hem daerna weêr op den vloer neêrvallen.

Don Velasquez herhaelde telkens zyne vraeg; doch een doodsch stilzwygen volgde op zyne ondervraging, en toen eindelyk de Spanjaerd, ten gevolge van het veelvuldig drinken, achterover zakte, en met den beker in de hand insliep, gebood Baldès, welke alleen met verontwaerdiging die marteling had nagezien, dat men den gevangene zou los laten. Hy zelve bragt den stalknaep eenen beker versterkenden wyn aen den mond, en deed hem daerna in den hoek van den haerd neêrzitten.

Hannibal dacht echter dat zyne paspoort naer de andere wereld geteekend was; als de bevelhebber wakker werd, zou hy hem immers aen den eersten boomstam den beste doen opknoopen, even als hy het jaer te voren Claes-Arië tusschen hemel en aerde had doen dansen. En toch, Hannibal had het leven zoo lief, sinds hy voor de eerste mael op de erf van Arend Bout was aengekomen; hy gevoelde sinds dien dat

hy niet meer alleen in de wereld was, en dat er hem nog veel geluk zou kunnen toelagchen. Dat alles was voorby, en zelfs zyn meester zou misschien nooit weten, dat Hannibal gestorven was, om het geheim der nachtelyke reis voor zynen aertsvyand te bewaren.

De hoop echter verlaet ons niet: zy is onze gezellin als wy pas het wiegje verlaten; zy is het nog als de laetste adem op het punt is ons te ontsnappen. Hannibal hoopte ook: vooreerst op Baldès, en dan was er nog een voorgevoel in hem, hetwelk hem toefluisterde, dat die onverschrokken Wolfjager hem wel uit de handen dier ellendige Walen zou wegvoeren, al was het dan ook even als Elias in een vurigen wagen.

De hoop was te vergeefs; de nacht kroop traeg voort. Don Velasquez sliep zyne roes uit; de soldaten volgden zyn voorbeeld, zelfs de schildwacht stond slapende op haren post. Alleen Baldès waekte en hield gedurig het oog op den gevangene gevestigd. Toen de luitenant overtuigd was, dat allen in de diepste rust gedompeld waren, naderde hy den knaep, schonk eenen beker wyn in en reikte hem dien over.

‘Drink’ fluisterde hy ‘dat zal u kracht geven.’

Hannibal greep dankbaer den kroes aen en ledigde hem.

‘Gy zeidet de waerheid, niet waer?’ ging Baldès voort. ‘Zyt gy inderdaed in dienst van graef Karel van Mansfeld?’

Hannibal staefde de leugen.

‘Welnu, ga dan heen; tracht u, eer het zonlicht aen de kimmen doorbreekt, uit de voeten te maken. Zwyg, en beweer altoos dat gy de waekzaemheid der schildwacht bedrogen hebt.’

Baldès deed den knaep opstaen, opende behoedzaem de deur en de staljongen wankelde, eerder dan hy ging, de deur uit; buiten gekomen, scheen hy een oogenblik bedwelmd te zyn; doch het gevaer gaf hem kracht en als een spook, verdween hy in de duisternis.

‘Als dit lotgeval nu geene heldendaed is’ dacht Hannibal, terwyl hy zyne beenen met eene ongelooflyke snelheid voor- en achteruit slingerde, ‘dan is er geene regtvaerdigheid meer onder de zon.’

Baldès legde zich daerna op den grond neder, en eenige oogenblikken nadien was er, in geheel het huis, geen enkel wakend wezen meer.

Den volgenden morgen zou de onachtzame schildwacht ongetwyfeld de straf ondergaen voor het ontsnappen des gevangenen - en dit was ook zoo.

Don Velasquez had zyne herinnering niet ten eenemale op den bodem van den kroes gelaten: hy eischte den dwerg terug en toen deze te vergeefs gezocht werd, deed hy den Waelschen voetknecht aen eenen der boomen vóór het huis

binden en hem, tot den bloede toe, geeselen. Don Velasquez moedigde den geeselaer aen, hoewel Baldès menig woord ten gunste van den krygsman aenhaelde. De kommandant was doof; slechts het zien van het bloed, en daerop een beker schuimenden wyn, waren alleen in staet om hem weêr in eene goede stemming te brengen.

By eene heldere july-zon, die reeds hoog aen de kimmen stond, maekte de bende zich marschvaerdig.

De natuer was frisch, levendig en vol kracht: de dauw blonk in den glans der zon als juweelen, die de zorgelooze nacht had achtergelaten. Het gouden zonlicht danste op de toppen der speeren, op de gepluimde helmen, op de harnassen der knechten.

De troep stapte onregelmatig voort: hy kon ongeveer twintig manschappen tellen, waervan een tiental te paerd. Aen het hoofd reden don Velasquez en zyn luitenant Baldès.

De bende werd, zoo als wy reeds hoorden, naer de Kempen gezonden, om er hier en daer de orde te handhaven. Uit de groote steden verjaegd en gebannen, waren de predikers, zoo als wy gezien hebben, verpligt het land te verlaten of zich in afgelegene streken op te houden. De linnenwever, doctor Spoel, scheen echter de zaek niet te willen opgeven, en het was onder andere deze laetste pooging, welke don Velasquez ging beletten.

Omtrent op hetzelfde oogenblik dat de bende den weg voortzette, bevonden zich de twee ruiters en Arend Bout, die wy in den vorigen nacht verlaten hebben, op de erf van den jager, in de Turnhoutsche heide. Moeder Aecht zag met een achterdochtigen blik op de twee nieuwe gasten, hoewel zy Nicolaes Cuyl reeds meer dan eens op de erf gezien had. Bela integendeel scheen met het bezoek ingenomen en begroette den jongen ruiter met den naem van ‘Hannibal.’

‘Is Hannibal hier?’ vroeg de jager aen moeder Aecht.

‘Neen’ antwoordde deze, op eene byzonder bondige wyze.

‘Dat verontrust my’ liet Cuyl er peinzend op volgen.

‘Ze zullen hem opgeknoopt hebben gelyk Claes-Arië’ mompelde de oude ‘hy is ook al een van die belhamels!’

Cuyl glimlachte.

‘Ze moesten dien doctor Spoel ook maer tusschen hemel en aerde hangen’ hervatte de oude.

‘Waer is doctor Spoel tegenwoordig, moeder Aecht?’ hervatte de edelman.

‘Gisteren preêkte hy voor de wevers van Arendonck, en die wilden huilden en tierden als bezetenen - God zegene ons!’

‘Bah!’ liet de jager er gebiedend op volgen; ‘wat bekommeren wy ons met doctor Spoel!’

Bout verliet daerop het huis; Cuyl schoof zyn jongen makker den wel is waer ruwen, maer toch vry gemakkelyken leuningstoel voor; hy zelve zette zich naest denzelve op eene bank neêr.

Wy kunnen nu een nauwkeuriger oog op den jongen ruiter slaen. Hy scheen een knaep van vyftien of zestien jaren; hy had trekken, fyn geteekend als die van een meisje; zyne hairen, die slechts even onder den hoed uitpiepten, waren blond. Hy droeg zynen mantel vry links of ten minste weinig ruiterlyk over den schouder, en het was blykbaer, dat hy niet gewoon was met hooge rylaerzen aen te gaen.

‘Gy zyt hier in veiligheid’ zeide de edelman; de togt is snel en vermoeijend geweest; rust hier een weinig uit, alvorens wy de reis voortzetten.’

‘Ik dank u!’ fluisterde eene zachte en melodievolle stem, terwyl Cuyl tevens door een vriendelyken glimlach beloond werd.

De slaep daelde welhaest op den jongeling neêr; niemand bevond zich nog in de wooning tenzy Cuyl, en als Bela door het vertrek kwam, ging zy, ofschoon reeds op de bloote voeten, op de teenen, om den slaep des jongen ruiters niet te stooren. Cuyl zag lang en liefderyk naer den slaper, en de glimlach

rond zyne lippen duidde genoegzaem aen, dat de tevredenheid en het geluk in zyn hart schuilden.

Eerbiedvol nam de edelman de bloot gewoelde en tengere hand van den slaper in de zyne, en toen de hoed van dezen, door eene ligte beweging, van het hoofd viel, werd een zuiver blank voorhoofd zigtbaer en ontrolden zich lange blonde lokken, zacht en schoon als zyde.

De jonge ruiter was Martha van Baldrikum.

Sedert den dood van Joès van Baldrikum, had graef Karel van Mansfeld, als een getrouw vriend, de wooning van de edele jonkvrouw bezocht, en dank aen die magtige bescherming, bleef don Velasquez steeds op behoorlyken afstand. Bout had, zoo als wy weten, op last van den graef, Antwerpen verlaten en het was Cuyl of hem een hemel op aerde getooverd werd, toen hem én zyn goede vriend, én zyne Martha weêr gegeven werd. Hy kuste herhaelde malen de zoo duer gekochte rozette en den brief, waerin graef Karel hem berigtte, welk gevaer zyne verloofde liep als hy, in het gevolg van Margaretha van Parma, weêr naer Brussel vertrekken zou, terwyl de liederlyke don Velasquez te Antwerpen zou achterblyven.

Margaretha van Parma, was overigens ten hoogte gebelgd over de handelwys van de jonkvrouw en over den plotselingen ommekeer, dien men heer Joès op zyn doodsbed

toeschreef. Don Velasquez had den weg naer de zwakke zyde der vorstin weten te vinden. Deze trof niet alleen de edele jonkvrouw met hare ongenade; maer zy strekte die zelfs uit op Nicolaï Cuyli, en er was een oogenblik geweest dat zy aerzelde, of zy niet eene geregterlyke opeisching tegen hem zou uitvaerdigen. Men verdacht hem, even als de jonkvrouw, der Hervorming niet ongenegen te zyn. Wien verdacht men al niet in die yselyke dagen! Zelfs Karel van Mansfeld moest een oogenblik de verkoeling zyner hooge beschermster ondervinden.

Den 18 july vertrok Margaretha van Parma langs het water, met de bargie[1] naer Brussel. Twee dagen te voren reed de graef van Mansfeld, in gezelschap van een jongen ruiter, die niemand anders was dan de vermomde Martha, de stadspoorten uit. Alvorens de stad met hare daken en torenspitsen uit het oog verdween, had de jonkvrouw herhaelde malen het hoofd omgewend. Men verlaet niet zonder zuchten de plaets onzer geboorte, het huis waer wy als kind gespeeld, als maegd geliefd hebben! Men zegt niet, zonder eenig nawee te gevoelen, de plek vaerwel waer wy kort geleden een dierbaer overschot aen den gewyden grond hebben toevertrouwd!

1 *Chronyck.*

Op twee mylen afstand van de stad leverde de jonge bevelhebber het meisje over in de handen van Nicolaï Cuyli, die, vergezeld door den Wolfjager en Hannibal, haer ter bestemde plaets afwachtte. Het wederzien tusschen de twee verloofden was zieltreffend geweest; dat tusschen Cuyl en den graef, van de zyde des laetsten, was integendeel gedwongen. Ook de samenkomst was kort. Graef Karel had zyn ouden makker bondig den toestand doen kennen; hy had hem den uittogt van don Velasquez meêgedeeld en gezeid, dat als hem eenige overlast werd aengedaen, hy steeds op zyne bescherming rekenen mogt - en in dat woord bescherming lag het bewustzyn van invloed en magt wel wat al te duidelyk te lezen.

Alle staetkundig gesprek had de graef vermeden: dit ook zou wel wat kittelig zyn geweest voor zyne eigenliefde, en uit hoffelykheid had Cuyl de aenraking van die gevoelige snaer vermeden. Kortom, Karel van Mansfeld was in de oogen van Cuyl niet meer wat hy geweest was. Niettemin had hy getoond dat de goede gevoelens niet ten eenemale in zyn hart versmacht waren. Die opwelling bewees, dat zyn geweten eens uit den roes ontwaken zou, en de wroeging hem het hart zou afknagen over de veelvuldige strafbare feiten, welke hy in zyne wilde onbezonnenheid gepleegd had. Noch het gedruisch der gevechten, noch de

glinstering des hofs, noch de woeling der vermaken, noch al de roem der wereld zyn in staet de stem des gewetens te versmachten!

In galop en voor 't laetst met de hand ‘vaerwel’ wenkende, verliet de ruiter de plaets der byeenkomst. De bloedroode veder op zynen hoed schemerde nog eenige oogenblikken tusschen de boomstammen, en Karel van Mansfeld verdwynt voor het oogenblik in ons verhael van het tooneel.

Cuyl beschouwde, met een innig gevoel van geluk, de vrouw welke hy beminde en welhaest zyne gade wezen zou. De woorden ‘geloof, vertrouw en hoop’ welke op den kersnacht in zyne ziel weêrklonken hadden, waren nu waerheid geworden. Wat gaf hem de gramschap der hertogin, de bedreiging dat de overblyvende goederen van heer Joès, door het Spaensch gouvernement zouden aengeslagen worden, - hy bezat nu den ryksten en kostbaersten schat, dien de edelman had achtergelaten en die aen Cuyl door velen benyd werd.

Bela, de zinnelooze, sloop nader en kwam zich vertrouwelyk aen de voeten der slaepster zetten.

‘Arm kind’ dacht Cuyl ‘gy schynt als door een geheimzinnig gevoel tot haer gedreven, omdat gy gevoelt dat zy edel en goed is, dat zy u als eene zuster beminnen zal. O ja, Martha zal u leeren bidden; u van uwe moeder spreken

en op den zoeten toon harer stem zal de herinnering in u terugkomen.'

Een kus, welke Bela op Martha's handen drukte, deed deze laetste ontwaken. Zy zag verwonderd op, toen zy de zinnelooze met hare verwilderde hairen en loshangende kleêren voor zich zitten zag; Cuyl stelde haer gerust door te zeggen:

'Dat is Bela, de zinnelooze dochter van Arend Bout.'

Martha huiverde; zy herinnerde zich don Velasquez, en als wilde zy zich wreken door te beminnen wat hy haette, trok zy het meisje nader by, streek de ravenzwarte hairen van het voorhoofd weg en glimlachte haer toe.

'Gy zult myne zuster zyn, niet waer, Bela? zeide het meisje.

"Moeder....." mompelde de zinnelooze.

"O ja, uwe moeder, als gy het wilt."

En alsof de dankbaerheid eensklaps een helderen lichtstraal door het benevelde brein drong, greep Bela andermael de hand van Martha en overdekte ze met kussen.

"Nicolaï" zeide de jonkvrouw met tranen van aendoening in de oogen, wy zullen hen allen liefhebben, Bela, den Wolfjager en Hannibal!'

De zinnelooze danste vrolyk de achterdeur des huizes uit.

'Het zal onzen pligt zyn, Martha, gelukkigen te maken.'

zeide de edelman, terwyl hy het meisje voor het openstaende venster geleidde.

‘O ja, pligt, gy zegt het wel. Zy hebben hun leven in de waegschael gesteld, om te vereenigen wat gescheiden was. Wat moet die arme Bout in het Steen geleden hebben! Wat marteling heeft hy daer onderstaen! Dank aen hem en aen dien trouwen Hannibal, ben ik thans weêr in uwe nabyheid, en bezit de ongelukkige wees een magtigen beschermer!’ en by die woorden speelde een dankbare glimlach om Martha's lippen.

‘Ja, dank aen hem, is het my geoorloofd thans weêr een kus op uw lief voorhoofd te drukken!’ en de edelman voegde de daed by de woorden.

Martha hervatte, terwyl zy de frissche lucht die door het venster speelde, inademde:

‘Wat is men hier vry en ongestoord, Nicolaï! Wat geuren de bloemen hier zoeter dan in de beslotene stad! Wat stille en droomende landstreek!’ en het meisje hielp den zachten wind, om de lange, blonde lokken achterwaerts te stryken.

‘Inderdaed, Arend Bout woont hier als een koning op zyn lusthof.’

‘Zeg eens, myn beste ridder’ hervatte Martha opgeruimd ‘bereidt gy my eene wooning in uwe Kempen, zoo aengenaem als deze?’

‘Voorzeker! Gy zult’ voegde hy er glimlagchend by ‘de vryvrouwe van Ter Kooijen[1] zyn.’

‘Ter Kooijen?’

‘Eene aengename wooning, welke gy als uw kasteel kunt aenzien; omgeven door een weelderigen moes- en bloemhof en rykelyk voorzien van fruitboomen, dien gy als uw park zult kunnen beschouwen; een uitgestrekt bosch en weilanden, met eene beek dooraderd en dan eene nog uitgestrektere heide, die welhaest met een tapyt van purpere bloemen zal overdekt zyn.’

‘Overheerlyk!’

‘En dan, Martha, de rust; wy zullen vry zyn, niet omringd door de bespieders van Philips; wy zullen den haet, den nyd, de tweedragt niet als bloedige slangen rond onze wooning zien kronkelen; wy zullen het gekerm der onschuldigen niet hooren, noch het hart voelen openryten by het zien van het wee, dat ons arm vaderland verscheurt; wy zullen er God bidden, dat hy welhaest betere dagen voor Nederland doe aenbreken.’

Martha was peinzend geworden.

‘Neen’ zeide zy ‘wy zullen dat niet meer zien, en

1 De hoeven, onder Bladel in Noordbrabant gelegen, dragen nu nog den naem van Ter Kooijen, en werden, na over eenige jaren door eenen brand vernield te zyn, op nieuw herbouwd.

ik dank er den Hemel voor. Ik heb alles vaerwel gezeid wat my lief was: het huis myner ouders en myne vriendinnen; ik heb in den nacht vóór myn vertrek, in gezelschap van graef Karel en den ouden bediende, het graf bezocht waer het stoffelyk overschot myner ouders rust. Aen alles bragt ik myn afscheid. Als men zooveel zielesmart geleden heeft als ik, dan verlangt men naer kalmte, naer rust. God geve! dat wy deze op Ter Kooijen zullen genieten..... En gy, Nicolaï' ging zy vleijend voort 'dweept gy nog altyd met uwen schoonen droom van een vry en zelfstandig vaderland?'

'Die droom bleef my altyd by; hy zal my immer lief zyn; maer, helaes! wie weet of het ooit wel iets meer zyn zal dan een droom.'

'Neen, het zal niet anders zyn.'

'Waerom zegt gy dat op zoo stelligen toon, Martha? Het is zoo hard de laetste begoocheling van eene gedachte te verliezen, welke zich met ons vereenzelvigde.'

'Heb ik u bedroefd?'

'Neen, gy hebt gelyk. Al zou de droom waerheid worden, dan toch zou ik werkeloos moeten blyven.'

'Wat wilt gy zeggen?'

'Ik mag Martha van Baldrikum, eens myne gade geworden, niet meer verlaten. Ik zal, al brak het gunstige oogenblik aen om het rapier weêr te grypen, haer niet meer vaerwel zeggen.'

‘Gy zegt dus vaerwel aen uwen heerlyken droom, enkel omdat ik naer rust en kalmte verlang?.... Welk denkbeeld koestert gy toch van Martha, Nicolaï?’

De jongeling staerde zyne verloofde verwonderd aen.

‘Denkt gy, al ben ik maer een jong en zwak meisje, dat er in myne ziel geene liefde voor het vrye vaderland bruist?’

‘Gy verwondert my!’

‘Neen, al sprak ik u van rust en kalmte, daerom zal ik u niet weêrhouden, als gy eens geroepen wordt om voor de vryheid van ons volk te stryden. Uw droom is de myne, en toen gy op dien septemberavond van verleden jaer over een vry en onafhankelyk vaderland spraekt, toen, Nicolaï, was ik regt fier op u.’

‘Dank, heb dank, Martha!’ en de jongeling greep de handen van het meisje in de zyne en drukte ze inniglyk.

‘Neen, neen! ik was nooit Spaenschgezind; maer myn vader was onverbiddelyk streng en ik was het gehoorzame kind myns vaders, en zoohaest ik dengene leerde kennen, dien men my tegen mynen wil tot echtgenoot bestemde, vermengde ik, in mynen afkeer tot hem, al wat Spaensch was - en u, u beminde ik des te meer.’

Er tintelde eene zalige tevredenheid in de oogen van Cuyl; zyn hoogste wensch was nu bereikt: hy bezat niet alleen

zyne verloofde, maer die verloofde zou zelfs een spoorslag te meer zyn, om eenmael in het werkdadige leven terug te keeren, en tot datgene meê te werken, wat altyd de droom zyns levens geweest was. De rimpel, welke zoo dikwyls het voorhoofd des jongelings groefde, kreeg nu als het ware eene gansch andere, eene kalme uitdrukking.

Een gedruisch van menschenstemmen, dat zich buiten hooren liet, onderbrak de samenspraek; Martha verschrikte en fronselde de losgewoelde hairen snel te samen, drukte den hoed op het hoofd en sloeg den mantel andermael over den schouder.

'Zie!' riep Cuyl juichend, terwyl hy door het opene raem wees.

Arend Bout kwam schaterlagchend de erf opgedraefd; hy had Hannibal te paerd op den schouder zitten. De zinnelooze Bela zette aen dat tafereel nog meer vrolykheid by; zy danste en sprong, in gezelschap van de twee wolfshonden, den sterken jager vooruit.

'Hannibal, Hannibal!' riep Bela.

'Ziedaer een triomfantelyke intogt' zeide Cuyl.

'Die arme jongen!.' liet Martha er op volgen. 'Wy zyn eigenbaetzuchtig geweest, Nicolaï; terwyl wy van het geluk in het toekomende spraken, misten wy den trouwen knaep.'

‘Ik had er een voorgevoel van, dat Arend Bout hem zou terugbrengen.’

‘Inderdaed’ riep de jager ‘ik heb den schalk op een half uer afstand van hier vinden liggen slapen. Hy sliep zoo gerust alsof er geene Spanjaerds in de wereld waren! By den nikker, heer Cuyl, hy heeft den Spanjaerd eene goede poets gespeeld, en daerom verdiende hy ook, te paerd op Arend Bout, te komen aendraven.’

Zoo uitgelaten had Cuyl den jager nooit gezien; hy scheen de gelukkigste der menschen, nu hy den dwerg aen de voeten zyns meesters mogt neêrzetten.

Hannibal vertelde zyn avontuer; hy nam daerby de houding en den toon van den meèst onverschrokken kryger aen; en volgens zyne loffelyke gewoonte werd het verhael hier en daer met eene rederyke bloem, altyd ter zyner eigene gunste, opgesierd. Bela luisterde met gespannen aendacht; zy lachte als de anderen lachten, zag droevig als er een zweem van droefheid over Martha's aengezigt dreef. De knaep verhaelde ook zyn nachtelyken togt, na aen den wreeden don Velasquez ontsnapt te zyn. Men zou gezeid hebben, dat hy nadien te midden, door gansch een leger had moeten slaen. In de verbeelding van Hannibal was het zoo, want in iederen boom zag hy een Spaenschen soldaet; in iedere flikkering van het maenlicht eene dreigende speer. In den morgen, by het opgaen

der zon, ontmoette hy eenige landlieden uit den omtrek, die hem den kortsten weg naer Arend's hut wezen.

Op eenigen afstand van daer werd de knaep door de vermoeijenis overmeesterd, en hy sliep in het gras, dat den weg omzoomde, rustig in. Gelukkig was Bout langs die zyde ter zyner opsporing uitgegaen.

De Wolfjager zette eene steenen kruik en een half dozyn tinnen kroezen op tafel.

'Heer Cuyl' zeide hy 'wy moeten, alvorens te vertrekken, deze kruik met ouden wyn ledigen; het is een geschenk van den prior van Corsendonck. Dank zy den hemel, nu immers zyn wy altemael vereenigd.

'Gy hebt gelyk, en het heeft moeite gekost!' liet Cuyl er vrolyk op volgen.

Ieder greep den kroes vast. Alleen Aecht hield zich terug en rigtte hare brandende blikken op de groep, die aen het open venster stond; zy rekende reeds uit hoeveel geld de kruik met kostbaren wyn waerd was, en zy haette die vreemdelingen, even als haren schoonzoon, welke haer alweér van dien schat beroofden. De bekers stieten naer vaderlandsch gebruik tegen-een, en Cuyl dronk op den vriendschappelyken band, die allen, onaengezien stand of rang, moest omsluiten.

'Drink maer' mompelde de oude Aecht, terwyl de

scherpe oogen in het perkamenten aengezigt vlamden ‘de wyn zal u later slecht bekomen!’

Die woorden werden op dreigenden toon uitgesproken, en er lag iets profetisch in opgesloten. Allen gevoelden er het uitwerksel van; de kroezen klonken niet meer; de monden zwegen en ieders oogslag was ondervragend op de oude Aecht gerigt, die in den hoek van het vertrek stond.

‘Wat nieuws weet gy dan?’ vroeg Bout gemelyk.

Aecht zweeg of liever grommelde iets tusschen de tanden.

Een dof gedruisch steeg, op dat oogenblik, in de verte op; het kwam allengs nader en men onderscheidde welhaest stemmen die zongen, tierden en schreeuwden. Eene ordelooze bende trok over den heide-weg; voorop reed een man, in een lang zwart kleed gehuld; het rybeest was een oude, luije ezel, welke van tyd tot tyd met stokslagen door de vrouwen werd voortgedreven. De ruiter was een lang, mager man, wiens spillebeenen langs het dier neêrhingen en byna door het zand sleepten. De menschen, die hem volgden, waren armoedig, sommige zelfs maer half gekleed, en aen de woeste kreten of bewegingen der mannen, aen de verwilderde trekken der vrouwen, meer nog dan aen hare lompen, zag men welhaest, dat zy tot de laegste klassen der samenleving behoorden.

De man op den ezel sprak met luider stemme tot zich-zelven,

zonder zich aen het gedruisch, 't welk hem omgaf, te stooren.

‘Doctor Spoel!’ liet de edelman zich plotseling ontvallen.

‘Omringd door al wat de Kempen baldadigs heeft’ voegde de jager er by.

‘Welnu, wat geeft ons dat!’ hervatte Cuyl en zette den kroes andermael aen de lippen.

De edelman wilde daerdoor den slechten indruk verdryven, dien de woorden van Aecht en het verschynen van die bende op de aenwezigen gemaekt hadden; doch het gelukte hem niet, en er was op den bodem zyns harten zelf iets dat hem, met eene kwalyk verborgene onrust, de groep deed achterna zien. Zy verdween welhaest en het gedruisch dat, langzaem als een onweêr was opgestegen, stierf ook weêr even langzaem weg.

Wat was de reden dier onrust? Men dacht algemeen aen don Velasquez, welke met zyne bende de Kempen introk en tot zending had den laetsten prediker te verdryven. Men dacht aen het waerschynlyke samentrekkingspunt, waerin men zich zou bevinden, en waervan Martha den weêrschok zou kunnen gevoelen.

Die slechte indruk werd slechts teenemael uitgewischt, toen den volgenden dag in het godshuis te Postel, het huwelyk gevierd werd, tusschen Nicolaes Cuyl en Martha van

Baldrikum; alleen Bout scheen nog onder den indruk van het gebeurde te lyden.

By hare aenkomst in het klooster had Martha het mansgewaed afgelegd, en in eene der neêrhuizingen al de eerste noodwendigheden des levens vereenigd gevonden; want vele der tilbare goederen van wylen heer Joès, waren reeds vroeger, op eene min of meer bedekte wyze, naer de Kempen overgebragt. Zy vond er haer huiskleed, zoowel als hare prachtgewaden, waermeê zy eens, gevierd en aenbeden, in de hofhouding van Margaretha van Parma geschitterd had.

'Zyt gy te vreden, Martha?' had Cuyl met eenen glimlach op de lippen gevraegd, en het blonde meisje had hem met eenen glimlach geantwoord, die meer zeide dan duizend woorden. 'Te Ter Kooijen zult gy het overige vinden' ging de jongeling voort. 'Hannibal zal er myn vertrouweling, Bela, welke gy door uwe zoetheid de rede zult teruggeven, zal er uwe vriendin worden.'

Bout was op den huwelyksdag in zyn zondagspak, en Hannibal had zyn blontkleurig kleed voor den dag gehaeld, in hetwelk wy hem te Antwerpen voor den *Roeyen Leeuw* zagen paradeeren; hy had zelfs het overgroot rapier niet vergeten. Wat bruid en bruidegom betreft, deze schenen op dien dag in de schitterendste dagen der wereldsche grootheid terug gekeerd. Over een pad van frissche bloemen traden

zy ter kerke, en deze laetste was, als door eenen tooverslag, met kransen en loover doorslingerd geworden; de klokken weêrgalmden wyd en zyd; de beijaerd zong uit de hoogte des torens zyn vrolyk lied; het orgel dreunde en de monniken in hunne hagelwitte kleederen, knielden rond het altaer en baden in hunne hymnen om zegen voor bruidegom en bruid.

Huibert Simonart, de eerbiedwaerdige overste, zegende het huwelyk in, by hetwelk Arend Bout en Hannibal als getuigen optraden. Na de plegtigheid ontmoetten wy beiden in de kloosterkeuken; zy ledigen daer eene kruik van den besten wyn, op de gezondheid van bruid en bruidegom.

Hannibal was uitgelaten vrolyk; hy dronk driemael tegen Bout eens den kroes ledig, en ieder keer zoog hy er als het ware den laetsten druppel uit, lekte de lippen, klokte met de tong, om te doen verstaen dat de wyn van *'t paters vaetje* wezenlyke godendrank was; hy sloeg ten laetste zynen beker zoo geweldig op de tafel, dat het den keukenbroêr, die het spit draeide, schrikken deed.

Nu eens stelde de knaep eenen dronk aen de pas gehuwden in, dan zong hy een vrolyk liedeken; nu trok hy zyn rapier, dreigde met stotterende tong en scheef getrokken oogen, er al de Velasquezsen aen te rygen gelyk braedpaling, en om te doen zien wat gezigt de Spanjaerd trekken zou, verklaerde

hy den keukenbroêr, dat hy hem voor de aerdigheid eens aen zyn rapier ging steken.

Hannibal bragt het echter niet verder, dan dat hy eenen aenval tegen het aen het spit gestoken speenvarken waegde, en het door de ribben stak dat het vet in het vuer kiste. By die misdaed van *lèze-cuisinier* rees de keukenmeester in de hoogte, en het zou met den held wonderlyk afgeloopen zyn, indien Bout hem niet by den kraeg gegrepen en hem met eenen wip op den schouder gesmeten had, om hem naest Muro, in den stal, zyne roes te laten uitslapen.

Bout nam zyn geweer en verliet daerop het godshuis. Eene sombere gedachte scheen hem bezig te houden, en echter het klooster hield nog altoos feest: de klokketoonen en de beijaerd schenen hem achterna te roepen, dat zy gelukkig waren door de huwelyksplegtigheid; kinderen en vrouwen kwamen hem tegen met bloemen, om deze der bruid aen te bieden; honderde armen verlieten de poort, na er milde aelmoesen ontvangen te hebben.

Wy zullen ons middelerwyl in een ander dorp der Kempen, te Arendonck, verplaetsen, alwaer wy den Wolfjager welhaest terug vinden.

Den dag te voren zagen wy de bende van doctor Spoel,

met dezen prediker aen het hoofd, in de rigting van het gezeide dorp verdwynen.

De gewezen linnenwever en die zich in leeraer herschapen had, bevond zich sedert eenigen tyd in het hartje der Kempen; hy trok van dorp tot dorp, omringd door eene ordelooze menigte uit de omliggende gemeenten saêm geraept; hy predikte onder de breed getakte linden, op de marktpleinen, in deze of gene schuer, op de hoeken der straten, in de digte mastbosschen, in de weide of op den openbaren weg; hy doopte de kinderen aen de snel vlietende heidebeek, even als een ronddwalende apostel, uit de eerste dagen des Christendoms.

Doctor Spoel mogt dan ook een man van overtuiging zyn, doch zyne aenhangers uit overtuiging waren op verre na niet talryk. Velen sloten zich enkel en alleen by de bende aen, om, onder den dekmantel der Evangelie-leer, deze laetste op hunne manier toe te passen. Dat gebeurde maer al te dikwyls, en wy maken er ook de overtuigden niet verantwoordelyk voor. Doctor Spoel was echter zoo als wy zeiden, doordrongen van zyne zending en hy hoopte de Arendoncksche, Reuselsche en Bladelsche heidenen eenmael op het pad der deugd terug te brengen.

Moeijelyke zending, voorwaer!

Wy ontmoeten doctor Spoel te Arendonck, omringd door zyne zoogezeide lammeren; de lindenboomen beschermen de

gemeente tegen de al te brandende zonnestralen; de lidmaten liggen hier en daer in het gras of in het zand. Eenige luisteren naer de stem des predikers, die eene boerenkar tot katheder heeft; moeders sussen hare schreeuwende kinderen; knapen vechten en rollen door het zand; mannen knutsen met de kroesen en drinken.

Doctor Spoel is een lang en mager man, met armen die meer dan eene buitengewoone lengte hebben en welke hy soms, in de warmte der prediking, als molenwieken rondslaet.

Zyn gelaet is uitgemergeld en bleek; zelden slaet hy de oogen naer beneden, meestal houdt hy ze ten hemel gerigt; zyne stem is hol, zyne spraek langzaem en statig, en de kalmte blyft hem zelfs by, niettegenstaende het onweêr dat uit zyne weinig gehoorzame aenhoorders opstygt en soms in bliksems op zyn hoofd dreigt los te bersten.

'Want' zoo leeraerde Spoel in dat oogenblik 'daer zullen er velen in mynen naem komen, zeggende: ik ben het en zy zullen er velen verleiden. Marcus Evangelie, kapittel XIII, vers 4 en 5.'

'Op uwe gezondheid, doctor Spoel!' riep een der rabauwen achter in den hoop. 'Hier, geef eenen beker aen den hooggeleerden doctor; zyne keel moet zoo droog zyn als de perkamenten omslag van zyn boek.'

Een half dozyn kroezen werden den leeraer toegesteken.

‘Neen, want er staet geschreven by Mattheus: ‘de Zoon des menschen is gekomen, etende en drinkende, en zy zeggen: ziet den brasser en den wynzuiper, der publikanen en zondaren vriend.’

‘Laet ze razen en tieren, doctor. Drink! Op uwe gezondheid.’

‘Neen’ hervatte de prediker ‘want er staet geschreven: ‘de wyn is een ding vol onkuischheid, en de dronkenschap is een oproerig ding; zoo wie daerin geneugte heeft die zal niet wys wezen.’

‘Wyn, wyn? het is geen wyn! Doch waerom drinken wy geenen wyn?’ riepen meer dan twintig stemmen, zonder op het proverbia door Spoel aengehaeld, acht te geven.

‘Ja, ja!’ schreeuwde een groote kerel, met rosse hairen en baerd, en die een oud rapier in de vuist klemde. ‘Het volk moet wyn hebben!’

‘De kelders van het klooster te Postel stroomen over van het druivennat!’ tierde een andere.

‘Naer het godshuis, naer Postel!’ schreeuwden de menigte.

‘Er staet geschreven’ hervatte de rosse aenleider spottend: ‘de gestolen wateren zyn zoet en het verborgen brood is lieflyk.’

‘Hoerrah voor de gestolen wateren!’ weêrklonk het

by een deel der bende - en de rosse kerel knipte een oog van verstandhouding met eenige andere knapen, die zich in de vergadering bevonden, en die hem in 't geheel niet vreemd waren; zy waren van die ellendige stroopers, welke, zoo als wy hooger zeiden, de beweging slechts tot dekmantel hunner deugnietery gebruikten.

Doctor Spoel trachtte te vergeefs het woord te nemen; het volk raesde, tierde en huilde rondom hem gelyk een onweêr. Spoel kruiste de armen op de borst en in die kalme houding, wachtte hy het einde van den storm af, dien ‘de koningen der aerde’ rondom hem verwekten.

Toen hy echter het woord hoopte te kunnen nemen, steeg er eene andere stem op, die zoo krachtig was dat zy geheel het gedruisch overheerschte; het was die van Arend Bout, welke, het geweer aen den bandelier op den eenen schouder gehangen, tegen eenen lindenstam leunde:

‘Men zal u te Postel onthalen, Tewis!’ riep de jager.

De rosse kerel zag op en wierp zyne fonkelende blikken op den jager.

‘Neen, wy zullen ons zelven onthalen’ antwoordde hy ‘op den besten wyn en het lekkerste brood!’

‘Men zal u stokslagen opdisschen.’

‘Wie durft ons hier tegenspreken?’ bulderde de rosse, terwyl hy het rapier dreigend in de hoogte stak.

‘Ik!’ antwoordde Bout.

‘Ha, gy zyt het dan, die hier als der papen verdediger optreedt!’

‘Ik zal weldoende en eerlyke menschen tegen plunderaers en dieven beschermen, en des noodig.....’ en Bout zichzelven onderbrekende, sloeg de hand op den loop des geweers.

‘Peis, peis!’ klonk de holle stem van doctor Spoel: ‘die het gekyf lief heeft, heeft de overtreding lief; die zyne deur verhoogt, zoekt verbreking.’

‘Naer den drommel met uwe teksten! Naer de galg met den Wolfjager, den bespieder!’

Bout glimlachte.

De rosse Tewis, een gewezen stoeldraeijer van Bladel, die zich in het vorige jaer, tydens den beeldenstorm in de Kempen, eene niet zeer gunstige befaemheid had verworven, sprong plotseling voor Bout; deze rukte snel eenen eikenstok uit de hand van eenen der omstanders, en terwyl de stoeldraeijer met zynen degen schermde, zwaeide de eikenstok in snelle kringen door de lucht, en zond ten laetste het wapen ter hoogte van den lindenboom door de lucht; daerna viel er eene hageljagt stokslagen op den rug van den volksleider.

Bout werd algemeen toegejuicht, en de rosse ging eindelyk zynen toorn in de naburige taveerne uitbraken.

De wyn van den overste was voor het oogenblik gered; doch een der in lompen gehulde of liever halfnaekte kerels, beweerde dat men brood en kleêren by de kloosterheeren zou gaen halen.

‘Ja, wy moeten kleêren hebben, kleêren om onze naektheid te bedekken.’

‘Zy hebben gelyk!’ mompelde de rosse andermael, die middelerwyl terug gekomen was. ‘Waerom moeten wy half naekt en de kloosterheeren, met goud overdekt, gekleed gaen!’

‘Dat is waer!’ schreeuwde de menigte.

‘Peis, broeders!’ onderbrak de leeraer, en hy opende den mond reeds om zyn gezegde door een nieuwen tekst te staven.

‘Naer den duivel met dat eeuwige “peis.”

“Aenmerkt de leliën des velds” zeide de doctor, zonder door de woeling onthutst te worden; “aenmerkt hoe die wassen; zy arbeiden, noch spinnen.....”

“Wy ook willen arbeiden, noch spinnen!”

“..... Maer ik zeg u, dat Salomo in al zyne glorie niet gekleed was als eene van deze.....”

“Wy zullen ons ook kleeden als de leliën des velds!” riep de rosse spottend; wy zullen ons vesten en mantels maken uit de witte habyten der kloosterheeren!’

‘Hoerrah voor de leliën des velds!’ en er steeg een ruwe schaterlach uit de vergadering op.

‘Voorwaer, ik zeg tot den rossen broeder’ hervatte Spoel: ‘zy hebben hunne tongen gescherpt als serpenten: venyn der adderen is onder hunne lippen.’

‘Doctor Spoel gy raeskalt’ hervatte de rosse; ‘ik heb den Bybel ook doorlezen en de vergadering zal beslissen, wie van ons de beste uitlegging van het Evangelie geeft.’

‘Leve rosse Tewis!’

‘Op de kar, op de kar! Weg met doctor Spoel!’

Tien of vyftien persoonen, vrouwen en mannen grepen den doctor vast, rukten hem van de kar en onder het juichen der menigte klom de rosse, die weêr het rapier in de hand had, op het voertuig.

Hy sprak, doctor Spoel parodieërende:

‘Broeders, er staet geschreven, onregtvaerdig goed zal den bezitter als vuer in de handen branden, tot hy het weêrgegeven hebbe aen den eigenaer. Waer hebben de monniken al die gronden, hoeven, tienden en bosschen gehaeld, die zy bezitten?’

Men zweeg op die vraeg, niet wetende wat antwoorden; maer de rosse wilde zyn doel bereiken, en gaf hun het antwoord in den mond:

‘Zy hebben het gestolen.’

‘Ja, ja!’ huilde de menigte.

‘Van wien?’

‘Van ons, van ons!’

‘Dan zyn de kloosterheeren?....’

‘Schelmen.’

‘En wy?’

‘Eerlyke lieden.’

‘Ja, schelmen: geweld hebben zy gedaen, beroovende de weezen’ ging de stoeldraeijer voort.

‘Ja, ja, dat deden zy.’

‘..... En het gemeene arme volk hebben zy beroofd.....’

‘Dat is waer.’

‘..... De naekten en gaenden zonder kleed en de hongerigen hebben zy de airen ontnomen.’

‘Dat deden zy.’

‘Dat deden zy!’ spotte Arend Bout ‘en gy vergeet dat de monniken u allen overladen hebben met weldaden; met brood, vleesch en bier, deksel en kleêren; schoeisels voor uwe naekte voeten hebt gy by hen gevonden. Nog niet lang gelepen spysden zy ongeveer vyf duizend armen op een enkelen dag. Gisteren nog.....’

‘Wy moeten meer hebben! Weg met dien bespieder daer!’ hervatte de rosse en wees met den vinger naer den Wolfjager; doch niemand durfde Bout aen het lyf en men

vergenoegde zich met de stem des jagers te overschreeuwen.

‘Wat gestolen is moet den eigenaer wedergegeven worden’ hervatte de rosse. ‘Wie zyn de eigenaers?’

‘Wy, wy!’ huilde de menigte.

‘Ja, er staet geschreven: ‘zy zyn een luttelken verheven en zullen niet blyven staen; zy zullen vernederd worden gelyk alle dingen, en gelyk de toppen der airen zullen zy in stukken gewreven worden.’

‘Weg met hen!’

‘..... En van de puinen der kloosters, zegt de Bybel, zullen de arme wevers huizen bouwen, en zullen gekleed gaen in 't fynste kleed van den prior, en zullen eten zyn witste brood, en de kraen steken in het oudste wynvat van den prior.’

‘Heiligschennis!’ riep doctor Spoel ‘dat staet nergens in de H. Schrift.’

‘Als het er niet in staet, dan zou men het er maer moeten in zetten!’ riep, de rosse. ‘Wat zegt er de gemeente van?’

‘Ja, ja! dat moest er in staen.’

‘Indien het in den Bybel van doctor Spoel niet staet, dan ten minste staet het in de Arendoncksche Schrift, en dat is de echte.’

De menigte huilde en tierde en men zag aen dat tooneel,

genoegzaem wat stichting de Evangelieprediking onder die heidenen der heide maekte. De ordelooze bende had dus eenen plundertogt naer Postel besloten. Doctor Spoel werd niet meer aenhoord en hoewel hy afschuw van de eeredienst der kloosterlingen had, wilde hy echter aen den voorgenomen diefstal de hand niet leenen. Met groote stappen, de lange magere armen in de hoogte gestoken, verliet Spoel de onverbeterlyke schaer en zeide, toen hy voorby Bout ging:

'Met degenen die vrede haten was ik vredelyk; als ik hen toesprak, stonden zy tegen my op zonder zake.'

Arend Bout had te vergeefs al zyne welsprekendheid gebruikt, om het volk van dat ontheiligend voornemen af te brengen. Hy riep in het geheugen al het goede dat de monniken deden:

'U, Tewis, lieten zy vry hout in hunne bosschen kappen, toen uw huis door den brand verteerd was; u, Marten, hebben zy zes jaren huer kwytgescholden, toen de ziekte onder uw vee u ten onderbragt; u, Jeurie, hebben zy de tiende geschonken, toen gy een slechten oogst had; de meesten van u hebben er jaren lang brood en vleesch gekregen, hulp en onderstand voor uwe zieken en ouderlingen, voor de gebrekkelyken en weezen.....'

Men lachte den Wolfjager vierkant uit, zelfs toen hy de bende verwittigde, dat zy op een aenrukkenden troep Walen

zoude stooten, onder kommando van don Velasquez. De rosse Tewis was de afgod der bende en dezen gehoorzaemde men. Toen de jager zag dat de plunderaers zich tot den aftogt gereed maekten, verliet hy heimelyk de plaets en eens zeker zynde van niet meer bemerkt te worden, draefde hy als een krygsros over de heide heen, en rigtte zich regtstreeks op den toren van het godshuis.

IX.

Bout was reeds een uer te Postel toen de bende, door den stoeldraeijer aengevoerd, zich in de verte vertoonde. Hannibal, die om den omtrek te verkennen, op den toren geklommen was, kwam om dus te zeggen van de trappen gerold, zoohaest hy de groep gewaer werd.

Er werd raed geslagen; eenige kloosterlingen meenden dat men de poort moest sluiten en zich zooveel mogelyk in verdediging stellen; doch Huibert Simonart verzette zich daertegen en wanhoopte niet de baldadigen, door goede woorden, te doen terug keeren.

Bout dacht er zóó niet over. Doch zyne raedgeving werd niet aenhoord en toen hy zag dat de monniken den storm met

volle gerustheid afwachtten, ging hy naer de neêrhuizing; want de overste had hem met een stillen glimlach gezeid: ‘Bout, zorg dat gy de edelvrouw verdedigt en beschermt, en laet ons maer aen ons lot over.’

De jager was niet geheel te vrede over de beslissing. Aen de deur der neêrhuizing vond hy Hannibal, die op een ouden grafzerk zyn rapier sleep; hy scheen voornemens te zyn voor het minst er een half dozyn stroopers aen te rygen. Nicolaes Cuyl stond aen het venster en onderzocht zyn geweer, terwyl zyne echtgenoote angstig door het venster tuerde, om te zien wat gevaer er ging opdagen.

De bezigheid van Cuyl zeide den jager onmiddellyk, dat zyn vriend er minder vreedzaem over dacht dan de kloosterlingen. Hy wenschte er den edelman geluk over en mompelde er by: ‘Wie dezen dorpel, met een onheilspellend voornemen overschrydt, is een man des doods!’

‘Bout’ zeide Martha, zich omkeerende; ‘geen druppel bloed, als ik u bidden mag.’

De jager zweeg; Cuyl ging voort met zyn wapen te onderzoeken; Hannibal kwam binnen en deed de blinkende punt zyns degens in het zonlicht flikkeren.

‘Wat doet men in het klooster, Bout?’ vroeg de edelman.

‘Men hoopt de bende met honigzoete woorden te betooveren’ morde de jager.

‘Des te beter!’ liet er Martha op volgen.

‘Men verzoekt zelfs dat wy ons ten eenemale ter zyde houden’ ging Arend voort ‘om de stroopers door het zien onzer wapens niet op te hitsen.’

‘Het wapen, Bout, is inderdaed een slechte bemiddelaer!’ viel Martha in. ‘Het is niet tot verzoening geschikt.’

Hannibal bleef echter in eene oorlogzuchtige stemming en deze klom, naermate hy bemerkte dat de onwankelbare wil van den overste door zyne kameraden zou geëerbiedigd worden. Hy zette de punt van zyn rapier op den grond, boog met welgevallen het lemmer, onderzocht dan weêr met een scherp oog de punt en het voorhoofd dreigend rimpelende, knikte hy met het hoofd alsof hy een oude snorrebaerd ware geweest, die naer den stryd hunkert.

De luiken der vensters en de deur werden gesloten; Cuyl voerde Martha in het achterste gedeelte van het huis, dat op den tuin uitgang verleende. Bout en Hannibal plaetsten zich aen het zoldervenster, om van daer het schouwspel gade te slaen en des noodig hulp toe te brengen.

Een kwartier uers later viel de woelige bende huilend en tierend in het vreedzame klooster, waervan de poort, zonder argwaen wyd en breed open stond. De monniken werden daerenboven door eenige zware keisteenen, die bonzend in

de glasruiten vielen, van hare aenkomst verwittigd; die verwoesting deed het gejuich verdubbelen.

De deur van het godshuis werd geopend; Huibert Simonart, de eerbiedwaerdige grysaerd, verscheen op den dorpel en met eene kalme en indrukwekkende stem, vroeg hy aen de wilde menigte:

'Wat verlangt gy, myne kinderen?'

Dertig stemmen huilden en schreeuwden te gelyk. De woorden 'wyn, brood, kleêren!' mengden zich tusschen schimpreden, bedreigingen, vloek- en lastertael. Eiken knuppels, rapieren en geweeren kletterden en botsten boven het hoofd des oversten tegen elkander, en schenen hem met duizend dooden te bedreigen. Het aenzien der bende was des te schrikwekkender, daer zy er zoo gehavend, zoo akelig uitzag. Huibert Simonart bleef echter kalm.

Eindelyk gelukte de overste er in zich te doen verstaen:

'Myne kinderen, waerom wilt gy geweld gebruiken. Gy zyt meest allen bewooners onzer Kempen, en gy weet immers wel, dat wy slechts teelen en teulen, om met volle handen aen den arme te geven, wat de goede God ons leent! Wilt gy eten, drinken, kleêren en deksel?.... Het klooster zal u dit alles geven, myne vrienden; maer niet als gy hoont, beleedigt of dreigt.'

De woorden des kloostervoogds bragten het gewenschte

uitwerksel niet te weeg; het gedruisch duerde voort. Echter zou de geestelyke er waerschynlyk in gelukt zyn de misleide Kempenaers tot bedaren te brengen, ware er niet een helsch gedruisch uit het klooster zelve opgestegen. Een deel der bende, met den stoeldraeijer aen het hoofd, had eene achterdeur weten te bereiken: in een omzien werd deze op den vloer geworpen en de plunderaers golfden onder een daverend hoerrah binnen; zy verspreidden zich in gangen, keuken, kelders, zolders - kortom, in een twee drie was het klooster overrompeld.

Het scheen een orde-woord te zyn, dat men elken kloosterling dien men ontmoette, vastgreep, hem in zyne cel wierp en de deur langs buiten sloot.

Het gedruisch, waervan wy hooger spreken, werd door die overrompeling veroorzaekt, en toen Tewis achter den overste met eene kruik wyn, welke hy huilend in de hoogte stak, verscheen, was de bende niet meer tegen te houden. Men drong den geestelyke achteruit, en de groep die vóór de deur stond, ging welhaest de vernieling binnen het godshuis verhaesten.

Toen zagen de kloosterheeren, doch te laet, dat zy den raed van Arend Bout hadden moeten volgen.

De kelders, waer de kloosterheeren hunnen voorraed verborgen hadden, werden het meeste bestormd: de vaten

werden open geslagen en de wyn met volle kannen gedronken, en wat niet in de grondelooze keelen der verwoesters verdween, werd baldadig op den grond gegoten. Men trapte op scherven van kruiken, flesschen en aerdewerk; men wierp elkander vleesch en brood toe; men betwistte elkander den buit, en terwyl de vechtenden over den vloer rolden, gingen hunne makkers in hunne zwelg- en vernielzucht voort en liepen over de rollenden heen.

Mannen met gescheurde kleederen, met bebloedde ledematen, met bemorste aengezigten; vrouwen met loshangende kleedsels, met losgewoelde hairen, vuil, liederlyk en dronken, rolden, dansten en huilden als Bacchanten over de trappen, tot dat diezelfde menigte, in den kelder verzadigd, naer boven kwam, even alsof de hel zyne afzigtelykste spooksels uitspuwde.

Van daer verspreidden zy zich weêr in de zalen en gangen; zy rolden in den prachtigen refter der kloosterheeren; zy wierpen de tafels en stoelen omver; zy scheurden de portretten der oversten, rukten zelfs het Christus-beeld, dat boven de ingangdeur hing, naer beneden - en die heiligschennis was het begin van den beeldenstorm, dien zy in de kerk van het godshuis deden woeden.

‘Naer de kerk! naer de kerk! ‘riep de rosse stoeldraeijer’ en de wilde menigte herhaelde uitzinnig denzelfden kreet.

Te vergeefs smeekten, baden, dreigden de monniken, die hunne cel hadden weten te verlaten; te vergeefs boden zy weêrstand! De bende golfde den tempel binnen en duivelen zouden zich met zooveel razerny niet vermaekt hebben als die menschen, nu zy alles wat den geloovige heilig is onder den voet konden trappen.

Cuyl en Bout hadden het niet langer in hunne schuilplaets kunnen uithouden; zy lieten Martha onder bescherming van Hannibal en drongen welhaest het klooster binnen. Huibert Simonart zat in den refter op de kniën, het aengezigt met de beide handen bedekt; hy zat als een kind voor het verminkte Christus-beeld te weenen. Het was echter geen oogenblik om aen troosten te denken: onze twee vrienden zochten den rossen Tewis, om hem voor zynen overmoed voorbeeldig te straffen.

Zy doorkruisten gangen en zalen, smeten hier en daer een enkelen achterblyver omverre, joegen anderen de deur uit, ontnamen den plunderaren den buit, dien zy aen het klooster wilden ontdragen; doch zochten te vergeefs den aenleider.

Cuyl en Bout bereikten de kerk; de roovers, welke zich nog in den tempel bevonden, kozen het hazenpad, by het zien van het blank rapier des edelmans. Men ging ze vervolgen; doch een helsch gejoel deed den jager welhaest langs eene andere zyde naer buiten snellen.

Het gros der bende was daer. Men zag er liederlyke vrouwen, met door goud overdekte mantels omhangen, dansen en springen; men zag er mannen, sommigen afzigtelyk dronken, in eene albe of een koorkleed gehuld; deze had een kruis, de andere een zilveren kandelaer, een derde een wierookvat of andere voorwerpen geroofd.

In hun midden zat de rosse stoeldraeijer op het paerd, met hetwelk Martha van Baldrikum in het godshuis was aengekomen. Tewis had eene prachtige koorkap over zyne lompen gehangen. In de eene hand hield hy eene kruik met wyn; in de andere een rapier, dat hy zegevierend rondzwaeide. Hy lachte en spotte en, in zyne losbandigheid vergat hy den diefstal en de plundering, welke hy zich ten doel had gesteld, toen hy de bende aenried naer Postel te gaen.

Tewis beweerde nu, met eene duivelsche spotterny, even als Jan van Leyden, koning te zyn. De bende riep, huilend en tierend, den stoeldraeijer tot koning uit, tot koning der Kempen, zyn paleis zou het verwoeste godshuis wezen! Liederlyke en dronken vrouwen vormden eenen kring om het paerd van Tewis en riepen hoerrah voor den nieuwen profeet. Twee jonge vrouwen betwistten elkander de eer, om op het paerd te klouteren en als spotkoningin, nevens den stoeldraeijer plaets te nemen.

Men dacht dat die eerloosheden ongestoord zouden blyven voortduren: gelukkig bedroog men zich!

Getroffen over de heiligschennis vielen de edelman en Bout in de bende. Cuyl kwetste er twee of drie met zyn wapen; Bout van zynen kant deed zynen eikenstok zoo geweldig in het ronde gaen, dat verscheidene der plunderaers in het zand rolden. Een dier slagen deed het paerd steigeren en de nieuwe Jan van Leyden, even als de twee vrouwen, welke hairplukten om op het paerd te geraken, tuimelden naer beneden. De worsteling zou echter een gevaerlyk karakter voor de twee helden gekregen hebben, indien er niet plotseling eene gansch onverwachte hulp ware opgedaegd.

De bende van don Velasquez, welke wy in het voorgaende hoofdstuk op den grooten weg bezyden Herenthals ontmoet hebben, draefde de poort binnen. De Spanjaerd zelve was aen het hoofd van de ruiters. Als een byënzwerm voor eene regenvlaeg stoven de plunderaers uiteen: waer eene opening was, een venster, een lucht- of kykgat, zag men voor eenen oogenblik een paer beenen in de lucht spelen, om daerna te verdwynen.

Het was alsof het zien dier ruiters, met hunne blinkende harnassen, helmen en wapens, heel de groep had ontnuchterd.

Slechts Tewis en zes of zeven anderen werden omsingeld; de stoeldraeijer zwaeide zyn rapier en stelde zich in verde-

diging. Hy scheen zyn koning- of profeetschap duer te willen verkoopen, even als zyne makkers, welke door den drank roekeloozer waren geworden en hunnen aenleider wilden beschermen. De slagen kletterden op de harnassen; stokken werden verbryzeld, rapieren uit de hand der ruiters geslagen; de steigerende paerden deden de verwarring ten top klimmen.

'Geef u over!' riep Baldès, die met zyn paerd het eerst vooruit gedrongen was; doch voor alle antwoord stiet de stoeldraeijer zyn rapier in den breeden nek van het paerd dat het bloed er uit golfde. Het dier rigtte zich op de achterpooten in de hoogte en klampte met de hoeven door de lucht. Het bemorste zynen verwonder met stroomen bloed en scheen een oogenblik den stoeldraeijer onder zyne hoeven te zullen verpletteren.

De andere ruiters werden door de aengevallenen gewond en de stryd beloofde eene slagting op leven en dood te zullen worden. Tewis ontweek zeer behendig de slagen, die tegen hem gerigt werden en bragt er integendeel toe, die meer dan eenen ruiter deden suizebollen. Zyn toestand maekte hem wanhopig: hy vocht als een tyger zoo verwoed. Hy wilde als het ware diegenen straffen, welke hem in zyn feestelyken optogt waren komen stooren, en moest hy onder hunne magt bezwyken, dan wilde hy, alvorens den laetsten snik te geven, zynen bloeddorst nogmaels botvieren.

Meer dan tienmael was Tewis het wapen van Baldès ontsprongen; hy slingerde als eene slang onder het paerd door, of achter het dier om, en als de luitenant hem hier uit het oog verloor, voelde hy aen de andere zyde het wapen van den stoeldraeijer weêr op zyn borstkuras afschampen.

Eindelyk heeft de luitenant den aenleider vlak voor zynen degen; hy dringt zyn door bloedverlies afgemat paerd vooruit, en het rapier ploft eindelyk den rossen schelm in de volle borst. De doodbleekte kleurde plotseling het aengezigt van den stoeldraeijer, en terwyl zwart-rood bloed uit zyne borst spoot, zakte hy, onder het uitstorten van eenen vloek, op den grond neêr. Daer wentelde de roover zich een oogenblik huilend in den glinsterenden priestermantel, die hem nog altyd deels over den eenen schouder hing, en gaf den geest.

Wy laten de ruiters het overige der bende afmaken, en wenden het oog op don Velasquez. De aenvoerder had, toen men de groep plunderaers naderde, zyn paerd ingehouden en liet aen Baldès de eer van den aenval. Hy had middelerwyl, in eenen oogslag, Cuyl en Bout herkend. Deze echter bereikten de neêrhuizing, vóór dat de Spaensche bevelhebber hen eenige ruiters op de hielen kon zenden, en toen hy zelf het paerd de sporen gaf en op het huis toereed, werd hem de deur voor den neus toegeslagen.

‘Nicolaï Cuyli!’ bulderde de Spanjaerd, en zyn rapier viel met kracht op de deur.

Iets dat aen eenen schaterlach geleek, klonk binnen tot antwoord.

Wat gebeurde er middelerwyl in de neèrhuizing?

Er werd kort en goed raed gehouden; aen verdediging was niet te denken, te meer daer men eene zwakke en weèrlooze vrouw te beschermen had.

‘Naer Ter Kooijen!’ zeide Bout op eenen zelfs gebiedenden toon; ‘er is middel om, terwyl de ruiters de plunderaers afmaken, ongemerkt de poort te verlaten.

In een omzien was Muro gezadeld; het edele dier scheen te gevoelen dat het andermael eene gewigtige dienst aen zynen meester moest bewyzen. Het klauwde met de hoeven in het zand, het hinnikte bly en schudde brieschend de manen.

‘En Hannibal?’ vroeg de bezorgde Martha.

De stalknaep was echter niet te zien; toen hy, door het dakvenster loerende, don Velasquez bemerkt had, was de laetste sprankel moed hem ontgaen; het koude zweet druppelde hem over de ledematen, en zyne hand liet het blinkende rapier zakken, dat bestemd was om zich met het bloed der plunderaers te verwen. Hannibal dacht reeds weèr den strop om den hals te voelen, even als eenige dagen te voren.

Onze held nam dan ook het kort en goed besluit, onmiddellyk van de behendigheid zyner beenen gebruik te maken. Wel is waer had hy voorgenomen tegen plunderaers te vechten; maer tegen dien dronken Spanjaerd..... neen, daertoe was hy niet gehouden. Nauwelyks had hy dan ook de woorden: ‘naer Ter Kooijen!’ gehoord, of hy was reeds verdwenen.

Toen Martha de vraeg deed, welke wy hooger vermelden, lachte Bout.

‘Wees gerust, mevrouw’ zeide hy; ‘Hannibal zal eer in veiligheid zyn dan wy. Dat is een held met vlugge beenen.’

‘Op weg!’ zeide Cuyl. Hy sprong te paerd. Bout ligtte Martha voor op den zadel, greep daerna het paerd b y den toom, leidde het langs den met zware boomen overschaduwden wandelweg of door het plantsoen van den tuin, en men bereikte ongedeerd de poort. Daer liet hy den fieren hengst los, en pylregt sneed het paerd door de lindendreef, om zyn dierbaren last aen de wraek des Spanjaerds te onttrekken.

Bout loerde een oogenblik om den muer der poort en hoorde het gewoel der vechtenden, het gekerm der gekwetsten, het geween en gehuil der vrouwen en toen hy een der ruiters den teugel zag wenden en op de poort aen ryden,

zette Arend het op een drafje, en was eerder dan zyn meester in het hout verdwenen.

De jager had don Velasquez herkend. Het scheen dat de Spanjaerd, onderrigt van de vlugt van Nicolaes en Martha, besloten had beiden achterna te zetten, en wie weet! hy kon in dit geval gemakkelyk de kans klaer vinden, om zich op beiden te wreken - want hy haette beiden meer dan ooit; doch een bewaerengel, de edele Bout, waekte over het jonge paer.

De weg liep tusschen twee zandduinen, met eeuwen-oude mastenboomen en digt kreupelhout bezet. In een dier knokkelige stammen had Bout zyne standplaets gekozen, even als een tyger die zyne prooi afwacht. Cuyl was reeds de zandduinen voorby; maer toch altyd, hoeverre ook den Spanjaerd vooruit, bleef hy in het gezigt van don Velasquez.

Deze laetste had zyn paerd in galop gezet, zoodra hy buiten de poort was gekomen en den vlugtende gewaer werd. Nu spoorde hy zynen klepper gedurig aen, en naderde de plaets waer Bout verscholen zat. Een geweldige stryd had er in dezes hart plaets: zyn vyand zou welhaest dáér, onder het bereik van zyn schot komen - hy, die nog jong zynde hem den bloedigen zweepslag over het aengezigt had gegeven; hy, die hem Dora's hart had willen ontstelen, en die grootendeels de schuld was dat hy haer zoo jong ten grave had moeten dragen; hy, dieu hy verdacht de schuld van het lyden zyner doch-

ter zyn.... En dan de brandstichting, de wreede dood van Claes-Arië, en eindelyk de martelingen hem persoonlyk in het Steen aengedaen.....

'Vermoord hem!' fluisterde de geest des kwaeds.

'Aen God alleen komt de wraek toe' zeide waerschuwend de geest des goeds.

Nooit had Bout nog menschenbloed vergoten; hy sidderde by de gedachte dat men hem met regt zeggen zou: 'Gy zyt een moordenaer!' en echter ging don Velasquez, door een nieuwen gruwel, de reeks vroeger gepleegde gruwelen vermeerderen. Het scheen hem eenen pligt toe daer, op die plaets vóór hem, den levensloop van den Spanjaerd te stuiten, en toch kon zyn hart dien moord niet genoegzaem regtveerdigen.

'Hy heeft den dood verdiend!' zeide de geest des kwaeds.

'Hy moet sterven!' mompelde Bout, en hy stak het geweer driftig door de takken van het geboomte.

'Moordenaer, moordenaer!' weêrklonk het in zyn onstuimig jagend hart.

De ruiter naderde allengs al meer; nog eene seconde en hy zou, doch slechts gedurende één oogwenk, onder het bereik van het schot zyn. Daer is hy..... eene soort van bedwelming greep den jager aen, de stemmen in het hart

zwegen, het schot viel, en de kogel drong den Spanjaerd in het hoofd.

Het paerd, door het schot verschrikt, sprong vooruit; de ruiter viel, bleef met zynen voet in den stygbeugel hangen, en het dier sleurde eenige stappen het bebloedde ligchaem door het zand. Eindelyk zich vry gevoelende vloog het paerd als een bliksem de heide over. Don Velasquez lag op eenige schreden van den jager en aen de sluipachtige bewegingen zyns ligchaems zag men dat hy nog leefde.

Bout verliet zynen schuilhoek naderde den neêrgevelde en boog zich over hem heen.

'Don Velasquez' zeide hy, en de Spanjaerd scheen hem te verstaen; 'ik ben het, ik, Arend Bout, de Wolfjager, die my gewroken heb. Ik, dien gy gehaet, vervolgd en gemarteld hebt; ik straf u over den dood van Dora, over het lyden myner arme Bela, over den moord dien gy op Claes-Arië pleegdet. God moge u uwe gruweldaden vergeven, én die welke gy begaen hebt, én die welke gy weêr in uw schild voerdet....'

De hoefslag van paerden weêrgalmden over de heivlakte; Bout zag op en herkende een zestal ruiters, welke hunnen hoofdman op het spoor volgden en wier aendacht gewis nog levendiger was geworden, sedert de echo's het geweerschot in alle rigtingen herhaeld hadden. Bout wendde den oogslag

naer den kant waer Ter Kooijen lag; hy bemerkte dat zyn vriend spoorloos uit het gezigt verdwenen was; daerna berekende hy den afstand die hem van het Postelsche-bosch scheidde, en hy begreep dat hy hetzelve bereiken kon alvorens de ruiters ter plaetse zouden zyn. Hy wierp zyn geweer op den schouder en verliet den stervenden don Velasquez. Eenige seconden later verdween hy in het uitgestrekte bosch, waer geen ruiter hem volgen kon, zoo digt en woest, waren de takken van het kreupelhout en het geboomte dooreen gegroeid. Daerby in dat woud kende de jager al de schuilplaetsen, de eene al onbereikbaerder dan de andere. Daer kon Bout zich dus als in eene oninneembare schans geplaetst achten.

Baldès kwam welhaest ter plaetse, waer zyn bevelhebber het zand in bloedig slyk veranderd had. Men schepte water in een helmet, men waschte het bloed af en die verzorging scheen den gewonde gedurende eenen oogenblik tot het leven terug te roepen; doch slechts zoolang dat hy den naem van zynen moordenaer genoemd had. Hy stierf - en niemand der zynen beklaegde hem; want men haette algemeen dien liederlyken Spanjaerd, om welken te behagen zy zich zoo dikwyls op weerloozen hadden moeten wreken.

Slechts uit schyn dan ook deed Baldès zyne ruiters opzitten, en den kant van het bosch doorzoeken om den

moordenaer op te sporen; zy bragten echter niets meê dan het paerd des Spaenschen bevelhebbers, dat hinnikend kwam aendraven, zoo haest het in de verte zyne natuergenooten gewaer werd.

Het lyk werd op het paerd gelegd en terwyl een doodsch stilzwygen in de groep heerschte, keerde men naer het godshuis terug. Don Velasquez was reeds hierboven, voor den regterstoel eens regtvaerdigen Gods verschenen, om rekenschap te geven over zyn vloekwaerdig leven.

Denzelfden avond werd het lyk, even als die der gesneuvelden, ter aerde besteld en verlieten de krygsknechten het godshuis. Waerheen togen zy? Regt naer het huis van Bout, want, al treurden geen hunner nu zy van den Spanjaerd ontslagen waren, dan toch wilde men, deels voor den schyn, deels uit aengeboren zucht tot plunderen en branden, den moordenaer eene openbare straf doen ondergaen.

'*Ventre sainct Queues!*' schreeuwde een der Walen 'de hoef van dien jager moet in gruis en puin verkeeren, en zoo wy hem niet aen den hoogsten boom ophangen, dan leveren wy hem over aen het menschlievende Spelleken!'

De algemeene toestemming, welke op die woorden volgde, was als een dwangbevel voor den luitenant Baldès en denzelfden avond, na zich ruimschoots op den kloosterwyn ver-

gast te hebben, steeg de troep te paerd en wendde zich regt naer de erf van Arend Bout.

De maen was opgerezen, en lonkte vriendelyk door het geboomte op het vreedzame huis en op de effene watervlakte.

De waekzame wolfshonden hadden een paer keeren, door hun geblaf, de komst van den ruitertroep aengekondigd, doch in huis bleef alles stil en doodsch. Geen lichtstrael drong door het kleine venster; en alles toonde aen dat de bewooners reeds ter ruste waren.

De bende zag weldra dat zy hier met eene soort van vesting te doen had: want, vergeten wy niet te zeggen, dat de oude Aecht nooit miste de brug in te trekken, zoohaest de avond gevallen was. De bende hield voor de brug stil. Dat was eene eerste teleurstelling; maer het was ook eene reden, om den soldaet des te geestdriftiger te maken.

Een der ruiters stapte van het paerd, ontdeed zich van zyne alte zware wapenrusting, ging te water, bereikte den overkant en met een dof gedruisch kwam de brug op het paelwerk te regt. De Walen reden de brug over; doch de eerste ruiters werden bykans van de steigerende paerden geworpen, zoo hevig werden deze door de twee wolfshonden aengerand. De verdediging van het huis huns meesters was echter van korten duer: het rapier van den eenen knecht doorstak eenen der trouwe wachters, de speer van eenen tweede

deed zynen makker in het zand tuimelen, terwyl de driftige paerden de twee stervende verdedigers onder de hoeven vertrappelden.

In een omzien was de wooning op de erf omsingeld en in het hart van elken soldaet heerschte de zucht naer bloed. Men eischte met luider stem dat de deur zou geopend worden, en toen niet de minste beweging op dien eisch antwoordde, bonsde men op deur en vensters, dat heel het huis dreunde.

Nadat men te vergeefs gepoogd had binnen te geraken, riep een der ruiters:

'Steekt het nest in brand en jaegt zoo het ongediert uit zynen schuilhoek!'

Eene lange toejuiching beantwoordde die helsche raedgeving.

Een oogenblik nadien speelde er eene knetterende vlam aen den eenen hoek van het huis. Het was als een dwaellicht, dat men in de verte over het moeras ziet dansen. Het won in kracht en beweging; het kronkelde, even als eene slang, heen en weder en eene minuet nadien was het eene heldere zon geworden. Al de ruiters waren afgestegen en maekten met uitgetogen rapieren, eenen kring rond het overgroote vuer. Wie van hen zal het helsche genot hebben den ongelukkigen Bout, het blinkend lemmer op de borst te zetten, en hem misschien levend in den vuerpoel terug te ploffen? Baldès

stelde pael noch perk aen de gruwelyke ontwerpen; de soldaet deed immers regt over den misdadiger?

Men wachtte echter te vergeefs naer Bout, en men meende een oogenblik dat die onverschrokken jager, zich rustig in zyne brandende wooning tot pulver zou laten branden, zonder zelfs een enkelen kreet te uiten. Een hartverscheurend gegil dat uit de brandende wooning opsteeg, liet zich echter hooren, en hoewel de krygsknechten dat gegil met eenen juichtoon begroetten, had ieders hart van onrust geklopt, zoo scherp, zoo akelig was dat gehuil.

Eene achterdeur werd plotseling geopend. Een regen van gloeijende vonken, een zwarte rookwolk met bliksemende vlammen dooraderd, bulderde naer buiten en uit die helsche losbersting vloog, als by tooverslag, eene gestalte te voorschyn. Zy sprong, danste, wrong zich als eene behekste, van het hoofd tot de voeten in een wit laken gehuld, dat op meer dan eene plaets vonkte. Alleen het hoofd was onbedekt; maer ook dat was akelig om zien, zoo bleek, zoo verwrongen waren de trekken, terwyl de hairen als die eener furie in de hoogte geworpen werden.

De soldaet, die voor de deur had post gevat was juist geen held; eene bygeloovige vrees beheerschte hem en hy voelde by die verschyning, het koude zweet over zyne ledematen loopen. Zyne kniën knikten, zyne hand beefde en liet

het rapier zakken: want hy dacht een bovennatuerlyk wezen te zien. Ongedeerd liet hy dat spooksel langs zich heen springen, en het verdween welhaest in de duisternis na een oogenblik als een dwaellicht over de erf gezweefd te hebben.

Het was de zinnelooze, welke, in haren slaep door het vuer verrast, de vernielende vlammen ontvlugtte.

'Wat was dat?' vroeg een der knechten.

De soldaet wilde antwoorden, doch zyne tong weigerde duidelyke toonen voort te brengen en ook een nieuw gegil hetwelk uit het brandende huis opsteeg, leidde de aendacht van de zinnelooze af.

Moeder Aecht werd insgelyks door de gloeijende hitte der knetterende vlammen bedreigd. De oude zag zich reeds ten allen kante door het vuer omringd. Zy wilde vlugten, maer er was eene zucht, welke haer nooit verliet - die naer het goud, en in plaets van aen hare eigene veiligheid te denken, dacht zy eerst aen den sinds jaren lang byeen gewoekerden schat. Zy vloog door den verstikkenden rook, bereikte de deur des kelders, en deze met eene mannelyke kracht openwerpende, daelde zy in denzelve neêr.

Daer wroette zy al tastende rond, en toen eindelyk een heldere vuergloed in den kelder neêrviel, sloeg zy koortsachtig de hand op eenen steen in den vloer, wentelde denzelve weg en hare knokkelige vingers scharrelden door een

aental geldstukken. Nu greep zy haren schat; doch in hare toomlooze drift rolden er telkens eenige stukken uit hare handen op den vloer neêr, en de vrees om er één enkel te verliezen, deed haer by ieder geklingel, met nieuwe drift over den grond heen tasten. Nooit kon zy den schat ten eenemale aen haer hart klemmen: het goud en zilver rolde over de trappen, en zelfs toen de vlammen in gloeijende slangen den kelder insloegen en de vrekkige vrouw omringden, zocht en tastte zy nog naer het rollende geld. Het was alsof een helsche geest, wiens spottend gelach met steeds vernieuwde kracht in het geknetter der vlammen sprak, haer telkens de muntstukken uit de handen en den schoot sloeg, om haer des te schrikkelyker te martelen.

De vuergloed werd eindelyk zoo dreigend, de rookwolken zoo verstikkend, dat Aecht den trap opsnelde. Overal ontmoette zy echter vuer; de balken ploften met gedruisch naer beneden; de muren kraekten en spleten; een regen vonken viel ten allen kante neêr. Aecht, met haren dierbaren schat beladen, ylde van de woonkamer naer het achterhuis; doch nergens - nergens was er een uitgang te vinden.

Eindelyk ziet zy den zoldertrap, welke nog deels door de vlam was gespaerd gebleven. Met eene gezweepte gejaegdheid snelt zy naer boven; een oogenblik verheft zy zich in het midden der vlammen, boven de nog regtstaende muren - dan valt

het steunsel harer voeten en onder het slaken van een akeligen schreeuw verdwynt zy met haer goud aen haer hart geprangd, in den vernielenden vuerpoel....

Het huis lag in asch; maer de wraek der krygsknechten was niet bevredigd: - zy had den Wolfjager niet bereikt.

De zon wierp hare eerste stralen over de rookende puinen. Wat zag er de erf van Bout, eenige uren te voren nog zoo bloeijend, akelig doodsch uit! Zyn huis was een zwarte hoop puin en asch; de boomen, wier digt gebladert het huis verborgen, hadden nu hunnen dos verloren en stonden naekt, even als in den strengen winter; de vruchten, bloemen en graszoden waren vertrapt, gezengd of neêrgehakt; de brug en een deel der omheining was vernield - de vreesselykste aller vyanden had er huisgehouden!

Bout had reeds vroeg zyne schuilplaets in het Postelschebosch verlaten, en ging regt over de heide op de erf aen. Het was alsof hy een vermoeden had, dat hem daer iets verschrikkelyks te wachten stond. Gedurig zocht zyn oog in de verte de toppen der boomen, welke zyn huis beschaduwden, en toen hy eindelyk de zwarte geraemten bemerkte en zich overtuigd had dat het wel te regt de boomen zyner erf waren, werd hy bleek als de dood en het was hem als zou hy door eene plotselinge beroerte getroffen worden.

Dat duerde echter slechts een oogenblik: Bout was zich-

zelven meester; hy had overigens de eene of andere ramp vermoed; maer het folterde hem niet dáér geweest te zyn, om zyne erf tegen de wreede baldadigheid der soldaten te beschermen.

Toen hy voor de rookende puinen stond, kwam er een traen aen zyne wimpers glinsteren; maer toen hy het verkoolde overschot van een lyk tusschen de balken en steenen vond, stroomden de tranen overvloedig over de mannelyke wangen. Die tranen hielden niet alleen smart en wee in - neen! het vergif der wraek maekte dezelve vooral bitter en pynlyk.

Op het oogenblik dat Bout daer stond trof een scherp gegil zyne ooren: hy herkende de stem van Bela. Zy kwam, altyd in haer deels verbrand beddelaken gewikkeld, achter eenen nog regtstaenden muer te voorschyn en sprong wild in het rond. De ongelukkige kende haren vader niet meer; de zinneloosheid was in woede veranderd, en aen de laetste hoop op den terugkeer der rede moest nu vaerwel gezeid worden.

Te vergeefs riep Bout het meisje tot zich; te vergeefs, als hy haer voor een oogenblik meester werd, wilde hy de zinnelooze aen zyne zyde houden, haer aen zyn hart klemmen en met haer over het ongeluk weenen: - zy ontschoot hem even als eene slang, kronkelde door de puinen, vlugtte,

keerde weêr en zakte ten laetste krachteloos en het hoofd tusschen de kniën verbergende, op den grond neêr.

Bout vond het niet geraedzaem lang aen de puinen te vertoeven; de Spanjaerd kon nog in den omtrek verblyven en hem zyne tegenwoordigheid aldaer met den dood doen bekoopen.

De jager trok de zinnelooze Bela op, en toen hy zag dat ze geenen voet verzetten kon, hief hy haer op den schouder en met dien dierbaren last verliet hy de erf, niet echter zonder nog een smartelyken blik op zyne vernielde wooning te hebben geworpen. Hy sloeg den weg naer Ter Kooijen in, waer zyne tegenwoordigheid misschien meer dan noodzakelyk zou zyn.

Sedert den vorigen avond was er een verschrikkelyke ommekeer in den jager ontstaen. Zyn hair toen nog gitzwart was grys geworden; zyne trekken waren verwrongen, zyne wangen ingevallen; zyne oogen waren dieper in hunne kassen gezonken: - alleen de vermoeijenis van de zinnelooze Bela zoo verre over een ongebaenden grond te dragen, had zyne wangen een oogenblik bepurperd, toen hy te Ter Kooijen aenkwam. Aen de deur van Cuyl's huis liet hy den dierbaren last neêrzakken.

Op het gedruisch dat de trouwe Arend gemaekt had, werd de deur geopend; Cuyl en zyne jeugdige echtgenoote

traden buiten. Beiden verschrikten toen zy den jager, en nog meer toen zy Bela zagen. Op hetzelfde oogenblik verscheen een ander persoon, dien wy sinds het gevecht in het godshuis uit het oog verloren - Hannibal.

De dwerg had zich gedurende eenigen tyd in een meelvat schuil gehouden, en toen de avond gevallen was en hy de kans klaer had, was hy de poort van het klooster uitgeslopen. Den ganschen nacht dwaelde onze held door de uitgestrekte heide, tusschen Postel en Bladel rond, viel nu eens hals over kop in de struweelen en distels, zakte dan weêr tot aen het middel in het moeras, deed onder het gewigt van zyn ligchaem de door vossen, dassen en konynen uitgeholde duinen inzinken, verdween voor een oogenblik met het instortende zand - en bereikte eindelyk nog deels gepoeijerd en beslykt Ter Kooijen.

Hannibal wilde echter niet als een bloodaerd op het tooneel treden: de knaep had zyn rapier uitgetogen en trad, in krygshaftige houding te voorschyn. Toen hy echter Bela bleek en bewusteloos op den dorpel van het huis zag liggen, verliet hem de pochery en de degen viel hem byna uit de handen. Daerby, toen hy het bleeke gelaet van den jager zag, kwam hem den doodschrik in het hart. De knaep hielp bevend het arme meisje in huis dragen en zette zich daerna weenend aen het voeten-einde neêr.

Bela's krachten waren uitgeput; de slag dien zy den verleden nacht had moeten verduren, was zwaer, zelfs verpletterend geweest. Haer levens-einde naderde en naermate dit verschrikkelyk oogenblik aenbrak, scheen haer geest, die zooveel jaren beneveld was, zich uit een dikken zwachtel los te maken. Zy kreeg oogenblikken van helderheid en klaerte, het was, alsof de hemel haer, alvorens deze smartelyke aerde te verlaten, nog eens wilde doen gevoelen met hoeveel liefde zy omringd was.

Bout zat naest de sponde en hield zyn somberen blik op zyn eenig kind gerigt. Martha was als eene Zuster van Liefde voor de arme zieke, en Cuyl trachtte te vergeefs te doorgronden wat yselyk voorval zyn trouwen vriend met zyne dochter naer Ter Kooijen gedreven had; want tot dan toe had de jager zyne herhaelde vragen nog niet beantwoord.

Bela zag haren vader met een glimlach om den mond aen, en stamelde:

‘Vader, moeder!’

By die laetste woorden staerde zy angstig zoekend rond, als miste zy diegenen, welke zy, kind zynde, gekend en bemind had.

‘Kent gy my, Bela’ vroeg de jager.

‘Ja, maer gy zyt bleek; uwe trekken zyn verouderd; uw hair is grys geworden..... Heb ik dan zóó lang geslapen!..... Waer is moeder?....’

‘Gy zult haer welhaest zien’ zeide Bout kalm en als overtuigd dat zyn geliefd kind hem al spoedig door den dood zou ontrukt worden.

‘Bela’ vroeg de dwerg op zyne beurt ‘kent gy my; kent gy Hannibal?’

‘Hannibal’ liet peinzend de zieke hierop volgen; ‘dien naem heb ik ooit gehoord..... Doch waer en wanneer?.... Die naem is my vreemd, en toch zegt myn hart dat ik hem ken, dat ik hem lief heb als dien eens broeders.....’ - en de knaep greep de twee handen van het meisje vast en besproeide ze met heete tranen.

De priester kwam en bad voor de lyderes. Na de plegtigheid had Bela een goed woord voor allen, en ook allen baden en smeekten den Algoede dat zy mogt leven, rein van verstand, zoo als zy rein en zoet van hart was.

‘Neen’ zeide zy; ‘ik voel dat ik sterven ga. Ik zie myne moeder, ginds’ en zy sloeg de oogen naer boven ‘Zy lacht my toe, zy wenkt my om tot haer te komen. Vader, zy is zoo schoon, die moeder.....’ de oogen der arme Bela sloten zich, en toen drie stemmen te gelyk haer nogmaels haren naem toeriepen, antwoordde Arend Bout op doffen toon:

‘Zy is dood!’

Ieder van de persoonen had, by dat afsterven, eene zoete

begoocheling verloren: Cuyl had gehoopt in Bela te vergelden, wat de vader voor hem deed; Martha wilde in haer eene goede zuster vinden, en Hannibal had in de ongelukkige eene vriendin gedroomd.

Bout stond op; hy nam Cuyl by de eene en Martha by de andere hand, en beiden met tranen in de oogen aenstarende, zeide hy:

‘Ik ben wel veranderd sinds gisteren, niet waer? Het is dat ik een schrikkelyken nacht heb doorgebragt; maer het moest zóó zyn. Ik heb my op don Velasquez gewroken, op het oogenblik dat hy u beiden achterna zette, welligt om het getal slagtoffers nog te vermeerderen.’

Cuyl zag den jager angstig aen.

‘Noem my eenen moordenaer als gy wilt; er kleeft inderdaed bloed op my. De menschen zullen my veroordeelen; maer ik laet God regter tusschen den doode en my..... Zwyg, zeg niets; dat anderen my vloeken - maer gy ten minste.....’

‘Ik vloek u niet; ik beklaeg u, omdat de Spanjaerd dien dood op u wreken zal’ zeide Cuyl; ‘doch hier vindt gy altyd armen om u te verdedigen.’

De jager schudde het hoofd:

‘Wees voorzigtig’ zeide hy. ‘Gy zelf zyt hier niet al te veilig, en zou uwe schuilplaets niet des te onveiliger

worden, als ik hier kwam vertoeven? Ik blyf echter nog eenigen tyd in dezen omtrek, om te zien of de Spanjaerd den moord op u wreken zal; daerna zal ik heengaen.....'

'Neen, neen!'

'Het is besloten. De Spanjaerd heeft myne erf vernield; moeder Aecht is in den brand omgekomen en myn eenig kind is zoo gelukkig geweest hier, omringd door uwe liefde, te sterven. Myn hoofd zal op prys gesteld worden, en ik wil het, zonder iemand in gevaer te brengen, met myne eigene vuist verdedigen. Tracht my niet van myn voornemen af te brengen; gy zyt edelmoedig, ik weet het.'

'Waer wilt gy heen?' vroeg de bezorgde Martha.

'De gevreesde hertog van Alva komt in het land; hy komt er met Spaensche krygsknechten, om Spanje te wreken; de oorlog gaet beginnen en ik zal eene schuilplaets zoeken onder de vanen van diegenen, welke het vaderland verdedigen. Vaerwel! wy zien elkander in betere tyden weêr.'

De jager kuste het doode meisje en rukte zich, als met geweld los uit de armen van zyne vrienden, welke hem als ketingen omstrengelden. 'Het moet zoo zyn!' zeide hy, toen hy reeds een eindwegs van Ter Kooijen verwyderd was en andermael het hoofd omwendde, om diegenen, welke hy gelukkig vereenigd had, met de hand 'vaerwel' toe te wenken.

Den 22 augustus was de hertog van Alva met vier honderd ruiters en tien vendelen voetknechten te Brussel aengekomen; hy had van den beginne af zyne regten als gouverneur der Vereenigde Nederlanden doen gelden.

Van dat oogenblik waren de aenhoudingen begonnen, en het *sitôt pris sitôt pendu*, werd op eene vreesselyke wyze ten uitvoer gebragt. Spelleken werd niet alleen een regter voor de *oyseulx et vagabonds;* maer hy bekwam het regt om, zonder orde of onderzoek[1], de voornaemste mannen van den lande het hoofd te doen afslaen, of op welke manier ook om het leven te brengen[2]. Kommissarissen, met eene onbepaelde magt bekleed, werden in de provinciën gezonden, om de verdachten op te zoeken en te straffen; de Raed van

1 BAVAY, *Justice criminelle du duc d'Albe.*

2 Zoo werden aen dien vreesselyken regter de edelen Antonie van Stralen, ridder, heer van Merxem en burgemeester van Antwerpen, alsook Backerzeele, raedsheer van den graef van Egmond, overgeleverd en den 23 september 1567 te Vilvoorden onthalsd. In de *Archives de l'état.*, *Chambre des comptes registre* III, fol, 23 is de sententie vermeld, waerdoor Spelleken den burgemeester doet onthalzen, en dit zonder onderzoek en enkel op overgave der stukken van den hertog van Alba. Spelleken, hoewel de regterarm van den hertog, kreeg loon naer werken. Den 10 february 1570, werd die trawant met de koorde gestraft, voor *concussions*, *oppressions*, *extorsions et relaxtations et par d'aultres enormes délicts perprétrez soubz prétext de son office.* Op zyne borst werd een schrift gehecht, waerin men zeide '*pour avoir vexé les innocents*' Zyne twee knechten werden voor dezelfde misdaden tot de galeijen veroordeeld en gegeesseld dat het bloed langs het schavot druipte.

Beroerten, of zoo als het volk zeide de *Bloedraed*, gaf soms *tien* of *twintig* vonnissen per dag, en men huivert nog als men ziet dat die regters echter niet vergaten in hunne vonnissen te schryven, *à grande et meure délibération*, ofwel met *rype deliberatie.*

By de minste verdenking werd men aengehouden en vreesselyk gestraft[1]. Hier werd de zoon, daer de vader, ginds de moeder of de dochter den huïze uitgesleept en aen de wreedste folteringen overgeleverd. Men strafte door alles wat de verfynde wreedheid van den beul hem ingaf. Men veroordeelde niet alleen de aenwezigen, men veroordeelde de afwezigen en zelfs de dooden, om daerdoor hunne goederen te bemagtigen[2].

Wy treden niet verder in deze beoordeeling; maer wy moeten de Hooge-school van Leuven, de by uitstek katholieke *Alma Mater* toejuichen, die in 1573 reeds den moed had tegen de gruwelen, door Alba in naem van regt en geweten gepleegd, in te gaen.

De *Alma Mater* berigtte inderdaed aen Philips hoe het land verdrukt en vervolgd werd; hoe men den arme uitzoog,

1 Er zyn veroordeelingen tot de doodstraf, waerin te lezen staet, dat het den regter *schynt*, dat de beschuldigde pligtig is.

2 VAN DER VYNCKT zegt, men deed processen *aux présents*, *aux absents*, *aux vivants et aux morts*.

hoe men den onnoozele mishandelde, hoe zelfs geestelyke gestichten werden uitgeplunderd en hoe mannen getroffen werden, die yverig in Godes dienst waren[1]. De leeraren der Hooge-school gingen verder: zy dreigden den koning en zyne afstammelingen met de goddelyke gramschap, die zulke feiten niet ongestraft kon laten en die de koningen onttroonde om reden hunner misdryven, hunner bedriegeryen en onregtvaerdigheden[2].

Anderen hebben gezegd: Eere aen de Hooge-school van Leuven voor zooveel moeds! Wy herhalen die woorden en zyn fier dat die Hoogeschool destyds reeds weigerde in Alba eenen verdediger van het geloof te erkennen.

1 *Bonorum subditorum vexationes*, *innocentium oppressiones*, *pauperum concussiones*, *piarum fundationum invasiones*, *personarum ecclesiasticarum absque querelâ Deo famulantium spoliationes*, *aliaque his similia.*

2 *Metuimusque vehementer ne*, *si duitiùs eadem ità fieri sinantur adversus potentisimam tuam regiam majestatem*, *ejusque posteritatem provocent iram omnipotentis Dei*, *qui*, *ut Scriptura Sacra testatur*, *transfert regnum à gente in gentem*, *propter injustitias et contumelias et diversos dolos.* Dit stuk is te vinden in het *Bulletin de l'Académie.*

X.

Negen jaren zyn er sedert de gebeurtenissen van het laetste hoofdstuk, heen gesneld. Nederland had onder dat tydbestek de gruwzaemste martelingen onderstaen; maer niettegenstaende dit alles, had het zyn alouden Bataefschen roem gehandhaefd. Alba was, met den vloek des volks beladen, heengegaen en don Juan van Oostenryk was eindelyk gouverneur der Nederlanden.

Op Ter Kooijen, hoe ver afgelegen en eenzaem ook, was men niet onbewust gebleven van hetgeen er in den lande omging en hoewel Cuyl, omringd door zyne dierbare vrouw en zyne kinderen[1] de gelukkigste mensch der wereld mogt

1 Cuyl's kinderen noemden zich, volgens den familie-stamboom, Godevaert, Elisabeth, Hendrik en Marten.

genoemd worden, had hy echter dagen van neêrslagtigheid - dan, als hy het oog op het rapier wendde, hetwelk naest het adellyk wapen, vergeten aenden wand hing.

Er waren nog andere oogenblikken van smartelyke aendoeningen in den huiskring - dan, als men over Arend Bout sprak. Sedert jaren hadden de bewooners van Ter Kooijen niets meer van hem vernomen. Nu eens bosch-, dan eens watergeus had hy aen byna al de gevechten tegen Spanje deel genomen, en toen hy eindelyk niet meer op de heide verscheen, om er zyne vrienden te zien, dacht men niet anders of Arend had den dood op het slagveld gevonden.

Hannibal was nog altyd de trouwe dienaer van de adellyke familie; de arme staljongen was echter veel verouderd.

Sedert den dood van Bela was de trek van vrolykheid en pochery, welke zoo wonderlyk afstaken met zyne gestalte, ten eenemale verdwenen; er lag integendeel een zweem van droefgeestigheid op zyn aengezigt te lezen, en meer dan eens verrastte hem Cuyl, dat hy des avonds in een eenzaem hoekje te weenen zat, zonder zich eigenlyk rekening te kunnen geven waerom hy weende.

Hannibal verzorgde nog altyd Muro, die allengs een eerbiedwaerdigen ouderdom begon te krygen; deed tweemael per week den togt naer het dorp, om den noodigen voorraed voor het huishouden te koopen; bezocht des zondags de

dorpskerk en het met bloemen overstrooide graf van Bela, en bragt overigens zynen tyd door met de goedhartige nar van Cuyl's kinderen te zyn, die hy beminde als waren het zyne eigene lievelingen.

Het was in den aenvang der maend november van het jaer 1576.

Ter Kooijen zag er reeds droef en somber uit. De najaersstormen joegen het dorre gebladerte van de boomen, en dreven het in fantastische kringen over het naekte veld heen. Het gras had zyne frischheid verloren en de laetste bloemen waren reeds verwelkt. De blanke yzel hechtte zich iederen nacht aen de najaersdraden, en weefde alzoo een kleedsel van zuiveren kant aen het groen der masten, over de ranken der heide, en voorspelde het naderen des winters.

Het was avond. De lamp was vroegtydig in de huiskamer ontstoken. De edelman leunde met den linker elleboog op tafel en liet zyn hoofd in de opene hand rusten. Hy las of liever hy trachtte te lezen, want de zwartlokkige Godevaert klouterde juichend op zynen rug en sloeg zyne armpjes om zyns vaders hals; de blonde Elisabeth zoende hem regts; de derde knaep, Hendrik, gaf hem eenen kus op de linkerwang, terwyl de kleine Marten door de moeder over het boek werd heen gestoken, om ook zyn aendeel in de kinderlyke liefkozingen te hebben.

Alles juichte en jubelde; was het herfst daer buiten, dan, voorwaer, was het lente binnen de wooning en in den huiselyken kring - en toen de kinderen allen den vader omhelsd, gestreeld en gezoend hadden, legde Martha plotseling den zuigeling in zyne wieg, en zy zelve sloeg de armen om den hals van haren echtgenoot, en zag hem met een oog tintelend van geluk aen.

De bandhond, die op de erf lag, sloeg op dit oogenblik hevig aen; men hoorde eene mannelyke stem gebiedend tot den trouwen waker roepen, en toen deze, niettegenstaende het herhaelde geroep, niet bedaerde, ging Hannibal, gevolgd door een paer dienstboden, op verkenning uit. Buiten de breede gracht, die Ter Kooijen omsloot, hoorde Hannibal eene vreemde stem, welke hem ‘hola hei!’ toeriep.

‘Wat wilt gy?’ antwoordde de dwerg.

‘Open het hek.’

‘Niet zoo ligtelyk, kameraed! Het volkje dat zoo laet en alleen hier in de heide en bosschen dwaelt, verdient wel eens met een scherp oog opgenomen te worden, indien.....’

‘By den nikker, gy schynt te aerzelen!’

‘Geduld, kameraed!’

‘Menschen van myn slag kennen geen geduld.’

De zwarte gestalte aen den overkant van de gracht bewoog zich, en als hadde zy vleugels gehad, kwam zy, eenen hal-

ven cirkel boven het water beschryvende, plotseling aen de binnenzyde van de erf te regt.

'Almagtige hemel, welk een sprong!' riep Hannibal en er liep hem eene siddering over de lenden, alsof hy zich in de tegenwoordigheid van den boozen geest had bevonden.

De zwarte gestalte rigtte zich in al hare lengte op, en zonder zich nog aen Hannibal, de knechten of den huilenden bandhond te stooren, trad hy regt naer de deur van de huizing, stiet dezelve open en stond welhaest in de woonkamer, in het midden der familie, die den wonderlyken vreemdeling met een kloppend hart gadesloeg; maer toen de opstygende vlam van den haerd een helderder licht in de kamer verspreidde, klonk er een tweevoudige kreet uit den mond van de beide echtgenooten.

'Arend Bout! Arend Bout!'

Het was inderdaed de moedige Wolfjager, die, onverwachts zyne oude vrienden andermael kwam bezoeken. Hannibal was middelerwyl binnen geslopen en bragt het zyne by, om het onthael, den Wolfjager aengedaen, nog hartelyker te maken. Wat was die Arend Bout veranderd! Zyne hairen waren nu sneeuwwit geworden, maer zyn baerd had de zwarte kleur behouden. Zyn gelaet was gerimpeld, maer zyn oog had nog al de scherpte van voorheen, indien het zelfs niet scherper was geworden. Zyne gestalte was nog regt, krachtig, gespierd,

buigzaem - het was de ouderdom welke zyne uiterlyke kenteekens op den man had geworpen, zonder het innerlyke te hebben kunnen aentasten. Het was de sneeuw op de eeuwig groene, sappige en krachtige kruin des dennenbooms!

Bout was in eene ruwe boerenkleeding gehuld; doch aen het geweer dat hem op den regter schouder hing, aen den dolk, die uit den gordelriem te voorschyn kwam, zag men wel, dat hy niet tot de klasse der vreedzame lieden behoorde.

Handdruk op handdruk werd tusschen de oude vrienden gewisseld; de kinderen moesten beurtelings den edelen vriend omhelzen; men deed den jager in den zachtsten leuningstoel neêrzitten; men overlaedde hem met vragen, waerin het geluk van het wederzien doorstraelde; de dienstboden ylden, op de stem der meesteres, naer keuken en kelder, en terwyl de eene het blanke laken over de tafel spreidde, om er eenen versterkenden avonddisch op neêr te zetten, schonk Hannibal de kroezen vol met besten wyn - en echter in het midden van al die vreugde bleef de jager rustig, of liever zelfs droefgeestig.

‘Gy zyt gelukkig, Cuyl!’ zeide hy ten laetste, terwyl hy andermael den blik in het ronde wierp.

‘Ja, ik ben de gelukkigste mensch der wereld!’ antwoordde de edelman, en hy trok met den eenen arm zyne vrouw, en met den andere zyne kinderen tot zich. ‘Bout’

ging Cuil voort ‘kom in onze heide, en gy zult er even als wy rust en vrede vinden.’

Er speelde een bittere glimlach om de lippen van Arend.

‘Neen’ zeide hy ‘myne plaets is hier niet meer. De rust zou my vervelen, de stilte zou my dooden. Ik ben gewoon aen het gewoel des gevechts, aen het gedommel der kanonnen, aen het gebulder der zee. Hier, in de stilte der heide zou ik de zending vergeten, welke ik my heb opgelegd en die ik tot aen myn laetste levens-uer volbrengen wil.’

Hoewel zonder inzigt gezeid, troffen die laetste woorden den edelman: hy ook had als Nederlander eene zending, en het was alsof de jager hem verweet, dat hy dezelve vergat in de liefkozingen zyner vrouw, in de kussen zyner kinderen. Hy wilde zich verontschuldigen, doch de jager ging voort:

‘Sedert ik hier, in de heide, don Velasquez doodde, was er geen middel meer om tot het vreedzame leven terug te keeren. Myn hoofd was op prys gesteld, en men joeg achter my, even als ik vroeger den wolf vervolgde om de premie, door den Pluimgraef uitgeloofd, te verdienen’ - en er speelde by die woorden een glimlach om de fyne lippen van den jager. - ‘Sinds heb ik meer dan vroeger gezien, dat ik myne eigene zaek versmelten moest met de zaek van het algemeen welzyn, en dat ik het myne moest bybrengen om den vreemdeling van onzen grond en onze zeeën te

verdryven. Ik heb gezworen tot den laetsten oogenblik te stryden, en ik zal dien eed getrouw zyn.'

De edelman wist niet wat antwoorden; hy benydde aen dien eenvoudigen jager het geluk, deel te kunnen nemen in de groote worsteling, uit dewelke de onafhankelykheid zyns lands eens moest voortkomen; doch hield de oogslag zyner Martha, de glimlach zyner kinderen hem niet aen de eenzaemheid gekluisterd? Was en bleef er daerenboven niet een groote hinderpael, die hem belette zich in den stroom der omwenteling te werpen?

'Gy handelt wel, Bout!' zeide de edelman 'en ik benyd u dat geluk; maer ik, ik ben als het ware veroordeeld my op het onzydige terrein te houden.....'

'En echter.... doch neen, ik had in dezen kring niet moeten komen. Uwe gezondheid, meester!' zeide Bout op gullen toon, terwyl hy den door Hannibal gevulden kroes opnam en dezen tegen den beker des edelmans stiet.

Cuyl liet zynen beker onaengeroerd staen, en blikte den jager strak in de oogen.

'Wat wilt gy zeggen, Bout?' vroeg hy eenigzins gekwetst.

Martha's hart klopte hoorbaer; zy hield haren blik strak op den Wolfjager gevestigd. Deze ketste dronk en den kroes op de tafel schuivende, antwoordde hy op onverschilligen toon:

‘Niets!’

‘Gy kunt my niet misleiden, Bout’ hervatte de edelman ‘uwe halve woorden zouden beleedigend zyn, indien zy niet door u waren uitgesproken.’

Bout zag Cuyl aen; het oog van den laetste glinsterde van een edel vuer; de fyne hand, die op de tafel rustte was tot vuist genepen; er was nog altyd levenskracht en mannelykheid in dien meester, hoewel hy negen jaren lang in den huiselyken vrede, het krygsmansleven had schynen te vergeten.

Dat opwellend gevoel scheen den jager te verheugen; hy was op het punt van te spreken, toen zyn oogslag andermael dien van Martha ontmoette, en hy de juichende kinderen rondom zich ontwaerde.

‘Ik had niet moeten komen!’ morde hy als tot zichzelven en verviel andermael in zyne sombere stemming. ‘Het was myne zending niet u van scheiding en huiselyke onrust te komen spreken. Vergeef my’ - en de jager stond op en wendde het aengezigt af.

‘In Gods naem!’ riep Cuyl met kracht uit: ‘wat slechte tyding hebt gy my te brengen?’

‘Vaerwel!’ antwoordde Bout.

‘Neen, gy zult niet heengaen, alvorens dit geheim ontsluijerd is. Gy spreekt van scheiding en huiselyke onrust:

Bout, zeg my, eischt het land voor hetwelk gy strydt en dat ik altyd bemind heb, misschien dat ik kome?'

De jager bleef plotseling staen.

'Weet gy wat er den 8 november te Gent is voorgevallen?' vroeg Arend Bout.

'Neen.'

'Daer is gebeurd, wat gy over vele jaren droomdet: de *Pacificatie* werd er gesloten?'

'De *Pacificatie?* De bond tusschen Protestanten en Katholieken, om gezamentlyk den Spanjaerd te verjagen en een vry en onafhankelyk land te stichten?'

'Gy hebt het gezeid.'

'Dan zy de Hemel gedankt.'

'De katholieke geestelykheid, de abten van St. Geertruidis, van Leuven; van St. Pieter en van St. Ghislain, de edelen, die Spanje het trouwste dienden, zoo als: de graven van Bossu, Lalaing, Berlaimont en anderen, zyn de wreede dwingelandy moede: zy hebben aen de tegenparty de hand gereikt en nu zal de Spanjaerd met pak en zak en met neêrhangende ooren moeten verhuizen[1].'

1 Overigens de haet was zoo algemeen, haelt de pater Jesuit STRADA aen 'dat er schier niet eenen boer ofte ambachtsman te vinden en was, die niet besigh en was met stormhoeden ofte helmetten ende haeckbussen ofte vierroers te koopen.' Het traktaet, hetwelk door al de aenwezigen onderteekend werd, stelde de eene en onverbreekbare band daer tusschen de Nederlanden, welke laeste, zegt JUSTE, in het bezit van al hunne privilegiën terugkeerden. Hetzelve bepaelde *het behoud van de Katholieke godsdienst* en verleende *welgemeende waerborgen aen de afgescheidenen.* De bloedige edikten tegen de Hervorming werden in al de provinciën opgeschorst, en de openbare uitoefening van de Protestantsche godsdienst werd geduld 'in Holland, Zeeland en andere verbondene plaetsen' tot dat de Staten, als scheidsregters aengenomen, eene bepaelde beslissing over deze brandende vraegpunten hadden aengenomen.

Cuyl was opgestaen; zyn oogslag, zyne houding toonden weêr den edelman van vroegere dagen aen.

‘En gy dacht, Bout’ zoo sprak hy fier en kalm ‘gy dacht het regt te hebben aen myne verkleefdheid jegens het vaderland te twyfelen? Neen, het huiselyk geluk, hier in de eenzaemheid genoten, heeft het jongelingsvuer in my niet verdoofd. Myn rapier hangt wel is waer aen den muer; doch het is nog niet verroest. Myn Muro is wel wat ouder geworden; doch hy zal zynen meester nog naer het slagveld dragen!’

‘Martha was bleek als eene doode. Zy herinnerde zich wel wat zy eens aen haren dierbaren Nicolaï zeide in het huis des jagers; maer zy was thans de moeder van zyne kinderen, en kon zy zonder huivering den dierbaren zien vertrekken, om hem misschien nooit meer in het huiselyke midden te zien terug keeren?

‘Martha’ zeide de edelman ‘het uer is gekomen dat ik u uwe beloften kom herinneren.’

‘Myne beloften.....’ bibberde het van de lippen der jonge vrouw en zy zag op hare kinderen.

‘Negen jaren geleden zeidet gy my in de wooning van Arend Bout: ik zal u niet weêrhouden als gy eens geroepen wordt, om voor de vryheid van ons volk te vechten.’

‘Ja, dat heb ik gezeid.’

‘Welnu, het oogenblik is gekomen. Ik ga niet uit persoonlyke wraek; ik wil Spanje niet bevechten omdat het den edelen heer van Baldrikum, uwen vader, vervolgd heeft tot in het graf, hem dáér heeft veroordeeld enkel om zyne goederen te kunnen bemagtigen[1] - neen, ik wil het myne bydragen om aen onze kinderen een vry en onafhankelyk vaderland achter te laten. Gy weent, Martha; ô ja, het is hard voor eene moeder, den vader harer kinderen te zien heengaen; doch myn geweten zou my myne schande verwyten, indien ik thans achter bleef.’

‘'t Is waer!’ snikte de jonge vrouw en liet het hoofd bedroefd tegen de borst haers echtgenoots rusten.’

‘Gy siddert’ hervatte Cuyl, en sloeg de armen om de beminde vrouw; ‘ik ook heb zoo even gesidderd by het denkbeeld dat gy weduwe en myne lievelingen, weezen zouden kunnen worden, blootgesteld aen den haet van Spanje -

1 Van soortgelyke processen is er meer dan eens sprake in de geschiedenis. Men begrypt hoe regtvaerdig zulke vonnissen waren!

maer er was eene stem in my, Martha, welke my toefluisterde, dat God over u en hen, en ook over my waken zal.'

'Mogte het waerheid zyn!' snikte de arme vrouw; doch meer kon zy niet uitbrengen. Zy wist wel, dat het besluit van Cuyl onwankelbaer was en niets hem van zynen pligt weêrhouden kon; daerby haer gegeven woord was haer heilig.

De jonge vrouw boog dus het hoofd voor het noodlot. Zy betrouwde op God, en naest Hem op dien krachtigen Wolfjager, die altyd als een beschermgeest over Cuyl gewaekt had; die reeds zoo veel duizende gevaren had doorworsteld, en hierdoor eene zoo wonderbare begoocheling rondom zich verspreidde, dat Martha in hem eene tweede Voorzienigheid meende te zien.

Zy ligtte dan ook haren oogslag tot hem op en wilde dezen smeekend in dien van Arend laten rusten; doch zy mogt het aengezigt van den jager niet zien. De twee handen op den tromp van het geweer gekruist, liet Arend het hoofd op denzelve rusten. De hoed was afgevallen, en, dwars door de witte hairen heen, zag men een lang en breed rood likteeken - het onuitwischbaer merk van eene Spaensche kling.

'Bout' zeide Cuyl, en toen de jager het hoofd

opligtte, zag Martha dat er tranen in zyne oogen glinsterden.

‘Gy weent!’ onderbrak Martha.

‘In der waerheid, dat is my in vele jaren niet gebeurd, mevrouw!’ gaf de aengesprokene ten antwoord. ‘Ik doe u veel smart aen’ zoo ging hy na eene poos voort; ‘doch vergeef het my: alleen de gedachte dat ik waerachtig mynen pligt jegens mynen meester volbragt, deed my naer Ter Kooijen komen.

‘Gy deedt wel, Arend!’ stamelde Martha.

‘Inderdaed gy deedt uwen pligt, Bout’ liet de edelman er op volgen. ‘Wanneer moeten wy vertrekken?’

‘Men wacht ons aen gene zyde van het dorp. Daer legert eene bende, aen welke niets ontbreekt dan een opperhoofd, en dat opperhoofd moet gy zyn, heer Cuyl.’

‘Ik zou liever geen bevel voeren.’

‘Gansch de bende heeft mynen voorslag met toejuiching aengenomen. Overigens, het zyn fiksche kerels, moedige harten, yzeren vuisten; een van hen weegt tegen tien Spanjolen op. Zy zullen gedwee zyn als de lammeren en zich voor u laten vierendeelen!’

Het vertrek was dus besloten; men zette zich weêr aen tafel, doch de ernst had de vrolykheid vervangen; alleen de kinderen herkregen hunne luimen en grillen en hun schaterend gelach herbegon.

Een goed deel van den nacht werd in het nemen van noodige schikkingen doorgebragt. Cuyl schreef onderscheidene brieven; hy schreef er zelfs eenen aen zynen ouden vriend Karel van Mansfeld, in welker bescherming hy des noodig zyne vrouw en kinderen aenbevool. Het werd bepaeld waerheen de familie zich zou begeven, indien de oorlog de vreedzame Kempen zou verontrusten, of dat men zich aen eenig Spaensch geweld moest onttrekken. De aenduidingen waren juist en duidelyk. Er lag iets treurigs in het nemen van al die voorzorgen: het was als het ware de laetste heilige wil van eenen stervende.

Des morgens zag de edelman dat Hannibal rapier en helm van den wand haekte. De dwerg zelf was reisvaerdig. De hoed met veêr, welke na negen jaren veel van de ratten en muizen geleden had, stond hem op drie hairen, en aen zyne zyde hing het oude rapier, waermeê hy eens in den *Roeijen Leeuw* de keukenmeid, de katten en den huishond zooveel schrik op het lyf had gejaegd.

Cuyl en de jager glimlagchten.

‘Waerom zyt gy gewapend, Hannibal?’ vroeg de edelman.

‘Moet de knecht den meester niet volgen?’ was het antwoord; ‘gy gaet naer den stryd, ik wil met u gaen - want ik ook haet den Spanjaerd.’

De oogen van den dwerg glinsterden, en hoewel men vroeger altyd met den moed van den stalknaep gelagchen had, boezemden zyne woorden ontzag in.

‘Hannibal, myn vriend’ zeide Cuyl; ‘gy moogt my niet verzellen; uwe tegenwoordigheid hier is onmisbaer. Gy zult met den kapellaen, den boschwachter en de overige huisbedienden de edele vrouw, gy zult myne kinderen, wier beste gezel gy zyt, bescherming en hulp verleenen.’

Eene sombere uitdrukking overtoog het aengezigt van den knaep. De Wolfjager greep hem onstuimig by de hand en schudde ze hartelyk.

‘Wees gerust, jongen!’ zeide de krygsman; ‘wees gerust, Arend Bout zal de arme Bela voor u wreken!’

De flauwe novemberzon wierp haren eersten gloed over de vlakte en door de takken van het geboomte, welke de yzel met een witten dons omsierd had. De dikke, koude nevel die op de heide woog werd allengs door de stralen der zon gebroken. Het was een dier morgenstonden, waerin de herfst als het ware eene laetste pooging waegt, om tegen den invallenden winter te worstelen.

Muro stond gezadeld; heel het huisgezin was te been: de blonde Elisabeth bragt haers vaders sluijer aen; de kleine Hendrik reikte hem juichend zyne stevige handschoenen toe, en de oudste der kinderen, de lieve Godevaert, spande alle

zyne krachten in om het groote rapier regt te houden, tot dat zyn vader er zich meê zou omgorden.

Hy was een schoone ridder, die Cuyl. Zyn kuras [b]lonk helder als eene zon; zyn krygshoed, met breede witte veêr, omsloot zyn hoofd als ware hy eene yzeren vesting geweest. De kinderen bewonderden den schoonen vader, en klapten in de handjes - maer de moeder weende bittere tranen.

Eindelyk was het afscheid daer; handdrukken werden er gegeven, kussen rondgedeeld; de edelman drukte elk kind innig en herhaelde keeren aen het hart; en aen dat zyner gade bleef hy geruimen tyd vastgekleefd. Dan rukte hy zich los, wierp zich op het paerd en drukte het de spoor in de lenden. Op eenigen afstand hield hy de teugels nogmaels in en wendde het hoofd om; zyne lievelingen wierpen hem van verre nog eenen afscheidsgroet toe.

Ter Kooijen, de plek waer hy negen jaren de zoetste rust genoten had, omdat zy voor het oog des vyands verscholen lag, gelyk het nest der tortel in het diepste des wouds - Ter Kooijen verdween welhaest uit zyn gezigt; maer zyn hart bleef rondom de wooning, in het midden van zyne familie, zweven. De streek, welke de twee vrienden doortrokken, was even kalm als Ter Kooijen zelve: de haen kraeide aen de vreedzame hoeve; een weinig later zag men den boer zoo rustig zynen akker bebouwen, alsof er geen oorlog in de

wereld geweest ware; zyn ploegpaerd hinnikte niet eens het oorlogsros van den edelman te gemoet en de boer wierp nauwelyks eenen oogslag op den ruiter. Zoo rustig was het te dien tyde in de Kempen!

De bende, van welke Bout gesproken had en waerheen de jager den edelman geleidde, was in een gehucht aen de noordzyde van het dorp gelegen. Wy begeven ons in het midden dezer krygsknechten, welke zich in de huizen der boeren gelegerd hebben. De meesten zitten rond de hoog opgestookte vuren te kouten; anderen slapen op den harden grond in de stallen, naest de paerden; nog anderen polysten hunne kurassen en helmen, slypen hunne sabels, of brengen hunne bussen en roeren in orde. Hier leert een oude snorrebaerd den blonden knaep met het rapier omgaen; daer zit er een andere op de bus van een der kanons, kruik en kroes in de hand, en vertelt aen eenen sterk bezetten kring den heldenmoed van Leyden, de ramp van Naarden, de heldhaftigheid van Kenau Hasselaar, de stoutheid van Herman de Ruyter. Regts en links ontwaert men waekzame schildwachten, en yverige patrouiljen komen uit of verdwynen in het digte bosch, dat zich rond het gehucht uitstrekt.

De bende ziet er bont uit, doch meest allen dragen de Oranje-kokarde, de strik of den sluijer van die kleur; hare kleederdragt is verschillend; ieder ook heeft zich gewapend

naer zyn vermogen; velen echter hebben stevige en uitmuntende wapens, die eens den Spanjaerd gediend hebben om menigen Nederlander den nekslag toe te brengen. De mannen zelven zyn meestal sterk gebouwd, woest en onverschrokken van uitzigt, gebruind door de zon, gehard tegen de ongemakken. Weinige of zy hebben breede likteekens, die hun gezigt in verschillende rigtingen doorploegen: dat waren de eere-kruisen in die dagen! Velen van hen streden te Daalhem, te Haarlem; sommigen hadden den hongersnood te Leyden meê onderstaen; anderen hadden den oorlog in de bosschen van Vlaenderen gevoerd, of dobberden kort geleden nog op zee rond, om als kapers of vrybuiters den Spanjaerd afbreuk te doen.

De verteller, op de bus van het kanon gezeten - een blonde en nog jonge Zeeuw, en dien wy hooger opmerkten - werd nu door de toejuichende omstanders aengezet om het *jochey* te zingen, en even gewillig als hy de grootheid van den worstelstryd met Spanje vertelde, even gewillig hief hy het gevraegde lied aen[1].

Wel op! wel op, Spaegniaerden,
Die nu in Brabant zijn!
Hoe smaeckt u dat gebraden,
Daertoe den koelen wijn?

1 Lied van den tyd.

Gy moet naer Spaengien met geweld,
Sonder pasport, sonder gelt:
Jochey!
Nu slaet de Spaengiaerts vry!

En heel de kring herhaelde, bly en geestdriftig, het referein van het Brabandsche lied. De andere koupletten werden beurtelings door den Zeeuw gezongen; doch de twee volgende werden van het begin tot het einde door allen in koor opgedreund:

De Staten van den Lande,
Die lieten de trommelen om-slaen,
Om Ruyters ende Landtsknechten
Die wilden sy nemen aen:
Die kinders roepen in Brabant op straet,
Des morgens vroegh, des avonds laet:
Jochey!
Nu slaet de Spaengiaerts vry!

Gy Duytschen ende Walen,
Die in de Neder-landen stolt[1]
Wy zullen u wel betalen,
Met silver ende rood golt.
Wy zullen de Spaensche Heeren al-te-mael
Ridder slaen met yser ende stael
Jochey!
Nu slaet de Spaengiaerts vry.

1 Verblyft of huishoudt.

Het was het referein van dit kouplet dat door de komst van Cuyl en den Wolfjager onderbroken werd. Er heerschte eene algemeene beweging in de bende, en men hoorde een goedkeurend gemompel, een bewys dat het uiterlyke van Cuyl een gunstig uitwerksel op den soldaet deed. De nieuwe hopman hield, na met de voornaemsten van de benden gesproken te hebben, eene algemeene wapenschouwing en rigtte den krygsknechten het woord toe - zoo vastberaden, zoo kalm en toch zoo innig, dat een luid hoezee den spreker begroette.

De zon stond reeds hoog aen den hemel toen de bende opbrak, en in de rigting der Vryheid Turnhout, over den slingerenden heiweg, heen trok, om verder met de Staetsche bende, onder het kommando van Philips van Egmond, Lamoraels zoon[1], de heeren van Havrech, Soignies, Capres en van Bersel, en met het Duitsch regiment van den graef von Obersteyn zich te vereenigen, ten einde gezamentlyk het garnizoen van Antwerpen tegen de aenslagen van Santius d'Avila, gouverneur des kasteels, te beschermen.

Deze laetste was echter ook niet ledig gebleven, by het

1 Philips van Egmond kwam uit Duitschland, van het hof des keizers, waer hy, na den dood zyns vaders acht jaren had doorgebragt. Hy was den Staten van Braband zeer welkom, zegt STRADA ‘als eenen persoon die sijns vaders doodt ongetwijffelijck wreken moeste.’

zien van het nakende gevaer. Hy deed, met gelyke haest, Spanjaerds en Burgondiërs uit Lier, Breda en omliggende plaetsen komen[1] onder het kommando van Juliaen Romero, Antonius d'Oliveira en Franciscus Baldez. Alles stroomde nu naer het middenpunt, waer welhaest twee reuzenmagten andermael hunne krachten zouden beproeven.

Arend Bout was de gevierde held der bende: Cuyl luisterde des avonds, voor het bivak-vuer gezeten en als de jager, uit eigene beweging, langs de uiterste voorposten dwaelde, meermaels naer het verhael zyner heldendaden, welke de de jonge Zeeuw zoo warm, zoo dichterlyk wist voor te dragen. Toen eerst leerde hy het avontuerlyke leven zyns vriends in al zyne byzonderheden kennen. Bout was altyd de eerste op de bres; zyne hand beefde nooit, zyn schot was zeker; hy was manhaftig in het gevecht, edelmoedig daerna en daer waer hy zulks vermogt, had hy vrouwen, kinderen, grysaerds, priesters en monniken tegen alle baldadigheid beschermd. Hy voerde den stryd tegen Spanje - niet tegen weêrloozen en landgenooten.

Den derden dag na het vertrek uit het Kempische dorp, legerde men op een paer uren afstands van Antwerpen. Het was in den namiddag, en hoewel de wind guer was, werd

1 STRADA.

er geen vuer ontstoken. Jong en oud was gewapend, en men hield het oog scherp noordwaerts gewend, langs waer de uitgezonden verkenners onraed geseind hadden. Er heerschte stilte in het kamp, eene stilte die storm voorspelde.

De takken van het kreupelhout ritselden: de ooren spitsten zich, de oogen blikkerden en verscheidene vuerroeren werden geveld: - Arend Bout sprong te voorschyn. Hy bragt de tyding dat Spaensch voet- en paerdenvolk van de bende van Romero de plaets naderde waer de Staetschen gelegerd waren. Hy gaf den bevelhebber inlichting over den marsch en de sterkte van den vyand: - dezes krygsmagt was eens zoo groot als die der Nederlanders.

'Men ten zoo min de levenden als de dooden!' zeide de blonde Zeeuw, terwyl hy zyn rapier uit de scheede trok. Wy zullen ze op een heerlyk deuntje en een blyden dans onthalen, Bout.'

De jager glimlachte.

Cuyl vereenigde de voornaemste aenleiders der bende en men beraedslaegde kort en goed, op de inlichtingen des Wolfjagers, wat er te doen viel. Daerna werden de rollen verdeeld; een vastberaden en hartelyk woord werd er gesproken, en in hinderlaeg wachtte men regts en links van den weg, het oogenblik af, dat de prooi zou besprongen worden.

Een half uer nadien waren de Spaensche troepen onder

het bereik van het geschut; eensklaps ontdekten de Staetschen hunne drie veldkanons, en, in eene donderende losbarsting, verspreidde het moordende schroot, dood en vernieling in de Spaensche rangen. De verwarring was verschrikkelyk, en des te grooter werd zy, toen de ontembare Staetschen onder een daverend *hoezee!* den Spanjaerd omsingelden, aenvielen en man tegen man, lyf tegen lyf kwamen worstelen. De vlakte daverde onder het gewoel van den stryd; de lucht was met poeijerdamp bezwangerd, de grond dronk het rookend bloed van eigenen en vreemden.

Hoewel de Spaenschen in overgroote meerderheid waren, moesten zy voor den krachtigen aenval der bende plooijen. Herhaelde keeren deden zy, op de stem huns bevelhebbers, wanhopige poogingen om den yzeren muer, welke hen omsingelde, te verbreken - te vergeefs! Ieder aenval stiet tegen den hardnekkigen moed der Geuzen af. Men moest welhaest over hoopen lyken klauteren om elkander te kunnen bereiken, en het was als voorbestemd dat er zelfs geen enkele Spanjaerd aen de slagting ontkomen zou, om aen Sanctius d'Avila de droevige tyding der neêrlaeg te brengen. Het waren twee tygers, die razend elkander verscheuren, tot dat misschien de een, bebloed en stervend, zich op zynen verslagen vyand zal moeten nederleggen.

De zegeprael was inderdaed aen den kant der Staets-

gezinden gebleven; doch hoe duer werd de zege gekocht! Een aental moedige stryders waren stervend op de lyken der vyanden gevallen: vele Geuzen waren daerenboven gekwetst; doch dat weêrhield den geestdrift der dapperen niet. Zy, die nog ongedeerd waren, zy, die nog magt hadden, zetteden de Spanjaerden achterna, en sloegen er nog neêr toen men reeds in het gezigt van Antwerpen gekomen was.

Onder de dooden was de jonge blonde Zeeuw, die, met de vlag aen het hart gedrukt en onder den kreet van *Oranje boven!* op eenen hoop Spaensche lyken, juichend om den behaelden zegeprael, den geest gaf.

Toen het gevecht zich, door de vlugt der Spanjaerden, op een ander terrein verplaetste, zocht Bout in den hoop stryders te vergeefs zynen kommandant. Met een beklemd hart keerde de trouwe jager terug, dwaelde lang over het slagveld, keerde en wentelde de lyken om, en zag eindelyk Muro zonder ruiter, uit het naburige bosch komen aenrennen. Het edele dier hield by eenige dooden stil: het was alsof het den jager naer de plaets riep waer zyn meester lag.

Inderdaed daer vond Arend den kommandant bewusteloos en met eene breede wonde in de regterzyde. Cuyl was echter niet dood; door Bout's zorgen kwam hy tot het bewustzyn terug, en de eerste woorden welke hy hooren liet, waren

woorden van dankbetuiging aen God, omdat de zynen gezegepraeld hadden. Op het paerd getild, bereikte men dienzelfden nacht de omstreken der stad Lier, van waer Cuyl, na zyne wonde door eenen geneesheer te hebben laten verbinden, den togt naer Ter Kooijen voortzette.

Bange dagen, bange nachten werden daer doorgebragt. Voor hare dienstboden hield Martha hare gelatenheid en kalmte; maer eens van alle vreemd oog bevryd, dan als zy des avonds alleen by hare sluimerende kinderen waekte, dan stroomden de tranen haer vry en ongehinderd over de wangen; dan bad zy God voor hem, die haer liever dan haer leven was.

Wat Hannibal aengaet deze was de hoofdman van het kleine leger, hetwelk Ter Kooijen in tyd van nood moest verdedigen; hy deed verkenningen in den omtrek, des morgens des avonds, des nachts; hy klom tot aen het hoogste dakvenster en liet zyn oog over de vlakte waren, zonder iets te zien dan het schuchtere wild, de dryvende vogel, de herder met zyne schapen, de eentoonige heide met den donker bewolkten hemel daerboven.

Eens, tegen het vallen des avonds, dat Hannibal weêr op zynen kyk-uit zat, zag hy in de rigting van het godshuis van Postel een zwart voorwerp, dat allengs al meer Ter Kooijen

naderde; weldra zag de knaep dat het een paerd was, door eenen voetganger by den toom geleid.

Vóór dat Hannibal iets meer kan onderscheiden, zullen wy den lezer met alles bekend maken.

De karavane, welke de hoeve naderde, bestond uit Cuyl, Arend Bout en Muro. Doch hoe verschillend waren de persoonen en het strydros, vergeleken met wat zy waren den morgen, toen zy Ter Kooijen verlieten!

De edele Cuyl hing, meer dan hy zat, op het paerd; zyn aengezigt was bleek, zyne oogen mat en zielloos, zyne lippen loodblauw. Om zyn middellyf was een witten lynwaden doek geknoopt, welke aen de regterzy met bloed doortrokken was: een bewys, dat hem daer eene zware wonde geslagen werd. Bout's oog rustte bekommerd op zynen vriend, ofwel het zocht de meest effene plaetsen op de heide, opdat het schokken den gekwetste niet te hinderlyk mogt zyn. Zelfs Muro scheen bedroefd en stapte met den kop naer beneden, over de vlakte voort.

Toen Hannibal Muro en den jager meende te herkennen, snelde hy naer beneden en bragt zyner meesteres de tyding. Deze, omringd door hare drie kinderen en het vierde aen het hart geklemd, ylde de deur uit en was de eerste die den afgematten gewonde in de armen ontving, en door hare kussen weêr wat kleur en leven op zyne wangen terug bragt.

Aen het ziekbed van Cuyl knielden de echtgenoote en kinderen, de Wolfjager en Hannibal neêr, terwyl de kapellaen, die een voor zynen tyd zeer bekwaem wondheeler was, de wonde van den edelman onderzocht.

‘Zeg my, heer kapellaen!’ zoo sprak de zieke ‘zeg my de waerheid over mynen toestand; verberg my niets. Ik zou wel gaerne nog leven - leven voor myne Martha, myne kinderen en vrienden - leven en stryden voor myn vaderland, doch, als het zóó wezen moet, beveel ik gelaten den geest in 's Heeren handen.’

‘De wonde is gevaerlyk’ zeide de geestelyke, terwyl hy dezelve andermael onderzocht.

Vrouwen en bedienden hielden met kloppend hart den adem in, om eindelyk als het ware het doodvonnis of de vryspraek vernemen.

‘Doch’ zoo ging de kapellaen voort ‘zonder byzondere toevallen, hopen wy dat God u genezing verleenen zal.’

Een drievoudige kreet van blydschap ontsprong aen de borst van Martha, van den jager en Hannibal, en tranen van hoop en vreugde bevochtigden de wangen van allen, die rond het bed van den edelen meester geknield waren.

De winter was heen; de lente tooide bosch en veld weêr met loover en bloemen. Ter Kooijen was in het groen van het

hoog geboomte verborgen. De zieke kon reeds zyne legerstede verlaten, en het was een zoet geluk voor hem door gade, kinderen en vrienden omringd, de gebalsemde lentelucht te mogen inademen, den warmen gloed der zon te mogen gevoelen. Dat versterkte zyne krachten en deed de genezing des te spoediger voorzien.

In die oogenblikken sprak hy met den jager, die trouw aen zyne zyde gebleven was, over de gebeurtenissen des vorigen jaers. Helaes! in Antwerpen, waren de Staetschen zoo gelukkig niet geweest als de bende van Cuyl: dáér werden de benden van Egmond's zoon en die van andere Staetsche bevelhebbers, ten eenemael verpletterd[1].

Op vele plaetsen werd er echter dapper gestreden; op de Groote-Markt vochten de burgers met eene voorbeeldige stoutmoedigheid[2]; maer het vryheidlievende Antwerpen moest die pooging tot ontvoogding duer bekoopen. Het prachtige

1 De graef van Egmond kommandeerde een regement Walen, en bezette de Kloosterstraet langs St. Michiels-abdy. Zyn krygsvolk vocht dapper, doch het was weinig geoefend en hy zelve was een jong krygsman. Egmond werd dan ook tot in St. Michiels-abdy gedreven, en kort daerna door de bende van Juliaen Romero in hechtenis genomen en naer het kasteel gevoerd.

2 ‘Want aldaer de Borghers der stadt niet om eenen kleynen penningh ende slechten loon, ghelijck de krijghsknechten doen, maer voor hun eygen Vaderlandt, voor hun eygen lyf ende goedt, voor al wat hen aengingh, veel kloeckelijker strijdende, ende als-nu uyt de vensters ofte andere locht-gaten van Stadt-huys schietende, als-nu met hoopen voort-komende, ende sich terstont wederom verberghende, braghten veel Spaigniaerts om, ende onder ander eenen vromen Hooft-man Damianus Morales.’ STRADA.

stadhuis en tachtig andere huizen, met al den rykdom die zy bevatteden, werden door den wraekzuchtigen vreemdeling in brand gestoken, en drie dagen lang werd Antwerpen aen de plunderzieke Spanjaerden overgeleverd[1].

Nooit gaven de bandieten hunne lusten zoo lossen teugel: men roofde zoowel de koopwaren als de kostbaerheden, en men dwong den burger deze goederen tegen gereed geld te komen uitwisselen. Voor twee millioen gouden kroonen werd er alzoo uitgewisseld. Vele Spanjaerden lieten er gouden gevesten, stormhoeden en harnassen van maken en dezelve zwart schilderen, om alzoo des te beter hunne gestolene schatten te kunnen bewaren. Het bepaelde zich niet by den diefstal - neen! by dezen hadden zich de schandigste en lafhartigste misdaden gevoegd.

Dat alles had de sluiting der overeenkomst van Gent verhaest; - doch hoe schoon dit werk ook wezen mogt, het droeg de vruchten niet, welke men er van verwacht had. De kuiperyen van Spanje verbraken de eensgezindheid der twee partyen, en bereidden aen het ongelukkige Nederland een nieuwen sleep rampen.

1 Ende, zoo zegt de geestelyke schryver STRADA, de stadt van alle hulpe ende bijstandt ontbloot, ende verlaten was, soo sijn eyndelyk de Spaingnaerden meester geworden, ende hebben bedreven al wat raesende vijandtschap, onversaedelijcke ghierigheidt in eene soo rijcke en weldrighe stadt heeft konnen bedencken.

Het was dan een schoonen lente-dag, dat de zieke door zyne familie omringd, onder het loover der ceringen zat. Martha las luid op den *Spieghel. Historiael;* Bout breidde een steekgaren; Hannibal worstelde met de kinderen op het gras, terwyl de kleinste knaep in zyn wiegje, dat men in de schaduw der ceringen geplaetst had, sluimerde.

De lezing werd gestoord door eenen kreet van den kleinen Godevaert, welke op de heide eenen ruitertroep, wiens harnassen en helmen in den zonneglans als juweelen schitterden, ontwaerde. Die troep scheen Ter Kooijen regts van zich te willen laten liggen; doch toen de damp, welke uit den schoorsteen opsteeg, het aenzyn van een huis verried, wendde men den teugel en men kwam regt op hetzelve aen, gewis om er brandschatting te ligten.

Aen het hoofd der bende reed een fiere ruiter op een sneeuwwit paerd, hetwelk in gestrekten galop over de heivlakte en met een fellen sprong over den slagboom vloog, welke in den dag den hof van Ter Kooijen van den openbaren weg scheidde.

De ruiter was niemand anders dan graef Karel van Mansfeld.

Een kreet van verrassing ontsprong aen den mond van Cuyl en zyne gade; Bout en Hannibal gingen ter zyde, terwyl de kinderen, voor dien wilden ruiter bevreesd, aen

de zyde van hunne ouders hulp en bescherming zochten.

‘Mansfeld!’ had Cuyl geroepen.

‘Cuyl!’ was het antwoord.

‘Welke ontmoeting!’

‘Daer dank ik den Hemel voor!’ hervatte Mansfeld en met-een sprong hy van zyn paerd, drukte den edelman onstuimig de hand, groette even hartelyk Martha van Baldrikum, en scheen op dat eerste oogenblik weêr de gulle en vrolyke borst van over een tiental jaren, toen hy onbezonnen uit den houten-nap dronk; toen hy de dobbelsteenen deed rammelen in de taveerne; toen hy don Velasquez baldadig uitdaegde en zich als de oppermagtige beschermer aenstelde van de schoone Martha van Baldrikum; - doch die vrolyke trek verging; zyn gelaet nam eene strenge, zelfs droevige plooi aen.

‘Gy woont dus hier, in die eenzame en verlatene heide!’ sprak de Spaensche bevelhebber en liet zyn oog in het ronde gaen. ‘Gy hebt hier dan ook te vergeefs het geluk gezocht, dat gy in het gewoel der steden nooit hebt kunnen vinden.’

‘Waerom zegt gy dat?’

‘Omdat ik u bleek en ziekelyk in uwen leuningstoel gekluisterd zie.’

‘Ter Kooijen is de oorzaek dezer smartelyke bleekte

niet: ik heb hier integendeel, omringd door myne vrouw en kinderen, het zoetste geluk genoten dat een mensch droomen kan. Neen, de reden dier bleekte is hier' en Cuyl wees op de witte windsels die zyne wonde bedekten. 'Het is eene wonde.....'

'Ik herinner my' viel Mansfeld eensklaps in.

'Ik bevocht den Spanjaerd' zeide Cuyl vrymoedig; 'ik bevocht hem ter verwezenlyking van den droom, dien wy tien jaren geleden in onze zielen wiegden en koesterden. Herinnert gy u die droomen voor het ééne, onverdeelbare en vrye Nederland?'

Martha trad angstig nader en terwyl zy den arm om den hals van haren echtgenoot sloeg, staerde zy den fieren oorlogsman in de oogen, als wilde zy daerin de gevoelens lezen, welke er in zyne ziel opwelden: immers, die man was de staetkundige vyand van Nicolaes Cuyl.

De graef verstond haer; met een stillen glimlach om de lippen, zeide hy:

'Wees gerust, mevrouw; ik ben nog altyd de vriend van uwen echtgenoot, al heeft de staetkundige denkwyze ons dan ook in twee verschillende kampen geplaetst. Neen, neen!' en de graef greep de hand van Cuyl en drukte ze vast in de zyne; 'Karel van Mansfeld haet u niet, al zyt gy zyn tegenstrever!'

‘Ha! ik weet het’ zeide Cuyl; ‘gy hadt het anders gewild, ik ben er zeker van, de lauweren welke gy op het slagveld gewonnen hebt, moeten u somtyds zwaer op het hoofd wegen, omdat gy weet dat zy met het bloed onzer landgenooten besproeid werden.’

‘Zwyg, zwyg!’ zeide Mansfeld. ‘Gy deedt wel, maer laet het oordeel over my aen God over!’ en het oog op de kinderen slaende, ging hy voort: ‘gy zyt dus gelukkig, Cuyl.....’

Middelerwyl hadden de kinderen hunne vrye beweging hernomen; zy strooiden juichend bloemen over den zieke heen en Godevaert, langs achter den leuningstoel beklimmende, sloeg de armpjes om den hals zyns vaders; trok het hoofd achter-over en bedekte het voorhoofd met honderde kussen.

‘Dat geluk’ zeide graef Karel ‘heb ik dikwyls gedroomd, als ik een slapeloozen nacht op het bivak doorbragt. Ik had mynen regter-arm gegeven, als ik in plaets van door woeste soldaten, omringd ware geweest door drie of vier kinderen; als men my in plaets van lauweren, bloemen hadde aengebragt, klam van den dauw, gelyk de eerste klam zyn van bloed.....’

‘O ja!’ zeide Martha opgetogen.

‘In die droomen heb ik soms geweend als een kind en

ik was wanhopig, omdat my de rust en de liefde, zoo als gy deze smaekt, niet beschoren was. Doch als de morgen aenbrak, klonk trommel en trompet: zy deden andere denkbeelden in my ontwaken. Ik lachte met die van den vorigen nacht en dreef wilder dan ooit myn strydros in het midden der vechtenden.... Cuyl, gy zyt een eerlyk man; gy verdient gelukkig te zyn. Vaerwel!'

'Blyf nog eenige stonden in ons midden!' zeide de edelman, verwonderd over dat plotseling besluit.

'O ja, heer van Mansfeld!' liet er Martha op volgen.

'Neen, neen! Ik wil het verledene vergeten en [in] uw midden welt het integendeel met nieuwe kracht in myn hart op. Ik wil, ik kan met myne gedachten niet terugkeeren op myne levensbaen; ik moet vooruit, altyd vooruit - altyd voortgezweept, in de hoop dat ik het geluk in de toekomst zal mogen ontmoeten.'

En zonder nog naer de woorden der beide echtgenooten te luisteren, of eenen oogslag te gunnen aen den jager of aen den graef van Nullenstein tot Zeroburg, sprong hy te paerd, wendde den teugel, drukte de spoor in de lenden van zyn rydier, en dit, als door eene wonderbare magt voortgedreven, vloog met gerekten staert en vliegende manen weêr over den slagboom en rende naer de wachtende bende, welke welhaest in de rigting van Postel verdween.

‘Hebt gy hem herkend, Bout?’ vroeg Cuyl aen den jager, die middelerwyl weêr nader getreden was.

‘Ja, al is zyn hair dan ook reeds grysachtig geworden.’

‘Het is, omdat hy zyn geweten niet verstikken kan, hetwelk hem zegt: Gy rent op een verkeerden weg voort; gy kunt hier wel roem, maer geen geluk en rust vinden! Godevaert, zeide Cuyl, zyn oudsten zoon op zyne kniën trekkende; gy hebt dien schoonen ruiter gezien, niet waer?’

Het kind knikte.

‘Hy was in zyne jeugd ligtzinnig en dwaes; gisteren was hy een overdreven Nederlander, vandaeg is hy een verschrikkelyk werktuig tegen ons vaderland, in de handen van Spanje. Hy heeft geholpen om zyn land den strop om den hals te slaen, en het zyne vryheid te ontnemen; maer ook, zyn geweten is ontwaekt en het verwyt hem nu zyne misstappen. Haet hem niet: hy deed uwer moeder en uwen vader wel; maer beklaeg hem en zeg met my: liever de armoede en de vergetelheid dan zulken roem en grootheid; liever eene doodelyke wonde in de zyde, dan wel zoo als hy, eene bedekte en knagende wonde in het hart. Kind, als gy eens een vry vaderland hebben zult, bemin dat land hoe nederig uw stand ook zyn moge; wees dan ook grootmoedig jegens die welke het, verblind zynde, hebben miskend.’

En de knaep, als wilde hy doen zien dat die raed hem

dierbaer was, omhelsde beurtelings zynen vader, zyne moeder, den trouwen jager en den gezelligen Hannibal, terwyl wy thans afscheid van allen nemen en eindigen met te zeggen, dat de afstammelingen van Cuyl in onze dagen, het hunne bydragen tot verheerlyking van God, Koning en Vaderland!

EINDE.